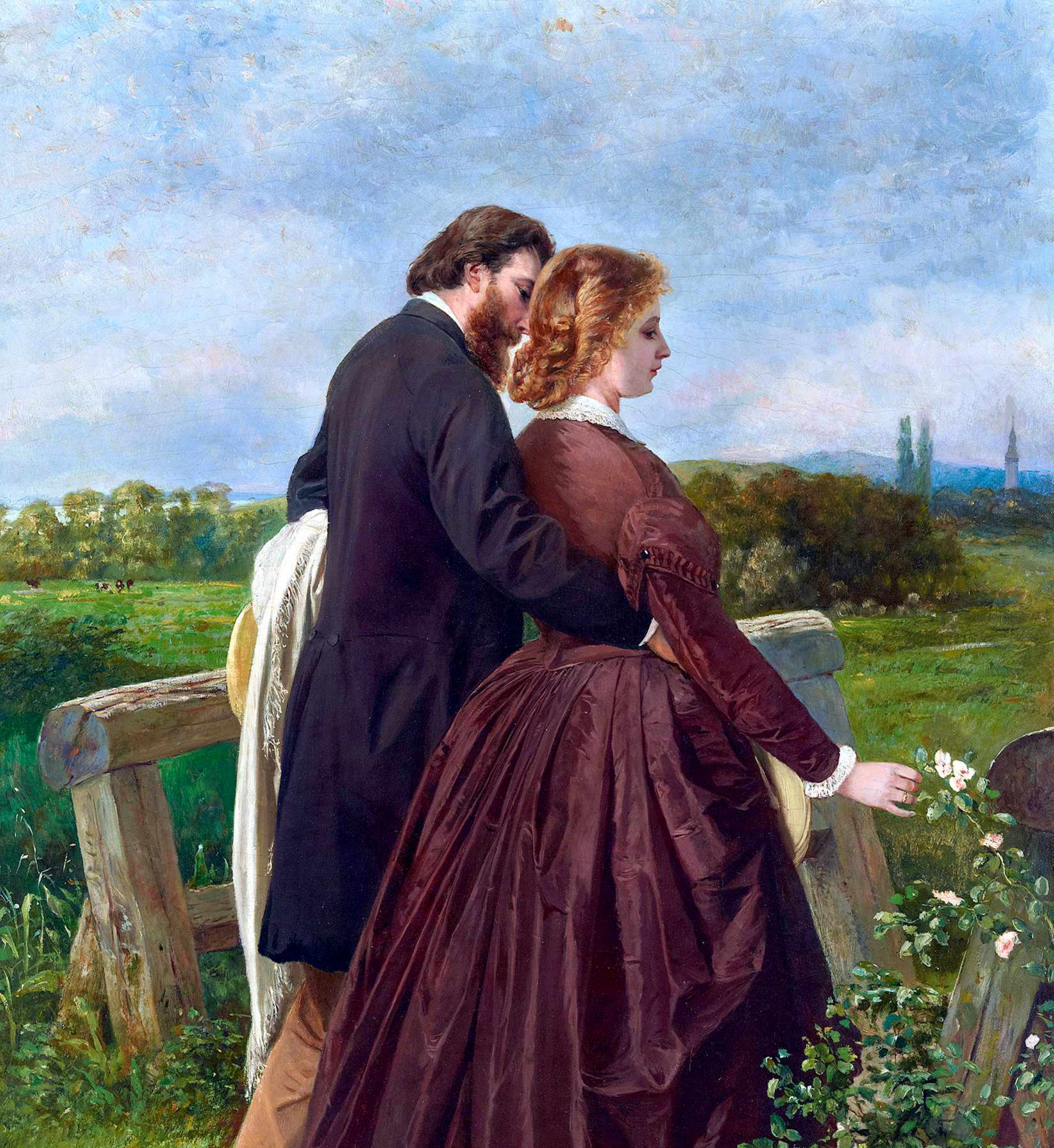

Karl Emil Franzos

Ung kærlighed

Tre fortællinger

Bibliotek 1800

Karl Emil Franzos

Ung kærlighed

Den smukke Rosa
Heksen
Familien von Brandenegg

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Copyright and conditions of use

Den smukke Rosa

(1875)

1

Siden hin måneklare nat for mange år siden, da denne historie blev mig fortalt af et ædelt og godt menneske, er der forløbet mange kolde, mørke, uheldssvangre dage.

Men fortællingen står endnu så levende for mig lige til de mindste enkeltheder, det er næsten som om hvert ord, der den gang blev fortalt, endnu lyder i mit øre – jeg forstår ikke selv hvorfor – mon det var, fordi ordene vakte genlyd i mit eget hjerte og mindede mig om, hvorledes mit eget hjertes lyse, rene forårsblomst havde blomstret og var visnet?

Eller var det den fortryllelse, som fortælleren selv udøvede på mig, eller den stille time, i hvilken han fortalte?

Den herlige nat havde afløst en hed, festlig julidag, på hvilken vi alle sammen havde måttet døje en hel del fornøjelse. Der var blevet afholdt en sjælden fest i den pæne, lille, kedelige by; grundstenen var blevet lagt til et nyt teater. Hidindtil havde salen i byens første gæstgiversted måttet gøre tjeneste i kunstneriske øjemed, men *Røde Okse* var ikke fuldkommen værdig til at være tempel for muserne. Dette havde man en stærk følelse af, og den blev stærkere og stærkere, jo mere den lille by voksede i indbyggerantal, rigdom og kunstforstand. Til sidst havde en rig ølbrygger ved sin energi og en lige så kraftig som ædel patos, der opflammede hans medborgere til at bringe ofre for sagen, sikret det nye værk. Men ærgerrig var han også, og det tyske folk skulle have at vide, at han ikke alene tjente den lykke, fornøjelige Gambrinus, men også dyrkede en langt

slankere og ædlere gudinde. Af den grund var vi blevet indbudt til festen: en snes forfattere, journalister og skuespillere fra den stolte, smukke, evig glade hovedstad, hvis beskedne naboerske hin lille by er.

Vi kom da også; egentlig ikke for musernes skyld og endnu mindre af interesse for bryggerens eftermæle, men fordi en digter, der var alles yndling og det bedste og berømteste menneske i vor kreds, bad os om det. Han var født i denne provinsby og var dens stolthed; han måtte med til festen og var meget bange – mere, end han i sin hjertensgodhed nænnede at tilstå – for en hel, lang sommerdag igennem muttersene at være prisgiven til entusiasmen i sin fødeby. Vi føjede ham – jeg tror, vi alle sammen var rejst med ham til Kamtschatka, om så skulle have været. For fra dette menneske, som Gud havde været så god imod, udgik der en luftning af mild elskværdighed, der besejrede alle hjerter, uden at de selv var sig den magt, han øvede over dem, bevidst. Skønt han var højt oppe i manddomsårene, var der noget hos ham, dér mindede om ynglingen, ikke blot hans legemlige smidighed og kraft, men fremfor alt den evne, han havde, til umiddelbart at glæde sig og blive begejstret, og den glans og det skær, som ellers kun findes over den unge menneskesjæl, lige så glimrende, men ak, lige så let bortvisket som støvet på sommerfuglevingen … Han var blevet berømt hurtigt, ved et par arbejder, men han var en af de få, der helt ustraffet kan vandre under beundringens palmer. Det er vel noget af det vanskeligste for en menneskesjæl at bære berømmelse; de allerfleste gør den desværre kolde og stolte eller endog forskabede og usande. Men hans hjerte vedblev at være godt, enfoldigt og varmt; han var venlig og behagelig mod alle,

og alle elskede ham. Og af den grund er jeg heller slet ikke i forlegenhed med, hvad jeg skal kalde ham her, hvor jeg ikke tør sætte hans virkelige navn. Jeg vil kalde ham Felix.

Det var altså for Felix's skyld, at vi en prægtig julimorgen kørte over til den lille provinsby, som det for resten kun er hovedstadsagtigt hovmod at gøre så ubetydelig. I grunden er det en ganske net by, og tusinder af mennesker færdedes i de pyntede gader i anledning af den smukke fest. For smuk var den, men hvor smuk den var, kan jeg ikke beskrive her, for det første, fordi det fattige menneskelige ord ikke slår til overfor en sådan pragt, og for det andet, fordi det ikke hører hid. Herligheden varede rigtignok også temmelig længe, og solen stak. Vi andre kunne søge hen i skyggen, men det kunne stakkels Felix ikke. Han stod ved stenen imellem bryggeren og borgmesteren som et pyntet offerlam og lod sig tålmodigt beglo. Folk benyttede sig da også rigeligt af lejligheden og viste deres bys digter en lignende ære som den, der plejer at blive en kæmpe eller dyretæmmer til del. Der gik en stadig hvisken gennem mængden; man talte om hans hårde barndomskår, om hvilken kulør den frakke havde haft, han bar, mens han gik i latinskolen, osv. osv.

Endelig fik da festtalerne og sangen ende, og under klokkeklang og kanonsalut slog bryggeren det første, frygtelige slag på stenen, det næste, noget mindre drabelige, slog stadens borgmester, og det tredje slog vor Felix ganske spagfærdigt. Derpå affyrede borgerkorpset en æressalve – det var dog kun de modigste, der skød, og de lukkede endda øjnene – og stenen sank ned i grunden. Første del af festprogrammet var forbi.

Så kom anden del: festmåltidet i den forhenværende teatersal. Det var de fleste af os dog usle nok til at knibe ud fra, og kun en fem-seks trofaste fulgte vennen til *Røde Okse*. Vi fik på ingen måde grund til at angre dette, selv bortset fra den trøsterige bevidsthed, at vi gjorde en god gerning ved ikke at udlevere det rare menneske ganske alene og uden beskyttelse til en sådan begejstring. Det gamle hus var mere poetisk end det navn, han bar, en vældig gotisk bygning, smuk og vel vedligeholdt til trods for sin brede næsten yndig, og frit og luftigt beliggende. Over porten var der et kors i et halvt forvitret våbenskjold med en åben ridderhjelm – havde huset en gang tilhørt de tyske ridderes orden? Også salen syntes at tyde på noget lignende, bred og høj strakte den sig igennem to etager i smukke, ædle forhold. Rigtig nok så det ikke videre godt ud, at scenen optog den ene ende af den, eller at gallerier og loger klemte sig op ad dens vægge. Men det skønne, middelalderlige rum imponerede mig dog ... "Templet var da ikke så helt uværdigt," sagde jeg til Felix, "men måske dets præster var det så meget des mere?"

Felix smilede. "Nej, aldeles ikke! Vi havde et fast selskab her, som kun om sommeren gav gæsteroller andre steder. Den gamle direktrice – jeg ser endnu i ånden hendes kobberrøde næse skinne – spillede Maria Stuart, men for resten var hun en fornuftig gammel person og sørgede for at skaffe sig gode kræfter. Det havde hun også råd til, for byens folk holdt meget af at gå i teatret; salen var ofte propfuld lige til loftet." Han pegede op på det øverste galleri, der næsten forsvandt i halvmørket der oppe, for ganske vist sendte solen, næsten alt for venlig, sine stråler brede og stærke ned over de hvide,

skinnende borde, imellem hvilke gæsterne nu samlede sig, men så højt trængte den ikke op. "Lige op til loftet!" gentog digteren, "det er bogstavelig sandt! Der var jeg også oppe; det kostede ti kreutzer! Ak! Hvilke skønne, varme følelser er der ikke gået igennem min sjæl dér! – Dér gjorde jeg de fornemste og mest velsignede bekendtskaber i mit liv, dér lærte jeg vore store digterånder at kende. Der var rigtig nok en lille smule ubekvemt der oppe, det skal jeg villigt indrømme, især noget lavt; jeg var allerede i mit femtende år en lang dreng, og når jeg pludselig i min begejstring fo'r op, stødte jeg panden til blods. Man hørte just heller ikke synderlig godt, især i begyndelsen. Men det brød jeg mig ikke om den gang!"

Vi standsede foran scenen. Tæppet var oppe, man så en havedekoration. "Det er vist parken ved Fotheringay," sagde Felix, "jeg synes, jeg skal kende den!" Kulissernes dæmpede farvetone syntes virkelig også at vidne om, at de var noget alderstegne. Men der var for resten meget lidt af lærredet at se, blomstrende potteplanter fyldte scenen, og mellem det grønne skinnede flere hvide buster: Schiller, Goethe og Shakespeare i gips, en fjerde med et almindeligt hverdagsansigt i sandsten. Denne bar imidlertid så vel som de tre andre herrer en laurbærkrans, men hvem den skulle forestille, kunne hverken Felix eller jeg udgrunde. "Det skal måske være Molière," gættede han. "Det ville da i det mindste passe, og det hoved kan godt ligne, hvem det så skal være..." Men derpå slog han om, det spottende smil forsvandt, og han blev næsten drømmende. Han stirrede hen for sig og rystede derpå heftigt på hovedet, som om han ville afryste en eller anden erindring.

"Ak, ja, ungdommen!" sagde han med et sagte suk. "Den plads, jeg nu står på – denne lille plet gulv her er for mig som hellig grund. Her har jeg oplevet de ængsteligste og sødeste øjeblikke i mit liv. Hvor stærkt min sjæl end siden har skælvet – aldrig har den dog bævet og aldrig jublet således som den gang. Og også for min fremtid var disse minutter af uendelig betydning. Gud ved, om jeg nogen sinde var blevet digter, i fald jeg ikke havde oplevet dem!"

"Blev Deres første stykke opført her?"

"Nej, hvor vil De hen? Den gang var jeg elev i øverste klasse, og først et år efter, da jeg var kommet til universitetet, skrev jeg mit første drama. Det var naturligvis et sørgespil, handlede naturligvis om Henrik den Fjerde og var naturligvis ikke noget drama, men noget forvirret tøjeri, der aldrig blev opført. Nej, de vilde øjeblikke, jeg tænker på, oplevede jeg under en opførelse af *Fiesco*. Her var første parket. Og her sad jeg hin aften klemt inde mellem en tyk hofrådinde og vor kredsretspræsident. Det kan nok være, at de rynkede på næsen ad min grønne, luvslidte vinterfrakke! Men hvad brød jeg mig om det! Hvilket hul havde ikke denne uhørte udgift gjort i min smule penge! Men hvad gjorde det! Oppe på galleriet hørte man dårligt, og den aften *måtte* jeg høre hvert ord. Jeg havde i nødsfald forskrevet mig til Fanden for at få en parketbillet. For på et af disse ord beroede min lykke og – jeg tror næsten også mit hele liv."

"På et ord i *Fiesco*?"

"Ja, på et eneste! Eller egentlig kun på, hvorledes det blev betonet."

"Og hvad var det for et ord?"

"Et lille ord – og –"

"Nå – og –"

"Ja, netop "og" og slet ikke andet. Å, hvad det dog var for en tosset historie. Så drengeagtig, så dum og dog alligevel så glødende og hellig! Jeg tror ikke engang, jeg den dag i dag er mand for at le rigtigt ad den."

Nej! – han kunne ikke – hans øjne blev duggede. – "Med sådant et syttenårigt hjerte," begyndte han.

Men lige i det samme kom Thalias og Gambrinus' tykke tjener, tog ham ærbødigt, men hjerteligt under armen og førte ham hen til en af ærespladserne ved bordet. Festmåltidet begyndte. Der var en køn sang, og der blev også holdt en hoben taler, dels for kunsten i almindelighed, dels for enkelte berømte personligheder i særdeleshed. Af den taksigelse, som bryggeren holdt til hædersgæsterne fra hovedstaden, fremgik det da også, hvem sandstensbusten med hverdagsansigtet skulle forestille.

"De tre store digtere, hvis buster står der henne i gips," udbrød taleren, "tilhører hele den dannede verden, særlig så langt som det tyske sprog klinger og synger sine sange til Herrens pris, og derfor tilhører de også os. Den fjerde tilhører ganske vist også hele menneskeheden, men vor by kan dog sige om ham, hvad Schiller så skønt lader sin jomfru fra Orleans sige om sin hjelm:

"Min hjelmen er, og mig den hører til."

Derfor har også en af vor bys egne kunstnere, den udmærkede billedhugger Meyer, modelleret denne buste efter et fotografi, særlig i anledning af vor fest. Dér står den, og, som digteren siger: "Stenen har fået liv!" Navnet – "det svæver på alles læber", som en anden digter siger. – O, du genius, der

troner i vor midte, o, du genius, der er født i vor by, i Klosterstræde nummer nitten." –

På denne måde blev han ved en tid endnu. Den stakkels digter blev både rød og bleg, og et lille øjeblik svulmede endogså vredesåren i hans pande i en betænkelig grad. For et fintfølende, forstandigt menneske er den stærkeste dadel, ja selv den groveste fornærmelse ikke nær så ubehagelig og sårende, som overdreven ros. Men den ivrige taler var på én gang så grænseløs godmodig og så grænseløs ... jeg kan ikke finde et høfligt udtryk for det og vil derfor hellere tie stille med, hvad jeg mener. Kort sagt, man kunne ikke blive alvorligt vred på den gode mand. Lidt efter lidt kom Felix da også selv til at smile ligesom alle vi andre, og til sidst takkede han, rigtig nok meget kort og beskedent, men han takkede dog for den venlige modtagelse, der var blevet ham til del.

Festdagen skulle sluttes på den værdigste måde med et bal. Men så fik vi rigtig nok alle seks heldigvis i tide en gruelig hovedpine; vi sagde vore venlige værter farvel og vandrede, anført af Felix, hen i en fjerntliggende del af byen for at hilse på de steder, hvor han havde færdedes i sin ungdom. Dér var Latinskolen, og dér Klosterstræde med det tarvelige hus han var født i. Et kønt, lyslokket pigebarn på en halv snes år så ud af vinduet.

"Hvem bor her?" spurgte Felix.

"Snedker Jakobs."

"Hvor længe har han boet her?"

"Altid."

"Hvem boede her da, førend han flyttede herind?"

"Ingen. Vi har altid boet her."

Digteren smilede vemodigt. "Jeg føler mig til mode som Chidher, da han vendte tilbage – på den evige ungdom nær; aldrig har jeg så tydeligt følt, at jeg har passeret mit livs middagsstund!"

Vi gik videre; der blev mere og mere stille i gaderne, jo længere vi kom, og lidt efter lidt løb de ud i beplantede veje, der slyngede sig mellem haver. Kun af og til tittede et lille hus frem mellem det tætte løvværk. Husenes stil blev også stadig mere og mere landlig, og der var især én bygning, som allerede i frastand blev os påfaldende ved sit barokke ydre. Den var lang, smal og havde kun én etage. Stuen var malet gul, første sal blå, tegltaget var rødt, trappen og svalegangen, der udvendig førte op til første sal, prangede i alle disse farver. Foran det besynderlige hus stod der to mægtige lindetræer. På en grøn havebænk sad en gammel dame og læste.

"Nej, så hun lever virkelig endnu!" udbrød Felix glad. Han trådte hen til havegærdet. "Nå, frøken Aurora, hvordan går det så med kunsten?"

"Dårligere og dårligere," lød hendes svar i samme nu; det lod til at være lige så stereotypt som spørgsmålet. For nu først lagde hun bogen fra sig – det var et manuskript – skyggede et øjeblik med hånden for øjnene og fæstede spørgende sit blik på Felix.

Han nævnede sit navn.

"Å, hr. doktor, er det Dem!" udbrød hun og kom hurtigt løbende hen til ham. For hvor gammel hun end var – og hun var meget gammel, det vidnede hendes stærkt furede ansigt tydelig nok om –, var hendes bevægelser dog i høj grad ungdommelige. Også de mørke øjne var livlige og muntre. Hun var lyst klædt og havde en rose i brystet. Hendes kinder bar også et rosenskær,

som ikke så rigtig naturligt ud. Helhedsindtrykket var dog slet ikke frastødende, kun en lille smule komisk.

"Nej, hr. doktor dog, hvilken ære! Å, kom dog nærmere! Jeg har allerede i avisen set, at man ventede Dem! Jeg var ikke med til festen. Jeg var ikke blevet særlig indbudt! ... Nå, for resten, jeg anser det for ganske i sin orden, at man også ud ad til viser, at man vil bryde med den gamle tyske scenes traditioner! Og hvad skal nu det med den ny bygning til? Håber man på den måde at hæve kunsten? 'Kære Aurora!' sagde Ludvig Devrient en gang til mig, da jeg nægtede at optræde sammen med ham på en scene af anden rang, 'vi store kunstnere gør en lade til et hofteater, og stymperne forvandler en kongelig scene til et skur. Kære Aurora!' sagde han, 'læg mærke til mit barn:

Ej, hvor man spiller, men *hvorledes* det er tingen!'

Ja, nu til dags må rigtig nok den ydre glans dække den indre råddenskab!"

Hun trak vejret. Felix forsøgte på at få et spørgsmål indført, men det druknede på det ynkeligste i hendes tales strøm.

"Å, kære doktor, hvor jeg dog beklager Dem og ungdommen idet hele taget! Ældre folk kan dog i det mindste leve i mindet om os, men I stakler ved jo ikke en gang, hvad kunst er! ... Dårlige kræfter og dårlige stykker – det er virkelig bedrøveligt! De moderne digtere dur jo slet ikke. Raupach, Iffland og den guddommelige Kotzebue er borte! O! Hvem kan nu til dags skabe en figur som Gurli! Eller se, jeg sidder netop nu og læser min rolle som "Pfefferrøsel" om igen. – Hvilken flugt! Hvilken kraft! Ja! Birch-Pfeiffer var den sidste, der forstod sig på at skrive roller. Det vil da sige" ... hun afbrød sig selv, blev forlegen

og slog sig skælmsk på munden. "Og det står jeg og siger til Dem, som – – –"

Vi lo alle sammen, Felix hjerteligst. "Å, det gør ikke noget, det er jo den rene sandhed – –"

"Nej, nej," sagde hun trøstende, "De har talent doktor, der er poesi i, hvad De skriver! Sammenlignes med Kotzebue kan De ikke, men poesi er der i det! Og ved De, hvem der først har opdaget det? Jeg! Ja, det er virkelig sandt! Kan De ikke huske, at De kom op til mig en gang, det forår, da den lille Waldeck var rejst bort, og ønskede at få et eller andet, der havde tilhørt hende? De stammede sådan i det, at jeg knapt kunne forstå dem. "Har De nogen sinde talt med det pigebarn?" spurgte jeg. "Nej, men jeg har set hende spille ..." Du gode Gud! De rystede formelig af lutter begejstring. "Så er De jo et poetisk menneske," sagde jeg til Dem og gav Dem en urtepotte med en dobbelt nellike i. Og det lasede rollehæfte, Waldeck havde ladet ligge, fik De oven i købet. Og da De så spurgte om prisen, sagde jeg: "Et så poetisk menneske tager jeg ikke penge af." Ja, det sagde jeg virkelig.

Thi stedse højere end usselt mammon,
jeg skatted hjertets ungdomsglade slag.

Og til min veninde direktricen – hun havde et mådeligt talent og store indbildninger, nå, Gud være hende nådig, den salig sjæl! – til hende sagde jeg samme aften: "I dag havde jeg besøg af en ung mand; han var virkelig meget poetisk, så at sige en ung digter." – "Nå, det var vel for Waldecks skyld!" sagde hun spotsk. "Å, det har bare været et ungt æsel!" Men det sagde hun nu blot, fordi hun var ærgerlig over, at hun havde mistet lille Waldeck. Hun var virkelig et talent, den lille! – Men hvad er det,

hr. doktor, De bliver jo bleg! Husker De virkelig den kønne, lille, viltre tingest endnu? Ved De, hvad der er blevet af hende siden?"

"Nej," svarede han, og tilføjede derpå meget bestemt, "og jeg ønsker heller ikke at få det at vide – – –"

"Men hvorfor ikke? O, Isis og Osiris! Hvad de digtere dog er for nogle løjerlige mennesker! Et ganske lignende træk fortalte Tieck mig en gang i Dresden om Clemens Brentano! – – – Men det er jo næsten utroligt, at De ikke skulle have hørt noget om hende! Lille Waldeck og den berømte Hanna M..." – hun nævnede et virkelig meget berømt navn – "er jo en og den samme person. Efter at hun havde arbejdet sig frem og var kommet til at spille på et hofteater, antog hun dette ny navn – hendes fortid var hende forhadt. Hun var et besynderligt pigebarn; i grunden også en poetisk natur ... Og under dette ny navn blev hun i få år berømt. Hun kunne såmænd ti gange have fået en millionær og tyve gange en greve, men hun ville ikke – aldeles ligesom jeg i gamle dage – hun levede kun for sin kunst. Hun skal for resten have behandlet mændene ganske grueligt i den tid af sit liv. Men hun var alt for ærgerrig, hun studerede og spillede stærkere, end hun havde kræfter til. Ingen triumf, selv ikke den mest glimrende, var hende nok. Man har sagt, at hun aldrig lo udenfor scenen ... Nå, længe havde hun ikke kræfter til et så anstrengende liv; netop, da hun havde nået berømmelsens tinde, fik hun en voldsom feber og døde efter et par dages forløb... Men er det virkelig noget nyt, jeg dér fortæller Dem?"

"Ja!" svarede Felix sagte. Han var blevet meget bleg.

"Men har herrerne ikke lyst til at gå indenfor?"

"En anden gang, frøken Aurora! Lev vel; og når jeg næste gang kommer her forbi, så lad os lade være at tale om fortiden,

lad os hellere holde os til fremtiden, selv om den" – han gjorde sig umage for at smile – "er så bedrøvelig som det tyske teaters."

2

Vi gik videre. "Hvem var den gamle frøken?" spurgte en af os, da vi var uden for hørevidde.

"Hun hedder frøken Aurora L. Hun var en gang en meget afholdt *ingénue* og har virkelig spillet sammen med Devrient og omgåedes med Tieck. Da hun blev ældre, blev hun lidt for sentimental, men senere blev hun atter kvik og munter i de komiske roller. Hun samlede sig efterhånden lidt penge, så hun på sine gamle dage kunne trække sig tilbage og købe dette lille hus her, som hun har pudset op efter sin egen smag. Her lever hun nu – også på sin egen aparte måde. På første sal boer der gerne nogle af skuespillerinderne ved byens teater. Hun har ikke meget ud af det, uden måske den trøst, at det tyske folk endnu ikke har fået fuld erstatning for hendes talent."

"Og hvad var det med den dobbelte nellike?"

"Aldeles som hun fortalte. Men hun var alligevel ikke den første, der kaldte mig et poetisk menneske."

"Hvem var da det?"

"Den unge pige, hun talte om."

"Frøken Hanna M.?"

"Hende har jeg aldrig kendt. Og måske var det godt, skønt det i øjeblikket gør mig ondt, at jeg aldrig har truffet denne berømte kunstnerinde … Jeg mener den stakkels, ubekendte Rosa Waldeck – den smukke Rosa."

"Men hende har du jo heller aldrig talt med?"

"Jo, vist har jeg! Men hvad skal det til at røre op i sådanne gamle erindringer? Død er død! ... Og hvad I der ser foran jer i levende live, er jo smukt nok."

Jeg forstod ikke, hvad han egentlig mente, om det var de to blonde, slanke piger, der kom os i møde, eller den smukke udsigt, der ved hvert skridt lå friere og bredere foran os. For vejen var umærkeligt gået op ad, vi var lige ved højens top, og da vi havde nået helt derop, havde vi et landskab for os, der vel ikke gjorde noget overvældende storartet indtryk, men som var så usigelig yndigt. Ved vore fødder løb den brusende flod langs med det bølgende højdedrag, og på skråningen af denne og nede i dalen skinnede den lille venlige by, hvid med små brogede punkter imellem, op til os. På den anden side af floden så man de gule, bølgende kornmarker og mørkegrønne skovstrækninger, der bestandig løb tættere og tættere sammen, til de ude i horisonten dannede ligesom et mørkt bælte, der lagde sig om de fjerne, sydlige bjerges fod, disse bjerge, hvis mørkeblå farve stod så godt til aftenhimlens røde, en smuk ramme om det smukke billede. Og over al denne skønhed lå aftensolens fuldtmættede guld, der udjævnede al farvestrid og løste det hele op i en blød, strålende harmoni. Kun i vest, dér, hvor floden kom fra, stod en mægtig skybanke over den brede dal og skinnede i det grelleste purpurrødt, som sendte den en sidste, lidenskabelig afskedshilsen til den synkende sol ...

Vi stod længe og så på dette syn. Det går en med dette sted, omtrent som det går ham med menneskene, der bor der. – Beundre dem kan man ikke, for det skorter dem på alvor, kraft og storhed – men holde af dem må man – enten man vil eller ej – for deres fine ydre, deres glade beskedenhed. De er jo også i

mange henseender meget dygtige, kun gør de sig i deres beskedenhed ikke til af det. I den henseende ligner de den vin, de avler. Hvor kan den ikke glæde ens hjerte, og hvilken sød glød kan den ikke gyde i ens årer! Men den, der blot nipper til den, synes i reglen ikke den er fyldig nok. – – –

Disse betragtninger kom uvilkårligt op i mig ved tanken om den stille glæde, vi nød den aften. Nær ved denne udsigt lå nemlig et lille hus med en stor have og en meget stor vinkælder – *Den gode Dråbe* – således lød det selvbevidste, men velfortjente navn, der stod at læse på det lille skilt over døren. Huset lå helt skjult bag de skyggende linde – uden vor førers hjælp havde vi næppe fundet det. Men nu sad vi da snart så godt i den roligste og smukkeste krog i haven, hvorfra der var den bedste udsigt, drak en fortræffelig, duftende landvin og så på, hvorledes den varme solglød slukkedes, og et andet lys, månens kolde, rolige lys udbredte sig over jorden.

Vi kunne tydeligt se, hvorledes det stred og efterhånden vandt sejr og så øvede sit trolddomsagtige herredømme; men det skal jeg vel vogte mig for at beskrive. Og i grunden hører også den stemning, der den gang beherskede vore hjerter og hjerner, til den slags ting, som ikke godt lader sig beskrive. Vi var alle rigtig vel til mode, livligt oplagte til at glæde os over alt smukt, godt og dybt. Vi talte om den gudinde, som vi alle, med større eller mindre evner, men med lige stor begejstring tjente – kunsten, talte om, hvor herligt og dog hvor svært det netop i vore dage er at være digter. For den løgn, at det skulle være digterens kald at lade menneskeheden se gennem rosenfarvede briller, forsvinder jo mere og mere af verden – og ak, det nytter jo heller ingen ting! Livet er for mørkt, til at selv alt et

digterhjertes guld kan bringe lys i det! – og den erkendelse kommer mere og mere til sin ret blandt alle gode forstandige mennesker, at kun den bør kaldes en sand digter, der har mod og hjerte nok til at sige sandheden. Det gælder om at gribe og fastholde poesien i vort liv, som det er, og opfatte det poetiske stof, der har evig gyldighed, under de ny former, det har iklædt sig. Og hvad er vel egentlig blevet sig selv lig i al den uhørte, umådelige tidernes skiften? Ikke andet end kærligheden? Og mon egentlig selv den? – –

Men den iblandt os, der altid plejede at give den kraftigste impuls til samtale og opfange det mindste vink, var den aften så mærkværdig tavs. Og da vi begyndte at tale om kærlighed, forstummede han helt. Det blev til sidst os alle påfaldende, og endelig brød en af os, hans bedste ven – Georg kan han kaldes her – overtvært og gik lige løs på sagen uden omsvøb.

"Der er noget, som piner dig! Det er historien med den dobbelte nellike! Vi ved jo alle sammen, hvorledes det går med sådanne 'ungdomshistorier'. Det er i grunden dumheder, men hjertet føler dog noget ved dem, og slår lidt stærkere! Nå, du er da ikke for ingen ting blevet hugget i sandsten af den berømte Meyer og stillet op ved siden af den store Goethe! Det bør være dig et fingerpeg til at handle lige så klogt og godt som din nabo, olympieren. Når noget trykkede ham, så skrev eller talte han sig ud af det? Gør du nu ligeså! Fortæl os, hvorledes den smukke Rosa opdagede gnisten hos dig!"

Felix så et øjeblik stift, ligesom fremmed på ham og rystede så på hovedet. Men han var et alt for sandt og åndfuldt menneske til at genere sig. Og derfor sagde han også lidt efter: "Jeg skal prøve på det." Og efter en lille pause begyndte han i en

tone, i hvilken der var så besynderlig blanding af skæmt og alvor:

"Det er længe siden, – toogtyve år. Jeg var et ungt menneske på sytten, alten år, en aldeles vidunderlig lykkelig fyr. I skolen gik det mig godt, jeg var afholdt, jeg kan gerne sige af alle. Penge havde jeg ingen af, men jeg var heller ikke opdraget til at betragte dem som en nødvendig betingelse for lykken. For resten nærede jeg en uhyre foragt for penge; for det første, fordi jeg fuldt og fast troede, at de var årsag i nogle af mine kammeraters tykke dumhed, og for det andet, fordi jeg fandt, at de rullede her i verden på en såre blind og uretfærdig måde. Min moder var fattig! – Hermed var staven for mit vedkommende brudt over fru Fortuna og egentlig også over den gode Gud! For dersom det skulle gå efter fortjeneste, så måtte jo denne herlige kvinde være den allerrigeste! Jeg sværmede meget stærkt for min moder, og aldrig har en sværmerisk kærlighed haft en værdigere genstand. Denne ædle, jævne, modige kvinde skylder jeg alt. Hende har jeg at takke for, at gode ånder kom til at råde over mit liv, bragte harmoni ind over det og hævede det op mod lyset. Hende kan jeg takke for, at næringssorgerne ikke tærede på min ungdomsvår, at jeg i al min fattigdom vedblev at være fri for misundelse, ren og ufordærvet! Og hvor glad var jeg ikke den gang! Det er mig i dette øjeblik næsten en gåde, hvorfor jeg egentlig den gang var så lykkelig! Hele dagen gik med at lære selv og undervise andre, med mangfoldige pligter, et tilsyneladende glædeløst liv og så var jeg dog så kvik og munter som en lærke! Når jeg tænker på morgentimerne på mit kvistkammer, fra solopgang, til skoletiden begyndte – ja, noget dejligere kan intet menneske

have oplevet! … Som sagt, det er mig nu uforklarligt, næsten komisk! I sådanne år er endogså det at trække vejret i og for sig en lykke; hvert hjerteslag bringer en jo fremtiden nærmere, – den stolte, strålende stund, hvor alle drømme skulle blive til virkelighed!

At jeg ville blive en berømt mand, tvivlede jeg naturligvis ikke på – det tror enhver dreng, der sidder i næstøverste klasse. Men med hensyn til den vej, ad hvilken jeg skulle nå denne berømmelse, var jeg rigtig nok ikke så ganske på det rene. At jeg nogen sinde skulle blive digter, faldt mig end ikke ind i mine dristigste drømme; jeg havde aldrig rimet to linjer sammen. Det var først et ord, der faldt fra en fremmed læbe, der rystede op i mig og kastede mig ind i et voldsomt og rastløst arbejdes strøm, som da også førte mig til et beskedent mål, om det end er langt fra at tilfredsstille mig selv! Det, der bor dybest i mig, mine skønneste og bedste tanker, har jeg endnu aldrig fundet udtryk for og vil næppe nogen sinde finde det. Det er menneskets lod; jeg tror ikke, at det er gået andre dødelige bedre … Men dette er jo en skygge, og jeg skal jo fortælle om en tid af mit liv, da alt var lys og glæde! Ja, jeg havde det i hine morgentimer som Roland, den unge helt, jeg følte mig til mode, som jeg kunne smykke min hat med morgenrødmen og omfavne foråret!

At der fandtes noget andet her på jorden, som var endnu dejligere at omfavne, det stod den gang endnu temmelig uklart for mig. Til mig er kærligheden nået senere end til andre mennesker, – end til mine kammerater for eksempel, for drengene i de lærde skoler gennemgår gerne det første kursus i forelskelse i tredje latinklasse; det falder nemlig sammen med

den første danseundervisning. Når de gør tredje position, begynder allerede Frits og Minna at føle varmt for hinanden, i kvadrillen trykker de for første gang hinandens hænder, og deres temmelig umotiverede kærlighed når så endelig sit højdepunkt og tillige sin afslutning, i den sidste kotillon. Jeg havde ingen sådan Minna, fordi danseundervisning var luksus for mig. Men langt fra at beklage mig over dette, gjorde jeg tværtimod så læsterligt, som jeg i min godmodighed kunne bære det over mit hjerte nar ad hver en Frits, jeg kendte. Jeg anså det nemlig for svaghed at hengive sig til sådan en slem vane, som, når alt kom til alt, dog kun førte til dovenskab og versmageri. Alligevel, og sandsynligvis netop derfor, fordi man slet ikke behøvede at frygte for nogen konkurrence fra min side, var jeg hundrede hemmeligt glødende sjæles fortrolige. Dette gjorde mig dog til sidst nysgerrig, og jeg prøvede, hvorledes det var at være forelsket. Dorothea hed hun; hun boede lige over for os, var tyk og dum, ung og køn. Men det gik ikke; jeg kunne ikke engang drive det til at få en ordentlig hjertebanken. Så opgav jeg det, halvt stolt, halvt bedrøvet over, at jeg var sådan et hjerteløst, koldt menneske.

Men det var jeg slet ikke. Mit hjerte var tværtimod i høj grad syttenårigt!

Det skulle vise sig det følgende efterår. Svalerne drog bort, skuespillerne kom. Man så nu igen fru direktricens røde næse skinne oppe fra *Røde Okse*s altan, så hr. Johan Nepomuk Hinterhuber vandre tankefuld gennem gaderne og skandere versene i prologen til den første forestilling på sine fingre. Johan Nepomuk Hinterhuber – det var byens digter og journalist, redaktøren af vort blad, den offentlige menings

organ både på vers og prosa – en lille, yderst komisk, meget ulykkelig mand. Han var en gang draget stolt ud i verden for at nå berømmelsens eventyrland og havde lidt ynkeligt skibbrud på en lille sandbanke. Om sommeren fandt han regelmæssigt, at livet ikke var til at udholde, men om efteråret dukkede der bestandig to nye stjerner op for ham: håbet om at få sit sørgespil *Bagdads Undergang* opført og om at finde en værdig genstand for sin sværmende tilbøjelighed i en eller anden af scenens kvindelige kræfter. Det første lykkedes ham omsider, da han havde kaldt direktricen "den tyske skuespilkunsts Semiramis", men ak! – det skal nok have været en temmelig lystig aften! … Og hvad nu hans sværmeri angår, så var han bestandig så uheldig med det, som han overhovedet i sin magtfylde – som eneste recensent – kunne blive. Desuden havde han hvert år en halv snes gymnasiaster til rivaler. Det var nemlig øverste klasses privilegium at sværme for skuespillerinderne, men det var ingenlunde nogen misundelsesværdig forret. For disse damer havde alle en meget lang række kunstneriske triumfer at se tilbage på. Det hang sammen med en lille svaghed hos vor Semiramis, der for resten hed Susanna Reichelberger.

Men det år fandt der en undtagelse sted. En af skuespillerinderne, hed det sig snart, var overordentlig ung og ualmindelig smuk.

"O, hvor den lille Waldeck dog er dejlig!" læspede Hinterhuber, og hans øjne drejede sig ved disse ord om deres akse, "en engel, nej! en djævel, men den yndigste skabning på denne jord!"

"Hvem? Den blonde Hohensee?" spurgte en, og kom ved sit spørgsmål ondskabsfuldt til at røre ved et sår, som dette modtagelige hjerte havde fået i forrige sæson.

"Vær dog ikke sådan en gudsbespotter," udbrød den lille mand, "at sammenligne en bleg komet med den evige sol."

Her fulgte nu en beskrivelse af hendes person i så stærke farver, som kun en digter som han råder over. Til slutning et par bemærkninger om hendes tidligere liv: God familie – ond stedmoder – stolt hjerte – lidenskab for kunsten – usle bladsmørere – og fru Reichelbergers skarpe blik, der havde opdaget denne perle.

"Pas på!" sagde han til sidst, "denne debut vil blive en af de aftener, man aldrig glemmer!"

Denne Hinterhubers profeti gik også i opfyldelse for ét menneskes vedkommende, der holdt sig noget borte og sky lyttede til dette følelsesudbrud. *Jeg* glemmer aldrig den aften. Den første del af aftenen var just ikke synderlig mindeværdig: en prolog af Hinterhuber og derefter et eller andet lystspil. Så kom det næste stykke: *Kristoffer og Renata* og i Kristoffers rolle frk. Waldeck! I kender vist nok ikke dette stykke, en barnagtig, rørende, fransk komedie. To forældreløse søskende vandrer til Paris. Renata er femten år og har mange fristelser at bestå, som den sekstenårige Kristoffer, en flink kreolsk dreng, redder hende ud af. Man kunne rigtig nok ikke læse de femten år på vor Renata-Hohensees ansigt, og man kunne i det hele taget kun forstå handlingen, når man forudsatte, at hendes forfølgere måtte have en meget dårlig smag. Men nu denne Kristoffer! Nej, hvor det iltre, lille væsen trådte, nej kom

springende frem, med sine prægtige former omsluttede af den snævre drengedragt, med det smukke hoved højt løftet i vejret, de klare øjne strålende af mod og dristighed! Å, hvor var hun dog trodsig, vild, naturlig, ganske anderledes end alle de andre, da hun begyndte at tale med sin dybe, klangfulde stemme – et øjeblik var alt stille, så hørte man en forundret hvisken, og pludselig og voldsomt begyndte de gode folk at klappe, alt hvad de kunne. Men jeg, jeg klappede slet ikke, jeg rørte mig ikke, jeg var til mode, som om jeg havde fået et slag i hjertekulen; en lille stund hørte hjertet helt op at slå, men så begyndte pulsen at hamre, og hjertet at banke med dumpe, tunge slag. Jeg blev rød og bleg og atter rød, jeg stirrede stift frem for mig og holdt vejret tilbage. Jeg var kun øjne og øren. Først da hun forlod scenen, veg fortryllelsen for en del; jeg fo'r op, strøg mig med hånden over panden, som om jeg lige vågnede. Men jeg så ikke ind på scenen mere, jeg syntes ikke, det var umagen værd, når hun ikke var der. Og da hun kom ind igen, så begyndte mit blod atter således at koge, at jeg følte igen denne usigelige anspændelse af alle mine sanser for lige som at gribe hende og suge hende ind i mig. Jeg fandt nu uvilkårligt på sådanne tossede narrestreger som snart at lukke øjnene for kun at høre hendes stemme og snart at stoppe begge tommelfingrene i ørene for kun at se hende. Og da så tæppet endelig faldt, var det for mig, som om der lige med ét blev aldeles mørkt og øde omkring mig.

Jeg listede mig sukkende hjem, sov kun lidt og fo'r flere gange op i de mest fjantede drømme. Der var virkelig ikke alene feber i min sjæl, men også i mit blod. Det hænder vist nok sjældent, at et ungt menneske kommer til bevidsthed om, at han har et

hjerte, gennem en så voldsom rystelse. Grunden til, at det, bortset fra, hvorledes jeg var, fandt sted her, var vel, at pigebarnet var så smukt. Det var, som om en flamme havde fået kød og blod og nu flagrede bedårende frem og tilbage foran de stakkels dødeliges øjne. Endnu den dag i dag har jeg aldrig set nogen dejligere skabning, ja ingen, der blot kan måle sig med hende i skønhed.

Dette må nu træde i stedet for en beskrivelse – man har jo ondt ved at male sligt med ord, selv om det langt fra står på højde med. Hvad der her er tale om. Kun så meget skal jeg tilføje, at hendes strålende blå øjne lynede i et ansigt med en lidt mørk teint, og at tusinde små krøller dansede som viltre slanger omkring dette ansigt.

Hvilken farve hendes hår havde, blev den næste dag genstand for ivrig strid i skolen; men jeg tog ikke del i debatten, for det første, fordi jeg følte, at jeg blev rød, og for det andet, fordi jeg egentlig ikke vidste det. Kun så meget vidste jeg, at således som pigebarnet nu en gang var, fik synet af hende eller tanken om hende mit hjerte til at banke og bragte mit blod i kog. Min bevidsthed var som omtåget af en feberhed, usigelig, aldrig hvilende længsel. En gang imellem mandede jeg mig op, og så var altid min første og sidste tanke den: "Hvorledes kunne dette dog ske? Hvad er der dog i vejen med mig?" Dette gik også over i mine følelser, og jeg følte, snart stærkere, snart svagere, at noget fremmed, vidunderligt, gådefuldt var kommet op i mig og pludselig havde fået magt over mig, noget fremmed, der næsten berørte mig som noget fjendtligt. Jeg blev da tillige grebet af en dyb medlidenhed med mig selv, omtrent som et menneske, der uden egen skyld pludselig overfaldes af en farlig

sygdom. Jeg kan endnu huske, hvorledes jeg en gang en rum tid travede op og ned ad gulvet på mit kvistkammer, og så først forundret, men derpå vildt, og til sidst med bitre tårer bestandig gentog ordene: "Jeg elsker! – Jeg elsker!" Men det var ingenlunde smerten over, at min kærlighed var så tåbelig, at den måtte dø ensom og ubesvaret, der afpressede mig disse tårer, det tænkte jeg virkelig aldeles ikke på; jeg havde såmænd også mere end nok med mig selv at gøre og drog vel den unge pige med ind i mine drømme, men ikke ind i nogen som helst refleksion. Jeg følte vel en stærk længsel efter en gang at stå ansigt til ansigt med hende og sige hende – nej, hvad jeg ville sige hende, vidste jeg virkelig ikke. Indtil dette faldt mig ind, fandt jeg, at det var lykke nok at kunne betragte hende på afstand.

Men ikke engang denne lykke havde jeg altid mod til at nyde. I teatret var jeg naturligvis hver aften, hun spillede, og frøken Auroras hus, hvor hun boede på første sal, gik jeg tit nok forbi. Men når jeg i middagsstunden lurede på en lejlighed til at få et glimt af hende at se, når hun gik hjem fra prøve, så lod mit mod ofte mig, og jeg min observationspost i stikken, og jeg løb min vej, når jeg hørte hendes kjoles raslen lidt borte. At møde hende på gaden og se hende lige ind i det smukke, livligt bevægede ansigt, det forekom mig at være en lige så fysisk umulighed som at stirre op i solen. Da jeg en gang en mørk, stormfuld eftermiddag bøjede om et hjørne og pludselig kom til at stå ansigt til ansigt med hende, blev jeg grebet af en så heftig skræk, at jeg måtte holde mig ved et dørgreb for ikke at falde omkuld. Hun så forbavset på mig, rimeligvis på grund af min pludselige bleghed, og gik hurtig videre. Hun vendte sig en

gang om, og det forekom mig, at der spillede et spotsk smil om hendes mund. Fra den dag af turde jeg aldrig mere vove at møde hende på gaden. Og da hun i en hel uge slet ikke havde spillet, og jeg ikke kunne holde det ud længere for længsel, da ventede jeg – det var den første, klare, snehvide vinterdag – tålmodig og ubevægelig en hel time, til jeg så hende komme med den brune kåbe på, som jeg kendte så godt, henne mellem de bladløse buske, og så løb jeg alt, hvad jeg kunne, op ad bakken, satte mig på en bænk og græd længe, som om mit hjerte skulle briste.

Så tosset og ubemærket havde dette sværmeri levet i mig i flere uger, og det ville vel sagtens have varet flere måneder endnu, til det endelig efter sæsonens slutning lidt efter lidt var svundet bort og gået i graven, hvis ikke et besynderligt træf havde føjet det anderledes og givet denne ynkelige historie en hurtig og brat afslutning.

Hvor svag jeg end var, når jeg var alene og ubemærket, så var jeg dog altid rolig og behersket i tredjemands nærværelse. Jeg opfyldte mine pligter både mod mine lærere og mine kammerater uden glæde og tilfredsstillelse, men punktligt. Der var vist ingen andre end min moder, der anede, at der var noget, som trykkede mig; hun rystede af og til lidt betænkelig på hovedet, men hun var meget langt fra at ane den virkelige sammenhæng. Endnu mindre anede mine kammerater noget. Men så hændte det, at en af dem fik det at vide, ganske tydeligt og på en måde, som han ikke så hurtigt ville glemme.

Jeg har allerede sagt, at gymnasiasterne havde privilegium på at sværme for skuespillerinderne. I tidligere år havde de delt sig i partier, alt efter deres forkærlighed for denne eller hin modne

skønhed; ja, der gik endogså et sagn, for hvis pålidelighed jeg dog ikke tør indestå, om, at Semiramis selv en gang havde vakt en del begejstring. Men partier var der nu ikke længere tale om. "Rosa Waldeck!" Det var feltråbet fra duksen til fuksen. Vi læste netop i de dage Sofokles' *Antigone*, men Rosas navn lød hyppigere i disse hellige haller end hint klassiske kvindenavn. Kun jeg tav; jeg ville hellere have bidt min tunge af end have ladet andre ane den søde vånde, der hemmeligt herskede i mit unge, hjælpeløse hjerte.

Jeg gjaldt derfor også ved denne lejlighed for at være den samme følelsesløse fyr som altid, et menneske, der ikke regnedes med. Når der var tale om kærlighedssager. Jeg var atter de mange glødende hjerters fortrolige, og underlig til mode blev jeg, når jeg af en anden mund hørte om det, der langt smerteligere og voldsommere brusede gennem min egen sjæl. Underligt var det, men ikke pinefuldt. Hvad kunne det vel også gøre mig, at de skikkelige fyre lavede akrostika, klappede, som de var rasende, i teatret eller blokerede "den gamle morgenrødes" – Auroras – brogede hus på afstand?

Der var kun én, der var lykkeligere, det var den dummeste iblandt os, en friherre von Falkenberg, også kaldet baron Vindspiller. Navnet passede fortræffeligt, det passede ganske udmærket til dette individ. – I ler ad mig, kære venner? I finder det komisk, at man kan gemme på sådan en bitter følelse fra sine drengeår? Nå, han selv er blevet mig ligegyldig med årene, men racen, den nærer jeg endnu den dag i dag et dødeligt had til, disse hovmodige, blaserede, udmarvede unge oldinge ...

For resten var baron Vindspiller egentlig kun en efteraber, en slave af sin ældre broder Georg, "baron Buldog". Denne var en

lille, tyk landjunker med struttende sort hår og skæg, et råt menneske, der drak frygteligt, "rouéen" i vor lille by, hvor han altid tilbragte vinteren. Hans navn vil være jer godt bekendt, det er den selv samme person, der nu er de klerikales fører i Landdagen. Men den gang var han ikke så from som nu, og af bare kedsomhed, fordi han ikke havde anden standsmæssig omgang, indviede han sin yngre broder i sine smukke mysterier, hvilket naturligvis gjorde den stakkels Vindspiller endnu tyndere, gulere og magrere. Men en del af os så netop af den grund beundrende op til ham. Han gjaldt for et slags orakel i sin tone og havde en hel hofstat omkring sig.

Ham og hans hofstat mødte jeg nu en gang en smuk, solklar vinterdag, den første dag i juleferien, ude på isen. Talen faldt på den "fine verden". –

"Havde en aldeles superb aften i går," snøvlede Vindspiller. "Waldeck, Hohensee, min broder og jeg. Veuve Cliquot flød i strømme. Det lille blå værelse i *Røde Okse*. Pokkers tøs, den Waldeck; hun er desværre endnu stadig min broders, så jeg må lade mig nøje med Hohensee. Nå, – hun er heller ikke så tosset. Men jeg har for resten fået Georgs højtidelige løfte om, at når han selv er ked af Rosa, skal han overlade hende til mig. Håber, det sker snart. Kender ham. Kommer for tit til hende – hver aften – –"

Men længere kom han ikke; som et lyn faldt han om på isen, jeg over ham, mit knæ satte jeg på hans bryst, min hånd greb fat i hans strube. Der var vågnet noget frygteligt inden i mig, og om jeg så bliver hundrede år, glemmer jeg ikke de sekunder. Jeg var til mode, mens han talte, som om nogen rev hjertet ud af mit bryst, skar det i stykker og kastede stykkerne i snavset ... Jeg

så stift på ham, og så lagde der sig ligesom et rødt slør over mine øjne. Og dette røde dække lå over dem i det øjeblik, jeg rev ham omkuld og greb efter hans strube og holdt fast på den. Jeg havde kun én tanke: det menneske, der har sagt dette, skal dø.

Det kunne let have været ude med ham den gang, og da også med mig; jeg kunne i det øjeblik let være blevet en morder, for han kunne ikke værge sig, og jeg rørte mig ikke af pletten. Men da kastede de andre sig over mig, og hvor rasende jeg end slog om mig, fik de gjort ham fri. "Han er blevet vanvittig!" råbte de, "bind ham!"

"Ja, prøv blot!" sagde jeg, idet jeg skar tænder af vrede og fo'r ind på dem med knyttede næver. Så tog de det blødende, halvt afmægtige menneske imellem sig og ilede bort med ham. De tilstod mig bagefter, at de havde været gruelig bange for mig, ikke så meget, for mine kræfter, som for mit blik. Der lå det tydeligste vanvid i det, sagde de.

Og de har nok set rigtigt; jeg var vist ikke så langt fra at være vanvittig den gang. Jeg har kun en dunkel erindring om, hvad der videre skete; sandsynligvis er jeg drevet planløst af sted ud på sletten, bestandig videre, over de snedækte marker. Jeg følte hverken sult eller kulde, kun en voldsom ophidselse i min sjæl, en sammensnøren i struben. At jeg ikke græd, er jeg vis på. Det havde jeg gjort før, da jeg ingen rigtig grund havde til det; den gang var tårerne mig en bitter lyst. Nu vidste jeg, at jeg var ulykkelig, og hvorfor jeg var det. Og jeg var meget ulykkelig! Endnu i dette øjeblik gribes jeg af den inderligste medlidenhed med den stakkels dreng, der næsten uden at være sig selv bevidst, med et knust hjerte, med hede, tåreløse øjne vandrede af sted på de øde, vinterlige steder uden at kunne finde nogen

trøst for den uhyre smerte, han følte ved at have fået sit allerinderste, dybeste liv søndertrådt og overdænget med skarn. Inderlig, inderlig ønskede jeg mig døden, og endnu den dag i dag kan jeg ikke smile ved tanken om denne mit ungdomslivs mørke time. Det var ikke skinsygen alene, der pludselig bruste op i mig og gød gift i mit blod. Jeg tror også, at hele det sanselige livs tørst vaktes i mig i hin stund, og i rasende, tænderskærende vrede blev jeg mig dets magt bevidst.

For enhver stor, ufortjent smerte kalder, særlig i de unge år, i det unge, hjælpeløse hjerte alle sjælens mørke og lave drifter frem. – Jeg blev grebet af et vildt raseri over, at en anden skulle nyde, hvad jeg selv i mine mest glødende drømme aldrig havde vovet at begære, af en vild smerte over, at jeg nu selv følte denne attrå, virkelig følte den, stærk og mægtig, til trods for alt, hvad jeg havde hørt!

– Å, hvor lykkelige er dog ikke dine venner, fo'r det gennem min hjerne, disse tamme fyre, hvis kotillonsforelskelser du har gjort nar ad. Det var dog i det mindste ærbare piger, som de kunne tænke på uden at rødme; der var ingen smerte ved det, intet vildt begær! Ak, hvad er det dog ikke for en elendighed, når ens kærlighed falder på en uværdig! – Pludselig følte jeg et rasende had til denne unge kvinde! Jeg har tilbedt hende som en helgen, og så er hun så slet! Jeg havde en følelse af, at jeg måtte træde frem for hende og i mægtig vrede kræve mit hjerte tilbage, kræve alle de skønne drømme, som hun havde været sjælen i. Men ak! – det havde jeg jo ikke den ringeste ret til, hun kendte jo ikke noget til mig og min kærlighed! Og fik hun noget at vide om den, så ville hun blot le, le og fortælle det til baronen! – – Stønnende kastede jeg mig ned og begravede mit ansigt i

sneen. Og så fo'r jeg atter op og flygtede, flygtede for mig selv. Men det nyttede intet, jeg følte bestandig, hele tiden den afgrund, der havde opladt sig i mit indre, og som havde opslugt alle mine glæder, lige til den stille, søde smerte, jeg hidtil skælvende og i løndom havde båret i mit hjerte ..."

Felix standsede og trak vejret dybt. Det sidste havde han fortalt hurtigt, med bævende stemme, næsten som om han endnu var et bytte for de voldsomme, smertefulde stemninger, han omtalte. Men vi undrede os ikke over det og fandt heller intet overdrevent i hans ord. Hans fortælling, nattens stilhed og den kære måne vakte hos hver især af os erindringen om vort hjertes kæreste afdøde – vor egen ungdomskærlighed. Og da fortælleren tav, begyndte en nattergal at slå så lidenskabeligt i det nærliggende buskads, så sødt og vildt, som ville den sætte det i melodi, som han nylig havde søgt at skildre i ord.

Kun en af os var kold og uberørt – eller lod i det mindste så. Det var Georg. Han rystede på hovedet og spurgte:

"Men, kære ven, faldt det dig da slet ikke ind, at hr. baron Vindspiller kunne have løjet?"

"Nej," svarede Felix, "det faldt mig slet ikke ind. Og når jeg slog ham til jorden, var det udelukkende, fordi jeg troede, det var sandt, og fordi denne sandhed voldte ham så megen glæde og gjorde mig så usigelig ondt. Var der egentlig også noget utroligt i det? En skuespillerinde? – Jeg ville ikke have været noget barn af vor by, hvis jeg ikke havde fundet det højst rimeligt. – Jeg gik videre, bestandig videre. Men omsider standsedes jeg dog af sult og kulde; den triste dag var også snart til ende, og mine kræfter var næsten udtømte, da jeg endelig stødte på nogle huse.

Jeg var kommet til en landsby, den anden station på sydbanen, omtrent en tre mils vej herfra. Der fik jeg noget at spise og drikke og fik varmet mig op. Den gamle kromadam, der selv satte tingene frem til mig, skottede til mig, rystede på hovedet og sagde ved sig selv:

"Han ser ikke videre godt ud; så ung og sådanne bedrøvede øjne! Er De syg?" spurgte hun så. Dette bragte mig til at tænke på, at min moder vist nok længe havde været meget bange for mig, og hvor bedrøvet hun ville blive, når hun så mig komme hjem i sådan en tilstand.

"Du må leve!" sagde jeg til mig selv, og alvorligt talt, jeg følte mig som en helt, da jeg havde fattet denne beslutning. Men hvorledes skulle jeg dog forvinde dette slag? Først da jeg således greb efter noget, der kunne trøste mig, faldt det mig ind, at det jo kunne være, at Falkenberg havde løjet. Å, alt blodet fo'r mig til hovedet af glæde ved denne tanke, at det måske var løgn alt sammen, og at den unge pige atter kunne komme til at stå lige så ren og uskyldig for min bevidsthed som før, så at jeg kunne agte og ære hende som hidtil. "Jeg vil passe på ved hendes hus," sagde jeg højt til mig selv, "jeg vil se, om han kommer til hende!" Denne beslutning blev stående, men det glade håb, den havde indgydt mig, var det snart forbi med, og lidt efter blev jeg igen lige så fortvivlet, som jeg havde været om morgenen på isen.

Jeg gik hen til den lille banegård, ventede, til posttoget kom, og tog hjem. Jeg kan huske, at jeg sad i kupé med to håndværkssvende, og at den ene beklagede sig til den anden over, at hans Margrethe nu også havde indladt sig med soldaterne, og det gjorde ham så inderlig ondt, det var bedre, om hun var død. – Jeg nikkede tavs, lænede mit hoved mod

trævæggen og lukkede øjnene, men jeg kunne ikke blive de ord kvit, og da jeg gav mig til at lytte efter hjulenes rullen, fo'r jeg forfærdet op, for det lød for mine øren, som de dumpt, drønende og i takt bestandig gentog: "Hellere må hun dø! Hellere må hun dø!"

I mørkningen listede jeg mig igennem den velbekendte gade forbi teatret. Dørene var lukkede, vinduerne mørke; men plakaterne var slået op. Jeg husker endnu, at man den aften gav Ifflands *Myndlingen*, og at hun ikke spillede med. Men ved siden af hang plakaten til næste dags forestilling, det var en søndag; dér læste jeg: "Bertha – Frøken Waldeck". Det var *Fiesco*, der skulle opføres.

Jeg gik hjem. Min moder kom mig bekymret i møde, og det var heldigt, at det allerede var så mørkt, at hun ikke kunne se, hvor bleg og forstyrret jeg så ud. Jeg mumlede noget om en uventet udflugt, og at jeg var meget træt, og skyndte mig at komme op på mit kammer. Dér tog jeg min Schiller ud af reolen, kastede mig på min seng og bladede i *Fiesco*. Men jeg kom bestandig tilbage til personlisten. Der stod: "Bertha, Verrinas datter. En uskyldig pige." "Ha, ha!" lo jeg højt, men min hånlatter skar mig i hjertet. Jeg fik en umådelig medlidenhed med mig selv. Og så kom tårerne igen, jeg græd rigtigt ud og sov grædende ind.

Jeg ved ikke, hvorfor jeg vågnede så pludseligt. Jeg havde ondt ved at få vejret; der var meget varmt i stuen, kakkelovnen var ganske rød. Min moder måtte sikkert have været derinde og givet sig et eller andet at bestille; lampen var også slukket; bogen stod på sin plads. Der var så underlig lyst i stuen,

månens sølvklare lys stredes om herredømmet med det røde flammeskær fra ovnen. Jeg rejste mig hurtigt over ende og tog mit ur; det gik ikke, jeg havde glemt at trække det op i den ophidselse, jeg var i om aftenen. Jeg havde en følelse af, at det måtte være hen ad morgenstunden, men da uret på St. Agathekirken begyndte at slå – med de samme dybe, mægtige toner, der også i aften klinger over til os –, slog det femten slag, klokken var elleve. Jeg trådte hen til vinduet og stirrede ud i den klare vinternat, og da blev jeg grebet af bevidstheden om hele min elendighed. Jeg blev pludselig ildrød og fo'r sammen: Nu, nu er sagtens Georg Falkenberg henne hos hende. Jeg vil have vished – – og er det således, som mit blødende hjerte aner, kommer han ud af huset, og jeg står lige overfor ham – min hånd knyttedes, min puls begyndte at hamre, i en fart kom jeg i klæderne, tog mit eneste våben, en ziegenhainer Note 1), og listede mig ud forbi moders stue. I nattens dybe stilhed syntes jeg, jeg kunne høre den gamle kones rolige åndedræt og mit eget hjertes vilde banken. Og mens jeg skred ned ad gaden hen til det brogede hus, var også dets slag og den frosne snes knirken under mine fødder den eneste lyd, der nåede mit øre. For om vinteren er nætterne tavse, da hører man ikke disse rastløse, hviskende stemmer, der ellers taler sagte og gådefuldt til os. Derfor føler man sig også allermest ensom i en sådan vinternat, og ve den stakkel, der da intet andet selskab har end sin egen trøstesløse smerte …

Jeg følte, følte tydeligt, hvad det var for en svær stund. Men så mægtig var den skønne, uhyggelige trolddom, som denne dødsstille, månelyse vinternat øvede, at den fik en voldsom magt over mig og tvang mig til at lægge mærke til sig. Der var,

så langt øjet rakte, kun to farver at se, jordens hvide og himlens blå, og de forenede sig og gik over i hinanden i det mat funklende lysnet, der spandtes over dem. Aldrig har månen magt som i sådan en vinternat. Da er den herre over det alt sammen og alt synes at udgå fra den, ikke lyset alene, men også kulden. Den stakkels verden ligger ligesom stivnet og lænket af den lysende kulde og det kolde lys. Jeg spejdede ængsteligt efter det mindste spor af liv, efter de enkelte oplyste vinduer, der skinnede som guld midt i denne uhyre sølvklare ørken. –

Endelig nåede jeg da vejen, som frøken Auroras hus vendte ud til, og mere og mere nølende blev min gang hen ad den smalle sti, jo nærmere jeg kom det lille brogede sted. Endnu en lille bøjning af stien, og det lå foran mig; også der oppe sås et svagt, gyldent skær, to vinduer på første sal var oplyste. Hun boede dør om dør med Hohensee; hvem af dem var det, der endnu var vågen? Jeg listede mig nærmere; det var vinduerne længst henne i krogen, hendes vinduer. Der var fuldt oplyst, kun et let gardin var trukket for – på det tegnede der sig en skygge, skyggen af en kvindelig skikkelse. Snart løftede hun hænderne, snart lod hun dem synke, snart trådte hun frem, snart tilbage. Jeg kunne se det alt sammen ganske tydeligt og stirrede ufravendt derop, mens jeg trak vejret dybt og tungt. Det var mig, som burde jeg synke på knæ og bede hende om forladelse for min uværdige mistanke … Hun var alene og indstuderede en rolle …

Men mens jeg stod således og stirrede op i vejret, fo'r jeg pludselig sammen. Jeg hørte skridt bag ved mig, tunge skridt; de var endnu langt borte, men de kom nærmere. Langsomt gik jeg over i skyggen af havemuren lige overfor og greb

krampagtigt om min stok. Jeg tvivlede ikke et øjeblik på, at det var baronen, der kom, og jeg vaklede ikke et minut i min beslutning om at slå ham ned ...

Men det var ikke ham – og det var min lykke. Det var et menneske af en ganske anden slags, der kom dér med tunge skridt, dybt sukkende og hvert øjeblik seende op på månen. Det var en lille mandsling med en stor filthat trykket dybt og skævt ned over ansigtet og den tynde krop tæt indhyllet i et løjerligt rundt slag. Jeg kendte ham på dette klædningsstykke. Så romantisk så kun ét menneske i byen ud, det var Johan Nepomuk Hinterhuber.

Han anede ikke, at jeg var i nærheden, stillede sig tæt hen ved stakittet, og bar sig ad akkurat som jeg havde gjort. Han stirrede henrykt op mod de oplyste vinduer og sukkede. Så hævede han armene i vejret og stammede nogle usammenhængende ord. Der kom en umådelig lystighed op i mig ved dette syn. Og da jeg var i allerhøjeste grad febrilsk ophidset, kunne jeg lige så lidt beherske denne, som nogen anden følelse. Jeg brast pludselig i latter, sprang frem, lagde hånden på hans skulder og sagde:

"Hvad står De her og digter, Hinterhuber?"

"Jesus!" Manden sank næsten helt sammen. "Hvad? Å – er det Dem – jeg troede, at – at – det var en anden!" Han trak vejret dybt. Men så fattede han sig lidt. Hvorledes kunne det falde mig undselige unge menneske ind at tale så fortrolig til *ham*, vort *lumen urbis*? Han vedblev da også med en nedladende velvilje: "For resten, ha, ha, hvad har vi egentlig at gøre på gaden så sent om natten? Nå, hvis jeg stak rektoren, ha ha – professor Müller den ud, hvad?"

Men rektor var mig i dette øjeblik umådelig ligegyldig. Der var noget ganske andet i digterens ord, der vakte min interesse.

"Nå, så De troede, at her var en anden?" – jeg lagde min hånd fast på hans arm – "hvem taler De om, hvem?"

Han så forbavset på mig og søgte at gøre sin arm fri. "De har, ha ha," lo han forlegent, "sådan en underlig måde at være på i aften!" Men derpå tog han mig skarpere i øjesyn, hans udtryk forandrede sig, der kom trækninger i hans ansigt som af rørelse og medlidenhed. Og pludselig greb han min hånd og spurgte med en blød, skælvende stemme: "O, min stakkels dreng – elsker du hende også?"

"Hvem?" svarede jeg stammende.

"Forstil Dem blot ikke. Det er for hendes skyld, De er kommet her hen, akkurat ligesom jeg. Og" – der kom igen en skælven i hans ansigt – "og det er os begge i vor nød og elendighed en fattig trøst at se hende læse på en rolle." Og dumpt og sagte tilføjede han: "Vi ventede vel sagtens begge noget – værre."

Dette ord ramte mig så hårdt, så frygtelig hårdt, at jeg var lige ved at segne. Det var atter et alvorligt hjertestød. Men jeg tog mig sammen.

"De tager aldeles fejl!" begyndte jeg. Min stemme lød hæs og klangløs, men jeg kunne dog blive ved: "Jeg kom virkelig ganske tilfældigt her forbi. De hørte kun ikke mine skridt, fordi De var så stærkt optaget!"

"Så? Ja, det er jo muligt! Det skulle glæde mig, om De talte sandhed. For det ville ikke være heldigt, om De stod her af samme grund som jeg. Dette er ingen kærlighed for et ungt, rent hjerte – det kan enten briste under den eller blive ødelagt af den. Mig –" han standsede og vendte sig bort, men så vedblev

han sagte, med halvkvalt stemme, "mig er den heller ikke god for, men mig ligger der ingen synderlig vægt på. Hvad gør vel det, om også jeg går til grunde?"

"Å, sig dog ikke sådan noget!" sagde jeg bedende og dybt grebet. Og jeg blev virkelig også i allerhøjeste grad forbavset over, at dette selvbehagelige, komiske menneske kunne tale således. "Man er ikke vant til hos Dem at finde ..."

"Så megen fornuft og selverkendelse?" spurgte han bittert. "Nej, Gud skal vide det – De har ret, jeg har villet bilde andre ind, at mit liv og min stræben duede noget, jeg har løjet for mig selv i den retning også, fordi sandheden gjorde mig så inderlig ondt. Det lykkedes mig ikke at få andre til at tro på det, men for mit eget vedkommende lykkedes det, og således blev jeg en forfængelig nar, som alle mennesker spotter over. Det gør hun også, og det gør mig frygtelig ondt. – Men jeg opholder Dem. De skal sagtens hjem. Jeg har for resten heller ikke mere at gøre her."

Men han gik dog ikke; han blev stående og stirrede på ny op mod de oplyste vinduer. Skyggen bevægede sig ikke mere, og lidt efter slukkedes lyset.

Det lille menneske rystede bedrøvet på hovedet, trak vejret dybt og gik så ned ad stien. Jeg gik tavs bag efter ham. Jeg kan ikke beskrive, hvor underlig beklemt jeg var til mode.

Pludselig blev han stående og spurgte: "Har De nogen sinde talt med hende, med Waldeck?"

"Nej!"

"Men De har set hende på scenen?"

"Ja!"

"Ved De, at denne unge pige er det største talent, der nogen sinde har bevæget sig på vore elendige brædder dernede? Der plejer ellers kun at komme unge begyndere og gamle udspillede folk her til os. Denne unge pige er en eminent begavelse, og – – hun går ynkeligt til grunde."

"Går hun til grunde?"

"Ja, så aldeles, at det er en ynk at se på, hun har en gang været ren og stolt, kun med lidt vildt, hidsigt blod. Så var der en skurk, der benyttede sig af det – det ville have været et rent mirakel, om det ikke var sket – hun er så smuk, og der findes så mange uslinger i denne verden. Hun faldt – vidste det næppe selv – kom ind i den elendige teaterverden – uden måske selv ret at vide, hvorfor –"

"Men teatret er jo dog hendes rette plads?"

"Det teater her? Under den tykke Susannes direktion, med vort publikum og mine kritikker? … Den stakkels Rosa aner ikke, hvilket talent hun har, og spiller kun komedie, fordi det lystige liv af og til kan hjælpe hende til at glemme sin egen elendighed – og hun er meget ulykkelig! Hendes vilde lystighed er en maske; hun nærer den dybeste foragt for sig selv og har utallige bitre timer … og for at glemme alt det, drikker hun champagne og lader sig kysse af de sletteste karle. Det er en jammer …"

"Menneske dog!" råbte jeg, idet jeg trådte hen til ham og ruskede i ham. "Hvor kan De dog roligt se på al den elendighed?"

"Hvad – hvad vil De have, jeg skulle gøre?"

"Hvad De skulle gøre? De skulle åbne den stakkels piges øjne, sige til hende: "Hav dog agtelse for dit talent, agtelse for

guddommen i dit bryst, bed til den, giv dig helt hen til den, og den vil frelse dig. Glem fortiden, riv dig ud af det, du nu lever i – lid, strid, kæmp dig i vejret!"

Min stemme brast her under den stærke bevægelse jeg var i; mit hjerte var fuldt, men tale kunne jeg ikke.

Det lille menneske så sønderknust på mig. Han havde tålmodigt fundet sig i, at jeg rystede ham; det faldt ham i hans dybe bedrøvelse ikke ind at undre sig over mit stormende væsen.

"De har ret," svarede han sukkende. "Men jeg tror ikke, det ville nytte noget. Og fra min mund nu slet ikke! Hun ler jo allerede, når hun ser mig langt borte. Og for blot at få hende til at tåle mig gør jeg stakkels nar mig endnu naragtigere, end jeg er i forvejen ... Ak hvorfor er jeg dog ikke en mand, som hun kunne agte og elske! Å, det gør mig så ondt – så ondt, mere for hendes end for min egen skyld."

Han rakte mig hånden til farvel, men med bortvendt åsyn. "God nat," mumlede han, "god nat!"

Jeg blev stående og så efter ham, mens han gik bort med vaklende skridt. Nattevinden greb i hans slag og piskede det frem og tilbage. Men han brød sig ikke om det og gik sin gang, stille, med dybt sænket hoved, langsomt, meget langsomt.

Jeg stod ubevægelig og stirrede drømmende hen for mig, også efter at den hvide, skinnende tåge for længst havde gemt ham for mig. Der foregik en uhyre forandring i min sjæl, egentlig vel en lutring. Al skinsyge, hver en vild drift svandt bort, og der blev kun en stor, dyb kærlighedsfuld medlidenhed tilbage i mig. "Nu velan!" hørte jeg mig selv sige højt, "er han ikke mand nok til at ville prøve på at frelse hende, så vil jeg."

Jeg gik roligere hjem. Efter alle disse mange storme havde jeg fundet et bestemt mål. Det lyste mig så stolt og smukt i møde, og jeg tvivlede ikke på, at jeg kunne og måtte nå det. – Den uro, der endnu til dels var i mig, skrev sig kun fra tvivlen og uvisheden om, hvilken vej, der ville være den rette. Men også i denne henseende var mine tanker klare og ordnede – jeg mener, så vidt det i det hele taget kan siges at være muligt hos et ungt menneske på atten år, som den første kærlighed er kommet over som et uvejr om foråret …

Da jeg trådte ind i mit kammer og lagde ziegenhaineren fra mig, følte jeg næsten foragt for mig selv for den stygge tanke, jeg for et par timers tid siden havde taget den med. Jeg sad stille og stirrede ind i lampelyset og tænkte og tænkte. I begyndelsen udmalede jeg mig, hvorledes jeg selv ville træde frem for hende, og hvad jeg ville sige til hende. Men det kom jeg snart bort fra af gode grunde. Hvis det havde drejet sig om for hendes skyld at styrte sig ind i et brændende hus eller på hovedet ned i en rivende strøm, så ville jeg ikke have betænkt mig et øjeblik. Men stå frem for hende, tale til hende – til *hende* – nej, så langt strakte mit mod sig ikke. "Jeg vil enten," tænkte jeg med gysen, "få fødderne ind i tæppet og snuble, eller jeg vil stå og stamme noget forvirret tøjeri – og det er dog hendes frelse, det gælder! Og desuden … jeg er gymnasiast og atten år! Selv om jeg kunne sætte mine ord ordentlig frem, vil det dog betage dem deres kraft."

Jeg besluttede derfor at skrive, og at skrive anonymt; det sidste bestemte jeg mig dog først til efter nogen kamp, men efter et rigtigt ræsonnement. Jeg satte straks denne beslutning i værk. Uden at betænke mig skrev jeg så rask, som min

skælvende hånd kunne føre pennen, side op og side ned, ark efter ark. Mine kinder glødede, mit hjerte bankede, så det var nær ved at sprænge mit bryst, jeg var blevet greben af en vild begejstring, tanker og ord strømmede ind på mig uden ophold … Det må have været et underligt brevskab, gennemglødet af et vildt sværmeri, stammende i det for at få sandheden frem, beskedent og dristigt, ydmygt og truende, bønfaldende og besværgende – både de grelleste og de reneste, de mest ophøjede udtryk faldt mig i pennen – det var halvt en barnlig, skælvende, kejtet tilståelse af en vild, ungdommelig kærlighed, som intet håbede og kun bad om tilgivelse eller endog om forglemmelse af, at den havde vovet at give sig luft i ord – halvt en hård, ubarmhjertig formaning til et elsket hjerte om at tage sig sammen, mande sig op, et forfærdeligt spejlbillede af den nøgne, sørgelige, skændige nutid, en berusende, sejrsglad dityrambe om fremtiden … Jeg gentager det, det må have været et besynderligt brevskab – det kan man også slutte af den virkning, det gjorde – og jeg ville givet meget for endnu en gang at kunne læse dette aktstykke til mit hjertes historie, dette formløse digt, i hvilket mit inderste, dybeste liv afspejlede sig, som det næppe har gjort det i noget andet. For dette brev må jeg vel betragte som mit første digt, i alt fald var jeg da den gang til mode, aldeles som jeg har været det, når jeg senere har søgt at give mine bedste stemninger luft …

Mit navn var det eneste, jeg skjulte, ellers betroede jeg hende alt, hvorledes jeg før havde været, hvorledes kærligheden havde forvandlet mig, og hvad mit hjerte havde gennemgået i de sidste fireogtyve timer. Men jeg skrev endnu mere om hende, hvad hun var, og hvad hun skulle og burde blive til … Rastløs

blev jeg ved at skrive – da det gryede ad dag, sad jeg endnu ved lampen, og det kolde, grå dagslys faldt over papiret. Først da jeg havde skrevet seks ark fulde, brød jeg af, ikke fordi jeg var træt eller manglede stof, men af frygt for, at den unge pige ikke engang gad begynde på at læse sådant et langt brev ...

Min moder kom ind og blev meget forbavset over at finde mig oppe. Hun blev gruelig forskrækket, da hun så mit ansigt ... "Det er ingen ting," stammede jeg, "en svær stil – jeg har overanstrengt mig lidt." Men i det samme blev jeg blussende rød, for jeg var ikke vant til at lyve for min moder. Da hun var gået, læste jeg brevet en gang igennem og ville allerhelst have revet det i stykker! Jeg syntes, det var så flovt, så tomt, fuldstændig blottet for overbevisende kraft! Hvor varmt havde jeg ikke følt alt, og hvor kolde, blege og fade forekom dog ikke de ord mig, i hvilke jeg havde givet min følelse udtryk. Den morgen følte jeg for første gang smerten over ikke at kunne finde det fulde udtryk for mine følelser skære mig i hjertet. Denne smerte har været min tro følgesvend hele livet igennem. Kun de største og – de mindste bliver sparede for denne bitre erkendelse ...

Det kostede mig en del overvindelse at bestemme mig til at sende brevet bort, og nølende lukkede jeg konvolutten. Men hurtigt rev jeg den op igen, jeg var blevet grebet af en pludselig angst. "Dér giver du," sagde jeg til mig selv, "dit allerinderste liv i en fremmed hånd, dér kaster du dine allervarmeste ord ud i verden, uden at de giver den allermindste genlyd!"

Men i hvilken form skulle jeg bede om at få et svar? Da kom jeg pludselig til at tænke på, at *Fiesco* skulle opføres om aftenen, og med det samme faldt jeg på en idé. Der var så eventyrlig og

barnagtig, at kun et menneske i min alder kunne finde på den. Jeg tog et nyt ark papir og skrev:

"Endnu et ord, en bøn! Jeg er ikke så dristig, at jeg vil bede Dem om et stævnemøde, ja, jeg har ikke engang mod til at bede Dem om nogle linjer til svar. Men jeg elsker Dem så usigeligt, og mit hjerte føler sig så fuldstændig knyttet til Deres fremtidsskæbne, at min egen lykke, mit eget liv afhænger af, at jeg får at vide, hvorledes De vil optage dette brev. Dersom De ikke bliver vred, dersom De beslutter Dem til at lægge Dem min advarsel på sinde – så læg en stærk betoning i det første "og" i den rolle, De skal spille i aften, og gør en lille pause bagefter det. Hvis ikke, så lad helst helt være med at sige det, så har jeg ikke været andet for Dem end en dumdristig tosse, og Gud forbarme sig da over mit stakkels hjerte!"

3

Således omtrent lød det besynderlige postscriptum. Så lukkede jeg brevet, og styrtede op ad bakken til det lille brogede hus. Den gamle "Morgenrøde" havde en endnu ældre tjenestepige, hun kom ud, da jeg ringede, og jeg gav hende brevet og nogle drikkepenge. "Fra hvem?" spurgte hun, men jeg løb bort, alt hvad jeg kunne, uden at svare og hen til *Røde Okse*, til teatret. Jeg ventede, til billetkontoret blev åbnet, og jeg så Semiramis søsters røde næse lyse derinde i tusmørket. Hun gav mig en galleribillet, men med skælvende stemme forlangte jeg en første parketbillet. Den kostede to gylden, siger og skriver to gylden, mine sidste penge. Men i dag måtte jeg være så nær som muligt ved scenen. Jeg skjulte min billet på brystet som en skat og skyndte mig derfra.

Jeg ved ikke længere, hvor jeg gik hen. Jeg kan ikke mere huske, hvorledes jeg fik dagen slået ihjel. Men det var sikkert den længste dag i mit liv, og hvad timen fra seks til syv angår, så var den som hele tresindstyve evigheder. Jeg var den første i teatret, så fyldtes galleriet, og allersidst kom mine sidemænd, byens honoratiores, der målte mig uforskammede proletar med temmelig ejendommelige blikke. Men det brød jeg mig ikke om. Jeg sad aldeles ubevægelig og stirrede på fortæppet, mens mit hjerte bankede i den grad, at jeg hvert øjeblik troede, jeg skulle besvime.

Endelig begyndte orkestret at spille, og det er ikke til at beskrive, alt, hvad dette utåleligt lange musikstykke fortalte mig. Det var, som hvert enkelt instrument talte direkte til mig og højt og tydeligt afsagde sin dom over mig. Piccolofløjten var især en uforskammet, ondskabsfuld tingest, den fløjtede uophørligt: "Nar! Nar! Nar!"

Tæppet gik op. Leonore-Hohensee beklagede sig for sine terner over, at hun var blevet fornærmet i hele den genuesiske adels påsyn. Direktricen hængte som den "guddommelige Julie" sit billede om halsen på den stakkels Fiesco, moren skar ansigter og brølede rædsomt – det gled alt sammen forbi mig som skygger. Men nu gik tæppet ned for en sceneforandring. Det gik atter op, og – der var hun.

Dødbleg lå hun på en løjbænk med de blå øjne glødende som i feber og med det brune hår bølgende ned over den blottede hals og den grå kjole.

Hun trak vejret dybt og rejste sig langsomt op. "Himmel, der er han!" Det lød som et nødråb fra hendes allerinderste sjæl. Verrina trådte ind.

Nu kom det korte, hurtige replikskifte og tilståelsen.

"Vold!" hørte man hende råbe ud i dødsstilheden med en stemme, der gik gennem marv og ben.

"Endnu et åndedrag, min datter," sagde Verrina, "det sidste! – *Hvem*?"

Så kom hendes replik: "Ve mig, ikke denne rædselsfulde, dødblege vrede!" Så sank hun på knæ og så i vejret med et ængsteligt blik: "Hjælp mig Gud, han famler efter ordene *og*" – hendes stemme syntes her at svigte hende, hun standsede og hviskede næppe hørligt – "og skælver!"

... Jeg har prøvet på at skildre jer alle mine stemninger, men hvorledes jeg nu blev til mode, det kan jeg ikke beskrive. Det var, som skulle min lykke dræbe mig ... Ud, ud i det fri, for at min jubel kunne få luft!

"Jeg tror, det unge menneske er gal!" hørte jeg min tykke naboerske ængsteligt hviske til sin datter. Det kostede mig stor overvindelse at blive siddende, til akten var forbi. Men så styrtede jeg ud, ned ad trappen og frem og tilbage foran *Røde Okse*, så der virkelig var grund til at anse mig for et galt menneske. Ak! Så lykkelig har jeg aldrig været siden i mit liv!

Jeg turde ikke gå ind igen, jeg var bange for, at jeg ikke ville kunne skjule min jubel for folk.

Men mens jeg bar mig så forrykt ad, hvem kom så dér pludselig hen imod mig? Hvem var det, der kom styrtende ud af porten ligesom jeg for et øjeblik siden og ligesom jeg med de underligste fagter, så at hans slag fløj vildt omkring ham? Ja, det var ham, det var Johan Nepomuk Hinterhuber.

Men han var en helt anden, end han havde været om natten. Hans ansigt lyste af glæde og stolthed, han knejsede i sin fulde

højde, hvilket ganske vist ikke ville sige meget, og med en triumferende mine holdt han i sin højre hånd noget hvidt, som han snart svingede med, snart holdt i vejret og snart trykkede til sine læber.

"Å!" sagde han forlegen, da jeg kom hen til ham, "er det Dem. Hm, i nat – haha ... jeg var i sådan løjerlig stemning." Men så brød hans stormende glæde frem, og han svingede papiret frem og tilbage: "Det er fra *hende*, det er hendes egen skrift! O, jeg er så lykkelig! Hør blot. Det var lige nu, det skete. Jeg kom op på scenen i en af mellemakterne, gik meget forlegen hen til hende, så, at hendes øjne var våde af gråd og siger derfor til hende: "Mit hjertes gudinde," siger jeg, "falder der perler fra Deres øjne i aften?" Ovenpå det ventede jeg mig nu nogle grovheder som sædvanlig. Men, tænk, så siger hun: "Hr. Hinterhuber, jeg har en bøn til Dem!"

"Til mig?" sagde jeg glad, men ganske forvirret. "De hæver mig til den syvende himmel!"

Så siger hun: "Optag dette avertissement i næste nummer af Deres avis. Her er en daler, lad det blive med rigtig store bogstaver."

"Å," svarede jeg, "det skal blive bogstaver så store som et hus, og hvad pengene angår –"

"Så skal De beholde dem," sagde hun, nikkede venligt og gik.

O, så god har hun aldrig før været imod mig!"

"Men hvad står der da på den seddel?"

"Ja, det er noget underligt noget. Hør bare:

'*Og*' – det er overskriften. Og så: 'Hjertelig tak for Deres brev, for så vidt det angår mig. For Deres eget vedkommende kan De finde svaret i *Fiesco*! Men jeg frygter for, at hvor rent Deres

hjerte end er, vil De ikke selv kunne komme på det. Derfor har jeg besluttet at sige Dem det. Jeg vil ikke være skyld i Deres ulykke. Besøg mig altså så snart som muligt, og når De vil.' – Se, det står der. Ikke et ord mere, ingen underskrift. Hun inviterer en eller anden til sig, men åbenbart kun for rigtig at indbalsamere ham. Hvad, tror De ikke også? Men hvad er der i vejen, De er jo lige ved at falde om ...?"

Ja, jeg var virkelig også lige ved at falde; det så rigtig nok ud for mine øjne, som om det egentlig var Hinterhuber, der sank i knæ og dansede omkring mig tillige med *Røde Okse* og hele gaden.

"Ingen ting," mumlede jeg, tog min hat af for ham og løb – hjem i min stue. Der rev jeg *Fiesco* ud af reolen og begyndte at lede efter svaret. Jeg tør vel nok sige, at aldrig har noget menneske læst dette klassiske stykke med større spænding. Og næppe heller med sådan hjertebanken. Bogstaverne dansede for mine øjne, jeg søgte og søgte, men fandt intet, der kunne passe på mig. Ti gange lukkede jeg bogen i for kort efter at åbne den.

Til sidst sprang jeg op, jeg kunne ikke længere udholde denne voldsomme spænding. Jeg trykkede mine hænder fast mod mit bryst, som kunne jeg få hjertet der inde til at slå roligere. Å, hvor det dog gærede i mig ...!

Klokken slog elleve. "Besøg mig så snart som muligt, når De vil," havde hun skrevet. På denne tid var hun vel lige kommet hjem og havde endnu ikke lagt sig til ro. Jeg kunne ikke længere styre mit hjertes længsel, jeg gik.

Jeg gik hen til hende, hen til denne mærkværdige samtale, der kun varede et kvarters tid, men som blev så afgørende for

hele mit fremtidige liv og – det har jeg rigtig nok først erfaret for to timer siden – ikke blot med hensyn til *mit* liv! –

Jeg gik med vaklende skridt, men uden at nøle. Jeg stod foran huset. Der var lys i hendes vinduer. Jeg sprang over stakittet og løb op ad trappen og svalegangen. Al ting løb igen rundt for mig, og jeg måtte holde mig i rækværket.

Da jeg gik forbi de oplyste vinduer, lukkede jeg øjnene. Jeg ville ikke belure hende, jeg frygtede også for, at synet af hende skulle røve mig mit mod.

Jeg bankede på døren, sagte, ganske sagte, meget sagtere, end mit hjerte bankede.

Intet svar. Jeg bankede stærkere.

"Hvem er det?" spurgte hun med en ængstelig, ligesom grådkvalt stemme.

"Brevskriveren". Jeg måtte sige det tre gange, inden hun forstod det, så utydeligt talte jeg i den frygtelige spænding, jeg var i.

Hun spurgte ikke om, hvad det var for et brev, jeg sigtede til. – Jeg hørte hende komme hen imod døren.

Men så standsede hun pludselig og sagde med hård stemme: "Hvor kan det være, at De med ét er blevet så modig? I går turde De næppe tænke på at komme herop, og i dag kommer De, og det på sådan en tid!"

"Hinterhuber," stammede jeg – "et tilfælde – Deres avertissement."

Hun drejede nøglen om. "Vent lidt." – Jeg ventede. Men så hørte jeg hende gå med hurtige skridt og så komme tilbage.

"Så, kom nu!"

Jeg gik ind og blev stående lige ved døren, alting løb rundt for mine øjne.

Billedet står lyslevende for mig. – Værelset var lille, møblerne lurvet elegante, på bordet lå mit brev, spredt til alle sider. Lampen brændte kun dårligt. Døren til hendes sovekammer stod åben, der stod et toiletbord med spejl og en sminkekrukke og en opredt seng. Lige overfor mig ved et bord stod den unge skuespillerinde. Hun havde åbenbart i største hast kastet en kjole om sig, hendes hår lå løst ned over hendes skuldre. Hun var meget bleg, hendes øjne røde af gråd. Hun så så underligt på mig, hverken venlig eller vred – men ganske stift og ubevægelig.

Således gik der nogle pinlige øjeblikke.

"Nå, sådan ser De altså ud!" sagde hun uden noget som helst udtryk i sit ansigt. "Hvor gammel er De?"

"Atten år!"

"Virkelig fyldt atten år?"

Jeg blev ildrød. "Nej, om to måneder ..."

"De er gymnasiast?"

"Ja!"

"Og hvor kan det falde Dem ind at skrive til mig?" Der kom nu mere og mere lidenskab i hendes stemme. "Hvad berettiger Dem til at vælte Dem ind over mig? Hvor tør De vove således at bringe hele mit sind i oprør? Hvorfor tænker De i det hele taget på mig? Det er jo til Deres egen fordærvelse!"

"Fordi" – men jeg kunne ikke få en stavelse over mine læber, jeg stakkels forpinte, indtil vanvid forelskede fyr. Tårerne styrtede mig ud af øjnene, og uvilkårligt faldt jeg på knæ for hende og dækkede hendes hånd med kys og tårer.

Hun rev heftigt hånden bort og trådte lidt tilbage. Hendes øjne tindrede, og hun hævede armene ligesom besværgende.

"For Guds skyld – stå dog op – stå øjeblikkelig op! Ved De ikke, hvem jeg er? – De ved det jo godt ... Besmit Dem dog ikke ved at nære kærlighed –"

Jeg rejste mig op og ville tale.

"Tal ikke – jeg har skrevet til Dem, at svaret på Deres kærlighedserklæring står at læse i *Fiesco*. Har De ikke fundet det?"

"Nej!"

"Å, så kan De kun Deres Schiller dårligt!"

Og idet hun bed sine hvide, spidse tænder sammen, udbrød hun: "Det står der dog tydeligt nok og er ikke til at tage fejl af, Verrinas ord: 'Unge menneske, har du lyst til at kaste dit hjerte i en pøl?'"

"Å, nej, vær ikke så hård!" stammede jeg. "Jeg kan ikke tåle at høre Dem tale således. Hav medlidenhed."

"Ikke være hård? Have medlidenhed? Med hvem? Med *mig*? Jeg – fortjener ingen medlidenhed ... Med *Dem*? De en barnagtig tosse! Jeg viser Dem i dette øjeblik mere barmhjertighed, end De aner, og" – tilføjede hun dæmpet – "det falder mig vanskeligere, end De aner! Men jeg tvinger min stolthed, jeg træder min forfængelighed under fode – af barmhjertighed mod Dem, mod alt det, De har fortalt mig om Deres hjerte, Deres moder, Deres fremtid ..."

Hun standsede. Så trådte hun nærmere hen til mig.

"For resten – det er egentlig ikke barmhjertighed – det er kun pligtfølelse. Jeg ligger sønderknust nede i afgrunden og ser på, hvorledes De står oppe på randen af den og bøjer Dem over den

for at styrte Dem ned til mig. Skal jeg så forholde mig rolig, vente, til det er sket, og så trøste mig med, at jeg ikke har vinket ad Dem ... Nej, jeg råber til Dem, beder og besværger Dem: Stands! Og derfor får De heller ikke lov til at forlade dette værelse, før De har givet mig Deres æresord på, at De vil glemme mig og ikke tænke mere på mig. Og dog – nej, det ville være dumt, sine tanker har man ingen magt over. Det føler jeg – men De må aldrig mere gå i teatret, når jeg spiller, De må undgå at møde mig, De må passe Deres arbejde med fordoblet flid – det kan De love mig, og det skal De give mig hånden på!"

"Det kan jeg ikke!" svarede jeg bestemt, hvor stærkt min stemme også rystede.

"Din tosse!" udbrød hun og trådte så tæt hen til mig, at jeg kunne mærke hendes hede ånde i mit ansigt. "Kan mit eksempel ikke advare dig? Også jeg har en gang været ren og god og begejstret ligesom du og er kun gået til grunde, fordi jeg har elsket en, der ikke var min kærlighed værd. Forbandet, ja forbandet være denne scenens elendige glans, der blænder det unge øje! – Han var skuespiller og som mand omtrent noget lignende som det, jeg nu er som kvinde, men han var slettere, meget slettere. Thi da jeg gysende fo'r tilbage fra afgrunden, da hyklede han for mig, at han ville rejse sig igen og stå ved min side: men han kom kun langsomt krybende op for at gribe mig og drage mig med ned. – – Der har du min historie! Og se nu, hvorledes min kærlighed har handlet med mig, kun min elendighed og forsmædelse er ægte – mine glæder er forløjede og urene. Det vil ikke gå dig bedre, min stakkels dreng, tro du mig, en sådan kærlighed gør kun et menneske slet ..."

"Nej!" udbrød jeg. "Deres hjerte er godt og ædelt, ellers kunne De ikke tale således til mig!"

"Ædelt?" sagde hun med skærende kulde. "Du er virkelig original! Ædelt – det er der dog vist ellers ingen, der vil sige om baron Buldogs elskerinde … Apropos, det er vel sagtens dig, der i går har slået baron Vindspiller til jorden? Hvorfor gjorde du det? – Han løj ikke. – Men lad os nu få en ende på denne historie. Hvad vil du egentlig, hvad håber, hvad ønsker du?"

Jeg svarede ikke.

"Nå, så skal jeg sige dig det." Hendes stemme sank ned til en sagte hvisken. "Det er *mig*, du vil have! Men ve dig, hvis jeg opfyldte dit ønske! Hvis du var en mand og betaget af sværmeri for mig, så ville det være det rette middel – og hvis jeg så jog dig bort i morgen, så kom du aldrig mere igen. Men i din alder tør man hverken give eller modtage sådanne kys, de ville suge begejstringen ud af dit bryst – og hjertet med – … Bliv blot ved at leve i den længselsfeber, som du dog måske i går og i dag har fået nok af, så bliver du enten en pjalt eller også gal … Nå – giv mig så Deres ord!"

Hun strakte bydende sin hånd ud imod mig, og jeg lagde min i den. "Og De …?" stammede jeg.

"Jeg?" sagde hun med et underligt smil. "Det ved jeg endnu ikke noget om. – I hvert fald takker jeg Dem hjerteligt for Deres advarsel. De har rystet den lille smule godt, der endnu er tilbage i mig, vågen. Jeg har også i dag," tilføjede hun og prøvede på at smile lidt – "taget den faste beslutning at ville være et dydsmønster og Tysklands Rachel oven i købet. Om det vil lykkes mig? – Måske kommer jeg allerede i morgen til det resultat, at det er for silde."

"Løfte mod løfte!" udbrød jeg. "Jeg vil gøre alt, hvad De vil have, jeg skal være så lydig som et barn, men så skal De tage min bekymring for Dem fra mig! Lov mig, at De vil kæmpe fremad. For Deres skyld er jeg blevet så forvirret og så fortvivlet –"

"Godt – jeg lover Dem det!"

"O!" udbrød jeg, "hvad der så end bliver af mig, Deres hæder vil gøre mig stolt og lykkelig. Mit hjerte siger mig, at De vil blive meget berømt, meget lykkelig!"

"Lykkelig? Nej! Berømt? Måske. Men De kan blive begge dele!"

"Å – jeg?"

"Ja De – De skriver vel en masse vers?"

"Det er aldrig faldet mig ind ..."

"Å, lyv nu ikke! Har De virkelig slet ingen anelse om Deres poetiske talent?"

"Nej – jeg tror heller ikke ..."

"Det var besynderligt! Er der da ingen andre, der før har talt til Dem om det? Skulle jeg tage fejl? Det er umuligt. Jeg gentager det, og det er min fulde og faste overbevisning: De har udmærkede evner."

Hun talte endnu noget mere om dette og støttede sin dom på mit brev, og så sagde hun til sidst: "Lov mig nu ikke at glemme dette. Og," tilføjede hun med et besynderligt smil, "når De er blevet en berømt skuespildigter, og jeg en berømt heltinde, og publikum fremkalder os, så træder vi begge to frem og siger:

'Højstærede publikum! Ikke for Deres og ikke for vor egen skyld, men for at gøre hinanden en gensidig glæde, er vi blevet så berømte, som *Figura* viser' – men hvad er det dog for et tosset indfald! – nå, gå nu!"

Men da jeg vendte mig om mod døren for at gå, kaldte hun på mig. "Vent lidt!" Hun kom hen til mig, greb med sine små hænder om mit hoved og så på mig: "Jeg ved ikke, hvad du hedder, men dit ansigt vil jeg mindes."

Hun så stift på mig – jeg følte hendes ånde på min kind – mit hjerte bankede, som skulle det sprænges.

Hun smilede, hun rykkede mig lidt i håret, så det gjorde ondt, og pludselig mødte hendes læber mine og hvilede fast og sødt på dem.

Men kun et sekund. "Gå så!" Hun åbnede døren og skubbede mig ud. "Se nu til, at du bliver digter, forstår du!"

Og låsen klirrede bag ved mig. Som en beruset gik jeg ned ad trappen og ud i den klare, kolde nat.

Her ender min historie. Jeg har holdt ord. Om den smukke Rosa hørte jeg aldrig noget siden. Alle spørgsmål var forgæves, og således var jeg da i mange år i den tro, at hun var død eller gået til grunde i en eller anden afkrog. Først i dag har jeg fået at vide, at også hun har holdt sit ord. – Hvor underligt! Først i dag har jeg fået at vide, at det var Rosa, der vandt den store sejr for mit sørgespil på det teater, hun virkede ved. Jeg var tilfældigvis forhindret i at få det at se der. Ellers havde vi vel fået lejlighed til at holde den ejendommelige tale, hun havde foreslået til publikum. Er det ikke besynderligt? Næsten komisk?"

Men vi lo ikke, og han foregik os da også med et godt eksempel; han sad og stirrede frem for sig, hans øjne stod fulde af tårer.

Der var ingen, der var i stand til at finde en passende slutning til denne vemodig-komiske historie, derfor var der nu så stille under træerne i *Den gode Dråbe*s have; kun nattevinden hviskede i busken, og en ensom nattergal kvidrede sin klage ud i natten.

O, lyse sommernat! – O, ungdom! – O, kærlighed!

Note 1: **Ziegenhainer:** En slags spadserestok, "knortekæp". *Red.anm.*

Heksen

(1877)

1

... Det var længe siden, jeg sidst havde været i min hjemstavn, i Podolien Note 2). Jeg var efter en rigelig "Sturm und Drang"-tid kommet til tyske universiteter, hvor jeg havde lagt mig efter ærbar tysk professorvisdom og et mindre ærbart, lystigt tysk studenterliv. Men hverken det ene eller det andet havde fået mig til at glemme mit kære, gamle hjem, det sted, hvor jeg havde tilbragt mine drengeår.

Ja, jeg tænkte gerne og meget på det. Jeg tænkte på den ynkelige, lille by, jeg var født i, og på den ensomme hede, jeg havde gennemvandret, og på de stille, mørke damme, jeg havde hvilet mig ved. Og frem for alt på den skumle klosterskole, hvor dominikanerfædrene med gode ord og slemme prygl indviede mig i bogstavernes og tallenes hemmeligheder.

Og når jeg tænkte på det, blev jeg sælsomt til mode, på én gang glad og bedrøvet, sådan rigtig, rigtig vemodig. Og så dukkede der vel også et ansigt op for mig, et kært, trodsigt drengeansigt med dyrebare, vel kendte træk. De brune lokker faldt forviltrede ned over panden, og de blå øjne lynede, og læberne lo overmodigt:

"Jeg har lukket pater Marcellin inde i hans celle, og før end i aften kommer der ingen i korridoren. Kom ... de store blommer er modne ... træet ved kapellet! ... Nej, hvor den tyksak vil buldre på ...!"

Jeg må endnu den dag i dag smile ved det.

Vi var et besynderligt par, grev Henryk Kornicki og jeg. Vi var de vildeste og overmodigste knægte og dem, der gav den tykke, klodsede Marcellinus mest at bestille – det var, hvad vi havde til

fælles. For resten var vi forskellige i ét og alt, og især: han var en grevesøn og jeg en fattig dreng. Men hvad spørger ungdommen efter sligt! Henryk Kornicki var min brave kammerat. Vi var og blev uadskillelige i de tre år, hvor Marcellin havde vore sjæle og desværre også vore øren i sin magt. Det var et varmt, næsten tåbeligt drengevenskab.

Vi havde i den tid længtes stærkt efter at slippe løs – ud i det frie, åbne liv, ud i den frie, åbne verden. Men vi var alligevel inderligt bedrøvede, da afskedstimen slog. Det var en julimorgen – i klosterhaven duftede blomsterne, solen skinnede, og fuglene sang, men vi stod under bøgen i gården og græd bitterligt.

Så kom jeg i et østrigsk gymnasium og han til Genf i en opdragelsesanstalt for sønner af adelige polske familier. Vi havde selvfølgelig under glødende eder lovet hinanden, at vi skulle skrive rigtig tit sammen. Nå – det var der jo ikke noget mærkværdigt i. Men mærkværdigt var det, at vi holdt vort løfte.

Vore breve lignede hinanden en hel del – det kom vel af den gamle sympati. Vi fandt begge to, at *carceret*, skolearresten, var en dårlig opfindelse, og at grækerne og romerne havde været meget slette mennesker, fordi de havde digtet og filosoferet i så udsøgt vanskelige konstruktioner. Og frem for alt fandt vi, at alderdom ikke beskyttede nogen imod tåbelighed, heller ikke kongelig-kejserlige og genfer-lærere.

Så kom den første kærligheds tid. Hans flamme var en blond, blid, kedelig englænderinde ved Genfersøen, og min en brun, stolt, gådefuld pige ved Pruth. Men det var også den eneste forskel – for øvrigt var vi begge lige tåbelige, lige ulykkelige, og vore vers lige dårlige.

To år efter drog han til letsindighedens højskole i Paris og jeg til videnskabens højskole i Tyskland. Fra nu af skrev han sjældnere – han havde så travlt, stakkels fyr …

Så fik jeg pludselig igen en gang brev fra Henryk i Paris – det var i august, og der var gået tolv år, siden vi skiltes. Han ville bede mig gøre sig en tjeneste. Han var nu fuldmyndig og havde overtaget bestyrelsen af majoratet, og nu skrev de til ham fra slottet Gonisko, at blandt mange andre ting også biblioteket var meget forsømt. Om jeg ikke ville påtage mig at bringe det i orden og til den ende komme og tilbringe to måneder på slottet? … "Du har jo altid været en bogorm, og der skal være flere meget interessante manuskripter. Og så vort gamle venskab! Jeg kommer også hjem til den tid, det vil sige, i fald jeg kan slippe herfra …"

I fald jeg kan slippe herfra! Om det var en grisette fra Jardin Mabille, der fængslede ham til Paris, eller en af det andet kejserdømmes hertuginder – det skrev Henryk ikke noget om. Nå – jeg tog hurtigt min beslutning, jeg sagde Ja og sendte ham mit svar med omgående post.

Det var en søndag morgen, jeg rejste fra Heidelberg. Hej! hvor det var fornøjeligt at fare af sted igennem det velsignede tyske landskab – jeg var til mode, som om jeg stadig måtte synge og fløjte. Men efterhånden blev jeg dog trættere og trættere og til sidst ganske stille.

Om onsdagen var jeg på banegården i Stanislawow [Note 3)]. Mit hjerte havde givet sig til at banke, da jeg om morgenen for første gang igen havde set den store, store slette fra kupévinduet. Hvad jeg så, var ikke smukt, ikke frugtbart, ikke interessant, men – det var min hjemstavn. Jeg havde lænet mig

ud ad vinduet og stirret med spændt opmærksomhed, til vinden drev tårerne frem i øjnene på mig.

Eller var det måske ikke vinden ...?

På banegården i kredsstaden Stanislawow var der meget livligt, for toget holder i ti minutter, og man spiser til middag her.

Jeg banede mig med besvær vej gennem hallen og trådte ud i gården eskorteret af et talrigt følge af lejetjenere og kuske. Her holdt deres overmåde fortræffelige vogne, som desværre også var overmåde smudsige. Jeg ville imidlertid alligevel sætte mig op i den første den bedste af dem, da en påfaldende lyd nåede mit øre.

Noget til siden holdt der nemlig en rejsevogn med to smukke, stærke heste for. Og foran køretøjet stod der en ung bonde med et ubeskrivelig dumt ansigt. Dette menneske udstødte uafladelig nogle stavelser, der på afstand lød som mit navn.

Jeg gik hen til vognen. "Hvad vil De ham?" jamrede det hebræiske kor bag ved mig; "han venter på en fornem herre." Men jeg lod mig ikke føre på vildspor.

"Hvad er det, du råber?" spurgte jeg knøsen.

Han så ængsteligt forskende på mig. "Ak!" sukkede han så, "De er alligevel ikke den rigtige!"

Jeg måtte le af fuld hals – hans ansigt var så komisk. "Måske dog!"

"Nej," forsikrede han, "det er ikke Dem; De er ung."

"Vel! Men hvad var det, du råbte?"

Han gentog sit håb – det var utvivlsomt mit navn.

"Ja," sagde jeg, "sådan hedder jeg – du er fra Gonisko?"

"Ja vel," råbte han med et fornøjet grin. "Nå, så det er alligevel Dem?! ... Jeg har ventet lige siden i morges tidlig." Han åbnede vogndøren. "Å, sikken en glæde! Havde jeg ikke fået fat i den nådige herre, så havde de alle sammen igen sagt: den Janko er et fæ! – Ja, men nu ...!"

Min bagage blev læsset på, vi kørte ud af banegården og drejede af til venstre fra byen, ud på hovedvejen imod øst. Men min gode Janko kunne ikke slå sig til ro. Han satte hestene i rask trav, så vendte han sig om, satte sig mageligt til rette, mønstrede mig opmærksomt, følte på min rejsekuffert og rystede på hovedet ...

Jeg måtte igen le. "Hvad er det, du undrer dig over, Janko?"

"Hm! Over at det hele går så naturligt til! Og så" – han kløede sig i nakken – "den nådige herre har gjort sig så ung. Man ser ikke et eneste af Deres grå hår!"

"Hvad for noget?" sagde jeg forbavset. "Hvem har fortalt dig, at jeg er gammel?"

"Alle," forsikrede han ivrigt, "det sagde de alle sammen – Josef og Katherina og Gregor og hr. økonomen med. Det kan jo heller ikke være andet – efter Deres stand!"

"Så – hvad er det da for en stand?"

Janko blinkede til mig med et fiffigt, fortroligt smil. "Å, jeg ved det godt – det nytter ikke den nådige herre noget, at han lyver! ... Vi ved alle sammen, at den nådige herre er en ..."

Han fægtede vildt om sig i luften med armene og slog så kors for sig.

"Hvad skal det sige? Hvad er jeg?"

Janko så på mig med et gennemtrængende blik. "En *heksemester* er De – en troldmand, det skal det sige!"

"Hahaha!" Jeg lo af fuld hals hele ti minutter. Janko så først forbløffet på mig, så stemmede han lystigt i med.

"Janko!" sagde jeg, da jeg igen kunne tale, og tørrede tårerne af mine øjne. "Janko, hvem har fortalt jer det?"

"Ingen!" svarede Janko stolt, "så kloge er vi selv! Vi ved, at trolderiet og heksekunsterne står i bøgerne. De har læst alle bøger og kommer nu til os for også at læse vore i 'den gule sal'. Men det er der ingen andre, der har nødig end en heksemester. Og alle heksemestre er gamle; han, der var på slottet for tyve år siden, var også gammel. Han forærede vores hr. økonom en vejrdjævel til afsked ..."

"Hvad for noget?"

"En vejrdjævel. Man kan ikke se ham: han sidder i noget tyk, hvid mælk. Ud kan han ikke komme, den dumme djævel – troldmanden har stoppet ham ned i en glaskugle med et glasrør ved. – når han får det for hedt, så strækker han sig, og når han fryser, trækker han sig sammen. Hr. økonomen bruger ham til sit landvæsen – ja! Og – nå – hvad det var, jeg ville sige: alle heksemestre er gamle. De må være en stor heksemester, siden De kan gøre Dem ung."

"*Sancta simplicitas!*" sukkede jeg.

Men Janko svarede alvorligt: "Den helgeninde kender jeg ikke. For resten bryder jeg mig ikke stort om helgeninder. De er og bliver dog fruentimmer. Nej, så er min skytspatron, Sankt Johannes, en anden karl – ham kan man forlade sig på, siger jeg Dem. Han var også min trøst, da jeg hørte, De skulle komme hertil."

"Er du da bange for mig?"

"Bange? Nej – jeg hedder Johan Podarczuk – jeg er ikke bange for nogen." Men han blev straks spagfærdig igen. "Det er bare sådan en egen sag med en troldmand, forstår De. Man ved aldrig, hvad der sådan kan vederfares en, og – hvem kan så forsvare sig? Man bliver helt forgjort til et dyr eller må i det mindste gø som en hund, eller man står op en morgen og må lede efter sit hoved. Alt det er allerede passeret. Kort sagt – ubehagelige historier. Der var i førstningen heller ingen af os, der var synderlig glad over, at De skulle komme ..."

"Ja," sagde jeg, "jeg er ellers et farligt menneske, men jer vil jeg dog ikke gøre noget."

"Jeg takker underdanigst," sagde Janko ydmygt, idet han tog stråhatten med de brede bånd dybt af. "Men om også – nu er det i alt fald godt, at De er kommet; vi trænger svært til Dem, for imod en heks hjælper kun en heksemester, og De skal hjælpe vor stakkels herres." Janko sukkede dybt. "Vor nådige grev Henryk er forhekset."

"Og hvem har gjort det?" spurgte jeg lige så melankolsk.

"Den brune, Aniula!" svarede Janko harmfuld. "Den lille sigøjnerske, Gud fordømme hende. I søndags kom herren, i mandags hængte hun sig ved ham, og allerede i går var han så forhekset, at det var en ynk – en ren ynk, siger jeg Dem! Enden på det bliver, at han gifter sig med hende endnu i dag." Og han piskede forbitret løs på hestene, som dog vist var uskyldige i alle disse grueligheder.

Hoho! tænkte jeg, har min Henryk givet sine små grisetter og store hertuginder sådan en ukultiveret efterfølgerske? Så spurgte jeg:

"Hvordan er det da gået til?"

"Undskyld, nådige herre, men for det første ved De som troldmand allerede på forhånd alting, og for det andet truede hun mig i går med, at hun ville forvandle mig til et æsel – tænk Dem! – et firbenet æsel med lange øren. Måske får hun at vide, hvad jeg nu har sagt, og gør det. Hellige Guds moder – hvad vil så min Xenia sige?! Se, derfor vil jeg helst slet ikke snakke mere!"

"Janko!" sagde jeg højtideligt, "forvandler Aniula dig til et æsel, skal jeg give dig din menneskeskikkelse igen! Du ved, jeg kan! Lad mig nu høre, hvorfor hun truede dig."

"Nåja," sagde Janko, "men så virkelig heller ikke mere. Det var altså i går middags, så kommer vor hr. greve selv ned i gården, og hun er med – begribeligvis, for han rører sig jo ikke, uden at hun er med! Den usleste bonde ville skamme sig ved at holde sådan til med en sigøjnertøs, men han gør det, han, en greve, en kirkepatron, en godsejer. Nå – han er forhekset – jeg siger ikke mer. Så kalder han på mig. "Janko," siger han, "du spænder hestene for rejsekaleschen og kører til Stanislawow," siger han, "og spørger der efter den nådige herre." Sådan siger han, og – Gud forlade mig! – det var da også en mærkværdig ordre! Spørge, det er let nok, men hvem skulle svare mig?! Jøderne kendte Dem ikke, politibetjenten heller ikke, og selv den nådige hr. embedsmand med den røde hue, som de førte mig hen til på banegården, svarede ikke andet end: "En gammel troldmand? – jeg er lige glad! – når han kommer, så er han der." Så besluttede jeg at råbe Deres navn, og jeg blev ved at gentage det, lige til jernhesten kom, og se, det hjalp! Å, jeg ..."

Jeg afbrød denne strøm af selvbevidsthed:

"Men hvad var det så med Aniula?"

"Ja vel! Nå – da den nådige hr. Henryk giver mig den ordre, siger jeg "Vel!" og går ned ad stalden til, forbi denne sigøjnerske. Så råber hun til mig: "Din tølper!" – tænk bare, jeg en tølper! "Hvorfor tager du ikke hatten af for mig? Er du så uhøflig en gang til, skal jeg lave dig om til et livagtigt æsel!" Tænk bare, jeg skal hilse på en sigøjnerske, jeg, en kristen, en østriger! Nå – jeg går begribeligvis videre uden at lade mig forbløffe. Men hvad sker så? "Henryk," råber hun" … her blev Janko ligefrem hidsig … "Henryk, han skal straks hilse på mig!" Og så kalder den nådige herre på mig og siger: "Hils på hende!" og jeg lystrer. "En gang til!" råber hun. "En gang til!" gentager hr. greven, og jeg må gøre det en gang til, og alle folk i gården står og griner ad mig. "Tredje gang!" skriger hun. Men så siger jeg: "Allernådigste hr. greve, jeg er jo fæstet her på gården for at køre hestene og ikke for at hilse!" og så bukker jeg dybt for ham og går ned ad stalden til. Men så skulle De have hørt heksen! "Henryk!" skreg hun, og hun ligefrem rystede af arrighed, "nu skal den hund til straf ligge på knæ i solen en halv time." Og jeg" – Janko fik kun med besvær ordene frem – "jeg … måtte gøre det." Og så piskede han så rasende løs på hestene, at de begyndte at galopere, som de var gale, og vor samtale blev afbrudt for en rum tid.

Vi kørte først imod øst og så imod sydøst. Terrænet var bølgeformigt, men jo længere vi kom frem, des fladere blev det. Opdyrkede marker afvekslede med øde hede. Så dukkede der også damme op, flere og flere, jo fladere og mere ufrugtbar egnen blev.

Det var en lummer dag – solen brændte hedt. Der var ikke synderlig livligt på vejen. Vi mødte en pope med hans tykke

popadja og to små tykke drenge. Tre usle heste slæbte britschkaen med denne hellige familie langsomt af sted.

Så kom vi forbi en lang række fragtvogne, der kørte salt til Rusland. Fragtmændene – det var folk fra Ukraine, "chumaker" kalder deres laug sig i deres sprog – gik ved siden af og sang i kor den bedrøvelige sang om den skønne zaritza:

"Stjerner kun og nattergale så det,
så dem drukne hende hist i dammen –
sødt fra den tid hulker nattergalen,
og af skræk de blanke stjerner skælver –"

Tonerne svævede langt bort i den varme, stille luft.

I en lille, ensom landevejskro holdt vi rast. Værten, en jøde som overalt i Podolien, havde ikke meget i huset: brød, æg og brændevin. Det mættede vi os med, så godt det lod sig gøre, og så sov vi de hedeste timer bort i høet. Vi havde vist nok forsinket os en hel del, hvis hestenes vrinsken ikke havde vækket os.

"Det er en ren lykke," sagde Janko fornøjet, "at i det mindste to af selskabet har holdt sig vågne."

Solen hældede allerede stærkt imod vest, da vi kørte ud igen. Sletten, heden skinnede rødlig-gult i dens lys og kornet gyldent. På markerne var de alle vegne just i færd med at skære.

"Gud velsigne arbejdet!" Råbte Janko.

"Gud velsigne rejsen!" svarede høstfolkene.

Just som solen hang i kanten af synskredsen som en rød kugle, kom vi forbi de tre store ege, hvor markvejen til Gonisko drejer af fra Chorostkowervejen. Man kalder dem sigøjneregene, fordi alle sigøjnere gør holdt her og giver sig ud på deres strejftog herfra. Jeg lod Janko holde og gik hen under

træerne; jeg var så sælsomt til mode og følte en besynderlig brænden i øjnene. Da jeg endnu var en lykkelig, sorgløs dreng, var jeg en gang kørt ud på landet med min fader en meget smuk forårsmorgen. Vognakslen knækkede i nærheden af dette sted, og det traf sig så heldigt, at nogle sigøjnere just havde indrettet en feltsmedje under træerne og kunne bøde skaden. Mens vi ventede, trængte en gammel sigøjnerkvinde sig ind på os og spåede os til trods for alle vore protester. Jeg ser endnu hendes brune, rynkede hekseansigt og de glødende øjne. Min fader lovede hun et langt liv og mig megen lykke. Men hun løj – i begge henseender …

Jeg vaktes af min tungsindige grublen ved skingrende, jamrende børnestemmer: på landevejen fra Chorostkow kom der en sigøjnerkarre kørende. Nogle små, snavsede, nøgne børn styrtede påtrængende løs på mig og skreg og jamrede, som disse små, brune insekter har for skik. Jeg kastede nogle kobberskillinger i grams og flygtede ind i vognen, kun kastede jeg endnu et flygtigt blik på de to mænd, der gik for karren som heste. En olding med et hærget, vejrslagent ansigt, tyndt, forpjusket hår og små stikkende øjne, og ved siden af ham en yngling, stolt, stærk, slank, elastisk med en kæk lille knebelsbart i det rødmossede ansigt, den smukkeste sigøjnerknøs, der nogen sinde har stønnet for en karre eller stjålet heste.

De gjorde holdt under egene; da jeg noget efter så mig tilbage, var ruffet allerede taget af vognen. Men foran mig hævede slottet Goniskos hvide mure sig i aftenrødens glød. Det så ud til ikke at være en fjerdingvej borte.

"Sletten lyver," sagde Janko; "vi har endnu halvanden mil tilbage."

2

... Det var nat, da vi omsider holdt foran slottet, en stor, hvid bygning i kasernestil, der var opført for en snes år siden, da det gamle slot brændte. Fedor, kammertjeneren, også en gammel bekendt, lukkede vogndøren op for mig, men i den oplyste forstue kom Henryk mig i møde, og vi lå målløse i hinandens arme ligesom i sin tid under bøgetræet – to gode, trofaste kammerater – det var, som de tolv lange år havde været én dag.

Vi havde fået tårer i øjnene.

"Men menneske dog!" råbte Henryk fornøjet, "du ser jo ud som den skinbarlige Marcellinus!"

Desværre kunne jeg ikke sige noget så fornøjeligt til ham. Ak! hvad havde disse grisetter og hertuginder ikke gjort ud af min Henryk! Figuren slank, men holdningen slap, de fordum så klare øjne trætte og tilslørede, det smukke, brune hår tyndt ...

Han gættede mine tanker.

"Min kære dreng," råbte han med komisk rædsel, "du har da vel ikke studeret moralteologi eller prædikestolsveltalenhed?! Nu bare ingen ..."

"Prædikener," ville han vel sige. Men –

"Henryk! Henryk!" lød en selvklar stemme oppe fra første etage – næsten som fuglekvidder. "Vil du straks komme?! Du afskyelige Henryk; slip den dumme, gamle troldmand; kom!"

Henryk lo, som han var gal, og selv den dumme gamle troldmand måtte smile.

"Henryk!" lød det igen. "Aniula keder sig, og kommer du ikke, så ..." Og hurtig som tanken fløj hun med lette skridt ned ad trappen, og det vidunderlige væsen lå i Henryks arme og så på mig med store, strålende, forbavsede øjne.

Et vidunderligt væsen – det flimrer endnu som en lygtemand for mine øjne ... Dejlig som synden og syndig, afsindig, sansebedårende som den – den dejligste hundjævel, der nogen sinde har gået på denne mørke jord og forrykket hovederne på stakkels menneskebørn, en ond fe. Hvordan skal jeg bære mig ad med at beskrive hende? Tænk jer, at den største maler, der nogen sinde har levet, har malet sanseligheden, og at det er blevet hans vidunderligste billede. Tænk jer, at han har brygget al den søde, vilde, berusende lyst, der nogen sinde har bruset i menneskers årer, sammen i sine farver, og at dette billede så pludselig sprang ud af rammen og nu fo'r frem og tilbage for jeres øjne ... Eller tænk jer, at en flimrende, blussende flamme pludselig havde fået kød og blod og havde forvandlet sig til et pigebarn, men således, at man alligevel ganske tydeligt så flammen med dens blussen og flimren ... Men det nytter jo alligevel alt sammen ikke noget! Altså kort sagt: Det var en vidunderligt dejlig sigøjnerpige på femten år.

Janko, der i det samme kom forbi med min bagage, blinkede spørgende til mig, som om han ville sige: "Nå – er hun så en heks?" Ak, fyren var ikke så dum, som han så ud til! – hun var virkelig en heks, og det oven i købet en af de allerfarligste. Jeg kunne mærke det på mig selv, og Henryk – han sad nu i den slemme trolddom til helt op over ørene. Det så jeg af den glødende vildhed, hvormed han greb den brune pige i sine arme og krystede hende til sit bryst.

Hun vendte hovedet og så et øjeblik på mig – hendes blik formelig hvislede ind i mit. Så rev hun sig løs fra Henryk, dansede én gang, to gange, tre gange rundt om mig, så det begyndte at løbe rundt for mig, og alt imens skreg og lo hun som en besat:

"Hahaha! Sikken en troldmand! ... hahaha! tyk! rød! ung! ... hahaha! det er alt for dumt; jeg må kysse dig for din dumhed."

Og pludselig sprang hun ind på mig og kyssede mig på læberne, så det rislede glødende igennem mig. Jeg ville holde fast på hende og – vips! brændte der et slag på min kind, så hårdt, at det flimrede for øjnene af mig. Og i samme åndedræt fik Henryk også sin kindhest og et dusin kys på munden i tilgift, vilde, lange, grådige kys, ligesom når en vampyr suger blod. Og så følte jeg pludselig igen hendes læber på mine, og samtidig blev begge mine øren, som hun holdt fast i, pressede sammen i hendes små brune hænder, så det gjorde ondt. Og vips – væk var hun, hun stod oppe på trappeafsatsen og lo drillende ned til os. Og vi store, fornuftige mennesker rendte efter hende som besatte – op ad trappen og gennem korridoren, til vi åndeløse standsede i en lille salon.

Der sad hun allerede på hug midt på gulvet på et tæppe, hvorpå der lå en mængde halvt visne markblomster.

"Hør," sagde hun, idet hun tog imod os med en stolthed og værdighed som en prinsesse, "nu sætter I jer på gulvet hver i sin krog, du Henryk, dér, og du, troldmand, ved siden af balkonen, lige på minutten ...!"

Og vi?

Nå – vi lo af fuld hals, men – vi lystrede, lystrede som skoledrenge og satte os på hug, hver i sin krog, som vi havde

fået ordre til. Det var latterligt, tosset, umandigt, men – vi måtte gøre det. Jeg ved ikke selv, hvorfor. Jeg vidste det ikke den gang, og nu ved jeg det endnu mindre.

Nu lod heksen ikke til at bekymre sig videre om os. Hun så på os og nikkede tilfreds; så mønstrede hun forstyrrelsen i salonen og nikkede igen. Og så begyndte hun pludselig at synge sagte og flettede samtidig en krans af blomsterne.

Jeg ved ikke, hvordan vi så ud, men det, hun havde fået lavet ud af salonen, havde dette vidunderligt dejlige, tåbelige væsen virkelig grund til at være fornøjet med. Der så akkurat ud, som om vore gamle fjender, tatarerne atter var kommet til Podolien og havde huseret her i otte dage. Det ene spejl var slået i stykker, og over det andet var der hængt en damaskdug, der var revet igennem i midten. – "Jeg ved jo godt uden spejl, at jeg er smuk," sagde denne hundjævel leende. Madonnabilledet, en smuk kopi af den sixtinske Madonna, havde fået en knebelsbart malet på med kul, og den hellige Josef lige overfor havde fået en hue på. Stolene lå på gulvet eller hinkede på tre ben, et lille bord med overordentlig smuk indlægning var hakket itu på den kådeste måde, og af sofapuderne stak krølhårene frem. Balkondøren ved siden af mig var der ikke én hel rude i.

Jeg spurgte ydmygt om grunden.

"Jo, det er så kedeligt at lukke døre op," svarede hun leende. "Frisk luft – jeg vil altid have frisk luft. For resten – ti stille, troldmand! Vær artig, så må du komme her hen. Du også, Henryk! – her hen!"

Vi satte os ved siden af hende. Og nu legede hun en stund med vore hoveder, som hun havde leget med blomsterne. Snart kyssede hun Henryk og slog mig, snart overdængede hun mig

med blomster og brændte ham med nælder. Man kunne knapt tænke sig noget vildere, skønnere, mere frastødende. Så sprang hun pludselig op og begyndte at danse i værelset. Ved hvert skridt gjorde hun en eller anden lille ulykke. Den smukke buste af Kosciuszko, der stod i det ene hjørne, huggede hun hovedet af – "for jeg kan ikke lide gamle herrer" –, og den samme skæbne var sikkert også overgået Mickiewicz i det andet hjørne. Hun skulle allerede til at føre slaget, da jeg tog mig sammen og lagde mig imellem:

"Stop! Ham rører du ikke!"

"Hvorfor det, troldmand?!" lynede hun.

"Fordi han selv er en af de største troldmænd," svarede jeg frygtelig alvorligt. Og var det ikke sandt – fortryller Adam Mickiewicz i virkeligheden ikke enhver, der kender ham?! "Rører du ham, bliver du øjeblikkelig til en kat!"

Hun lo, som hun var gal – den udsigt fandt hun overordentlig kostelig.

"Miau! Miau!" sagde hun som en kattekilling og fo'r sig på det nydeligste med poterne over ansigtet, idet hun strøg sig ængsteligt nær op ad mig. "Miau! Miau! ..." jeg blev bange for mit glatte ansigt.

Så lød der et ægte, skingrende katteskrig fra haven. "Miau! Miau!" lød det højt og skærende i langtrukne toner som et forstærket, ildeklingende ekko.

Aniula lod armene synke og formelig tumlede tilbage. Hun var meget bleg og rystede over hele kroppen; hun så med halvt lukkede øjne hen til vinduet og derpå sky og frygtsom på os.

Den forandring, der foregik med hende, var så iøjnefaldende, at selv den elskovsblinde Henryk lagde mærke til det.

"Hvad fejler du?" spurgte han ømt.

"Miau! Miau!" lød det atter skingrende. Og med et dristigt sæt sprang en stor, sort hankat gennem den ituslagne rude ind på tæppet og så hvæsende på os med højt krummet ryg og strittende hale.

"Hejsa!" Den brune pige gjorde et spring i vejret; hendes øjne flammede vildt. "Hejsa! – er det dig! – Nå – vent!" Hun styrtede hen imod dyret. "I går klemte jeg halen på dig, i dag skal jeg rive hovedet af dig. Kom kun – du kære, kære dyr, mit søde lille hjerte, kom!" Men det sorte, hæslige dyr lod ikke til at have lyst. Tværtimod – med et sæt var det ude af vinduet og forsvandt i mørket.

"I henter mig dyret!" Hendes øjne flammede, hun strakte hånden bydende ud imod os. "Om I så skal lede hele natten! Af sted! – straks! – jeg vil have det! Led haven igennem! Hej! – hid med katten!"

Og Henryk, den stolte Henryk, grev Henryk Kornicki var allerede ved at rejse sig, og jeg – hm! – jeg med! Men Aniula betænkte sig og kastede igen et besynderligt, sky blik udenfor.

"Nej! – jeg – jeg er træt." Og pludselig sad hun på Henryks skød og lagde det lille hoved til hans bryst og lukkede øjnene og kvidrede sagte med de svulmende, halvt åbne læber: "Aniula er så træt. Aniula vil sove ... Nu skal Henryk gå!" Hun talte langsommere og langsommere, hun syntes at slumre ind i hans favn. "Gå – når jeg – igen vil kysse dig – skal jeg – kalde – på dig".

"Lad os blive lidt endnu hos dig," bad han, idet han trykkede hende heftigt ind til sig.

Hendes tænder skinnede – O! – hvor hun smilte, så mildt, så sødt! Men hun svarede ikke mere; den unge barm hævede og sænkede sig under det jævne, regelmæssige åndedræt.

Han lod hende forsigtig glide ud af sine arme og gav mig et vink – vi listede os sagte ud. Da vi igen stod i korridoren, trak vi vejret dybt, som om vi vågnede af en drøm.

Han fo'r sig med hånden over panden.

"Det er egentlig godt, at hun jog os bort. Ellers havde jeg helt glemt, at du er sulten og træt. Kom – vor aftensmad må være blevet kold."

Og han førte mig hen i den anden pløj, ind i en lille salon i samme etage, hvor Fedor virkelig ventede på os ved et dækket bord.

Vi sagde i begyndelsen kun lidt – et og andet om, hvordan det var gået os. Men der var intet rigtigt liv i samtalen, vi havde stadig noget andet i tankerne. Men efter bordet, da cigarerne glødede, og champagnen skummede i de spidse glas, og vi igen klinkede på det gamle, evigt nye venskab, sagde jeg alvorligt:

"Og just fordi jeg er din ven – menneske dog, hvad er det for en redelighed, du har lavet her i huset?"

Han trak først på skuldrene og lo halvhøjt, rigtig frivolt. Men så blev han også meget alvorlig.

"Hvad skal man sige? Hun er min største lykke og min største plage! Men jeg kan ikke længere leve uden den lykke, ikke på nogen mulig måde, jeg kunne snarere undvære luft. Altså kommer jeg også til at finde mig i plagen!" Men til trods for denne filosofi sukkede han dybt.

"Men du kender hende jo knapt!"

"Å – jeg har allerede kendt hende i tre dage. I mandags morges rider jeg ud – min Fedor, den gode, gamle kone, advarer mig, det er en ulykkesdag, siger han, men jeg ler ad ham og sprænger af sted med slappe tøjler, ud i landet – ad Chorostkow til. Solen skinner, og fuglene synger, og det lufter friskt – en prægtig sommermorgen, for mig næsten en stor, vidunderlig nyhed – i Paris glemmer man jo, at hver dag også har en morgen. Og så farer det også igennem hjertet på mig, hvor længe jeg har været borte, og jeg kommer til at tænke på min barndom – dig tænkte jeg også på – på ære! – også på dig! Kort sagt – jeg er sådan en smule vemodig og dog meget lystig, sådan rigtig i det humør, hvor intet overrasker mig, og intet keder mig. Så kommer jeg til sigøjneregene, og se, der ligger den smukke, brune skabning i græsset og sover i skyggen, og solstrålerne spiller så sagtelig over hendes bryst og ansigt. Jeg rider helt hen til hende – hun vågner ikke, eller måske – vil hun ikke vågne. Jeg springer af hesten og bøjer mig over hende, hun vedbliver at sove. Jeg tager et græsstrå og pirrer hende i næse og mund med det. Så begynder der at komme trækninger i ansigtet, og pludselig farer hun op og ler, som hun var gal – hun havde ganske vist været vågen, den skælm! Og så stryger hun håret tilbage og blinker til mig.

"Hvad bestiller du her?" siger jeg.

"Hvad? – jeg har sovet her i nat."

"Her?"

"Naturligvis!" Og med en mine, som om hun tog imod mig i et palads, siger hun videre: "Her bor jeg!"

"Til stadighed?"

"Å! til stadighed! ... i går – i dag – måske også i morgen!"

"Ja så, og hvad lever du af?"

"I går spiste jeg sammen med min bande, og i dag" – hun lægger hovedet på siden og ser mig nedenfra op i øjnene og række den smukke, skrækkeligt snavsede hånd frem – "i dag forærer du mig noget, smukke *panicz* Note 4)!" Jeg tager min pung frem – hendes øjne gløder af glæde og griskhed – og giver hende et tyvekreuzerstykke.

"Et til!" tigger hun – jeg giver hende det.

"Hvor er din bande da henne i dag?"

"Det ved jeg ikke," svarer hun ligegyldigt, "formodentlig inde i byen der."

"Hvorfor er du ikke med?" spørger jeg.

"Jeg ville ikke," svarede hun; "jeg forvildede mig – jeg ved ikke selv, hvordan det gik til – i Biala. De andre arbejdede i landsbyen, men jeg var for doven og gik ind i kornet og faldt i søvn der. Og da jeg vågner, er mørket allerede ved at falde på, og da jeg kommer ind i landsbyen – hej! væk er de – hvem ved, hvor?! Så gik jeg her hen – over markerne – i måneskinnet. Her kommer de sikkert – endnu i dag."

"Hvem er de andre?" spørger jeg videre.

"Hvem? – den gamle Andrasch og hans kone, Marinka, og så er der også en knøs, Josel, og så børnene."

"Og hvad lever I af?"

"Af bønderne," svarer hun. Jeg må le højt; så siger jeg:

"Godt – men hvorfor giver bønderne jer da noget?"

"Hvorfor?! Det er de jo nødt til – de fæhoveder!" Hun ser trodsigt på mig. "De skulle blot prøve på ikke at give os noget! For resten – vi arbejder jo også i landsbyerne."

"Så – på marken?"

"Å – nej da!" Hun trækker foragteligt på skuldrene. "Det er jo det, bønderne er til! Nej – vi arbejder på vores manér – på sigøjnermanér."

"Det er vist pænt arbejde," siger jeg leende. "I stjæler alle sammen."

"Ikke alle sammen," svarer hun ganske roligt. "Josel er den eneste af os, der stjæler. Å, han er meget dygtig! Men Andrasch, han er smed, han skor heste og reparerer plove og leer og flikker kedler, Marinka, hun spår og sælger, hvad Josel stjæler, børnene tigger, og jeg ..."

"Og du?"

"Nå, jeg danser for herremændene eller i kroerne – det vil sige, når der er rige bønder. Men jeg kan også spå ..."

"Og stjæle med," indskød jeg.

"Ja," svarede hun ganske alvorligt, 'stjæle med, og så sælger jeg også elskovsdrikke og tryllemidler, for jeg hekser meget godt," endte hun meget selvbevidst.

"Nå, så forheks da en gang mig!"

"Ja, det kan jeg gerne," siger hun, river tre hår ud af hovedet på mig, siger en hel mængde dumt vås over dem og gemmer dem så på sit bryst. Men – disse hokuspokus behøvedes slet ikke – jeg forsikrer dig, jeg var allerede forhekset lige fra første færd af. Og så siger jeg: "Følg med op på slottet!" og hun siger ikke Nej, og jeg sætter hende op foran mig på hesten, og vi sprænger af sted ad Gonisko til. Folk bliver stående til højre og venstre og stirrer efter os ligesom hun – du ved nok – den gamle jødes nysgerrige kone i Biblen. Men da vi kommer til parken, befaler hun mig at stå af, og hun bliver majestætisk siddende, og jeg må ganske rigtigt tage tømmerne og føre

hende ind i slotsgården som en tjener, som sådan en page i middelalderen. Du skulle have set de ansigter, mine folk satte op – det er ikke til at beskrive. Sådan begyndte det."

"Det var jo en lystig begyndelse," sagde jeg, "men hvad skal enden blive?"

"Det ved jeg ikke," svarede han sagte. "Hun har allerede i dag sagt: "Murene trykker mig for brystet!" Hvis hun hemmeligt løb sin vej! ... Men," skreg han pludselig, "hun må ikke løbe bort, hun må ikke – jeg går fra forstanden derved ... Sådan har jeg endnu aldrig elsket nogen kvinde – jeg er jo gal af kærlighed."

"Af attrå," rettede jeg; "det ville være synd at kalde sådan noget kærlighed."

"Å, du kloge, kloge filosof! ... Men lige meget – jeg *må* beholde hende! Er der ingen anden udvej, så gifter jeg mig med hende."

"Henryk!" råbte jeg virkelig forskrækket, "du er jo fra sans og samling! – denne skabning ...!"

Han lo bittert.

"Ja – sådan er I alle sammen! Ølfilistre til trods for jeres viser og narrehuer! Når en konge bliver koblet sammen med en hyrdinde i en novelle, så klapper I – det er jo romantisk, det er jo demokratisk! Men i livet – ja, gode bonde, det er noget andet! Å, hvor ..."

"Henryk!"

"Lad mig tale – hør, hvad jeg vil sige. Jeg giver dig mit æresord som mand, som polak, som kavaler: det er min fulde og faste agt at gifte mig med hende. Jeg tager hende med til Paris, der løber hun ikke fra mig ..."

"Menneske dog!" besvor jeg ham. "Det ville jo være selvmord. Misforstå mig ikke. Du kan for mig gerne ægte en tiggerpige –

men hun må være din agtelse værd. Men denne skabning, der straks kysser alle og enhver, denne skabning, som der ikke er andet ved end den smule glød og skønhed, denne skabning, der egentlig ..."

Han så på mig med et spotsk smil. Jeg gik i stå.

"Nå – der egentlig?"

"Der visselig kun er kommet på din vej for at bringe dig ulykke," sagde jeg undvigende. Jeg ved ikke – hans blik generede mig.

"Det kan du have ret i," sagde han. "Men for resten – hvorfor har du, du overordentlig kølige, overordentlig fornuftige menneske gjort tusind narrestreger på et vink af hende? Eller har de unge tyske lærde måske for skik at sidde på hug på gulvet, at lade sig slå på øret og at gå på jagt efter sorte katte?! Nå – så svar dog, min kære, hvorfor? Jeg," tilføjede han næsten grusomt, "har dog i alt fald ved siden af plagen den lykke ..."

"Jeg misunder dig ikke," svarede jeg smilende. Men jeg måtte med besvær tvinge dette smil frem. Jeg løj – jeg misundte ham ganske skrækkeligt.

Han var mere åbenhjertig.

"Men jeg misunder dig," brød det ud af ham. "Jeg misunder dig hvert blik, hvert kys – hører du? – jeg misunder dig hvert slag af hendes hånd ..."

Jeg svarede ikke. Dette menneske var mig en gåde, jeg var mig selv en gåde – det løb rundt for mig ...

Der foregik formodentlig noget lignende i ham; han tav og undgik at se på mig.

"Men – ved den allersorteste helvedhund!" udbrød jeg omsider, "ved den allersorteste helvedhund, som vor

Marcellinus plejede at sige – vi er jo de to største tosser under solen – modne til spændetrøjen! Vi træffer hinanden efter tolv års forløb, og så har vi ikke andet at snakke om, så tager vort venskab sig sådan ud! Og alt det for en sigøjnerpiges skyld! Vi er jo forheksede!"

Jeg talte meget højt for at indgyde mig selv mod, og særligt de følgende ord formelig råbte jeg ud, for jeg troede ikke selv på dem:

"Henryk – du skal ikke for ingen ting have udnævnt mig til heksemester – det lover jeg dig – ikke for ingen ting! Jeg skal kurere os begge to! Vi er tossede, vi ved, at vi er tossede, og så skulle vi alligevel vedblive at være det til stadighed?! Det, må du dog indrømme, er en umulighed!"

"Vi få at se," sagde Henryk med et tungsindigt smil og trykkede min hånd.

"God nat, Henryk!"

"God nat, Georg!"

3

Fedor, kammertjeneren, fulgte mig ind på mit værelse i stueetagen ved siden af biblioteket. Vinduerne stod åbne, men der kom ingen køling ind, natten var meget lummer.

Værelset var i orden, men Fedor blev alligevel stående ved bordet, efter at han havde tændt vokslysene.

"Hr. Georg," sagde det gamle, trofaste menneske og så bønligt på mig, "De er jo vor bedste, ældste ven! Hr. Georg – hvad mener De – hvordan skal vi få en ende på denne fordømte historie?"

Jeg trak på skuldrene. Hvad skulle jeg sige?

"Sådan kan det ikke blive ved at gå – hun huserer jo som en tatar!" Han slog hænderne sammen. "Hele huset bliver ødelagt, al ting brækket itu og slået i stykker – men det kommer det nu ikke videre an på – vi er jo rige. Men vi ødelægger os selv – vi gifter os med hende. Tænk Dem – vi og en sigøjnerske! ... Sikken en ulykke, sikken en skam! Jeg besværger Dem, hr. Georg, ved De ingen råd?"

Han var i stor sindsbevægelse – jeg søgte at trøste ham.

"Men Gud bevare's!" sagde jeg, "du kender jo Henryk! Han er letsindig og elsker afveksling. Det er sikkert ikke første gang, han er forelsket."

"Nej, det er vist nok!" sagde Fedor; "det er måske halvtredsindstyvende gang. Men *så* forelsket har vi aldrig før været, det forsikrer jeg Dem. Derfor kan vi heller ikke selv klare os ud af det denne gang – man må hjælpe os. Ja, ja – jeg forsikrer Dem, i Paris – der bar vi os rigtig nok ganske anderledes ad. Der havde vi for eksempel et forhold til en englænderinde, en vis 'Lady', et ganske alvorligt forhold. Hun var vidunderligt dejlig, mælk og blod – god som en engel – jeg forsikrer Dem, hele Paris misundte os. Og som hun var forelsket i os – lutter fyr og flamme!" Den gamle mand pudsede vemodigt sin næse.

"Men hende lod vi sidde, den stakkels fru Lady – allerede efter tre måneders forløb. Vi anbefaler os meget høfligt, pakker vor kuffert og rejser til Ostende, så er den historie forbi ... Eller den historie, vi en gang havde med en spanierinde – hun hed Señora –, også god som en engel – sådan en snes francs for hvert brev, jeg bragte hende ... Og sikke øjne, hun havde! ... de er ikke til at beskrive, de stak ild i en på afstand. Nå – de stak

begribeligvis også ild i os, og vi rejste endog med hende til et slot i Pyrenæerne – sådan hedder bjerge på spansk – og der levede vi et helt forår som duer. Men så begynder vi hemmeligt at gabe og at kives lidt, og så begynder vi at gabe højt og at kives meget, og en dag er vi væk – vips, af sted til Paris igen ... Ikke spor af giftermål, ikke den mindste tanke om den ting. Så nogle dage efter kommer der en gul, mager, sorthåret en til os – det var en broder til frøken Señora, og derfor hed han Señor, han kommer til os og forlanger, at vi skal gifte os med hans søster, og skriger en hel del op om ære og om at skydes. "Bare rolig," siger vi så til ham, "vi har også ære", og så skydes vi med ham, og vi skyder det højre knæ i stykker på ham, og han den venstre underarm på os. Men en tre måneders tid efter er vi raske igen og fri som fuglen i luften, og så forelsker vi os straks i en markise, en ægte franskmand, og ..."

Jeg afbrød denne brave gamle Leporellos talestrøm.

"Du har ret," sagde jeg, "i Paris lader det til at have været anderledes. Og ved du hvorfor? Fordi det var kvinder, der forkælede ham. Så lader det jo til, at Henryk længtes efter en smule plage ..."

Men Fedor rystede på hovedet.

"Plage?! – det havde vi også i Paris. Vi havde endda en historie, der halvt om halvt lignede denne hersens. Vi tager en gang en lille blondine med hjem fra maskerade – Nini hed hun. Hun bliver hos os i otte dage, og hun forstod også at slå glas i stykker og prygle tjenestefolkene, det kan jeg forsikre Dem. Nå – det kan nok være! Stadig væk synge, stadig væk drikke champagne – dag og nat – det var sådan en lidenskab hos dem begge to. Vores fru moders teservice slog hun også i stykker.

Men hvad blev enden?! En uge finder vi smag i det, så giver vi hende en rulle guldstykker – og væk med hende! Men," tilføjede han sukkende, "den glæde kommer jeg ikke til at opleve med den brune."

"Hvem ved?"

"*Jeg* ved det! Å, hr. Georg, med hende er det sådan en egen historie! Ser De – jeg tror ellers ikke på hekseri og den slags ting – Gud bevare's, jeg har jo været i Paris – jeg taler jo fransk! Men *hun* er en heks! Og så mener jeg – De er ingen troldmand – begribeligvis! – det er jo noget vås! – men jeg mener – ser De, folk siger ... kort sagt, ved De ingen råd?"

"Nej, Fedor – desværre."

"Det var skade! – Men ser De," vedblev han fortroligt og trådte tættere hen til mig, "jeg har egentlig allerede selv en plan. Vi venter, til der kommer en belejlig nat – jo før, des bedre – så spænder Janko for – han er meget dum, ser De, men også meget tro – og jeg og Gregor – et meget pålideligt menneske, udtjent soldat – vi binder heksen og smider hende på vognen, og så væk med hende, en halv snes mil, og så bliver hun sat af i den første den bedste landevejsgrøft. Måske – ser De – ind mellem bjergene, for eksempel ad Kolomea til eller længere ud på sletten hen ad grænsen, ad Bessarabien til – – hvorfor ryster De på hovedet, hr. Georg?"

"Fordi den plan ikke duer. For ved du, hvad der så sker? Først lader Henryk jer alle tre prygle fordærvet, og kan nogen af jer så alligevel røre sig, bliver han jaget af gården. Og så? Så render han så længe efter den brune, at Fanden dog til sidst fører hende i armene på ham. Det gør Fanden, min kære Fedor; i den slags ting kan man desværre altid stole på ham."

Den gamle så ængsteligt på mig.

"Det kan nok være," sagde han tøvende, og så tav han. Der var et udtryk af en så dyb og modløs sorg og hjælpeløshed i hans ansigt, at det formelig var rørende at se på. Han pinte åbenbart sin hjerne for at få fat i en frelsende tanke, som dog ikke ville komme. Så syntes der pludselig at gå et lys op for ham – hans øjenbryn skød sig i vejret som af forbavselse … Det var ganske tydeligt at se, hvorledes den nye tanke fik magt over ham. Først rystede han på hovedet, som om han ville ryste den af sig, så stirrede han frem for sig, og tænkte sig åbenbart dybere og klarere ind i den. Det måtte være en meget mørk og uhyggelig tanke, for manden trak vejret hurtigere, der fo'r en skælven gennem hans legeme, og der foregik en forandring med hans ansigtstræk. Mundvigene, der plejede at hænge slapt ned, trak sig op, læberne blev tynde og farveløse, og der kom en besynderlig truende fure i panden. Men det uhyggeligste var øjnene – de så så stift, så frygtelig mørkt frem for sig …

"Fedor –" råbte jeg forfærdet.

"Hvad er til tjeneste hr. Georg?"

Han så roligt på mig. Hvad var der foregået med dette menneske? Var han endnu stadig den samme brave, naragtige, snaksomme Fedor?! Der lå noget ligesom en uvejrssky, noget jernhårdt, fast udmejslet over hans sløve, dødblege ansigt. Det var et overordentlig pinefuldt syn.

"Fedor," råbte jeg, idet jeg greb hårdt fat i ham og ruskede i ham, "Fedor, du vil dræbe hende!"

"Ja, hr. Georg."

Jeg slap hans arm og tumlede tilbage. Jeg kæmpede for at finde ord – jeg vidste ikke, hvad jeg skulle sige, og så vidste jeg,

at hvad jeg end sagde, ville det være tåbeligt og frugtesløst. Man behøver blot at kende russineren Note 5). Han er ikke hurtig til at opfatte, endnu mindre til at handle – han er blevet stump og sløv som følge af polakkens pisk, jesuittens missionskors og jødens brændevin. Men har han en gang taget en beslutning, så kan kun lænker eller døden hindre ham i at udføre den. Måske bidrager også naturen sit til at gøre ham så sløv og tungsindig og så urokkelig i sin tungsindighed – denne grusomme slette, der omgiver ham, uendelig ensformig, uendelig udstrakt, og denne lave, uendelig udstrakte, gråblå himmel, han har over sig.

"Fedor!" råbte jeg alligevel og trådte atter tæt hen til ham. "Ved du, hvad der så venter dig?"

"Ja!"

"Galgen!"

"Ja, hr. Georg!" – og det sagde han i en tone, som om det kunne have været: "Ja – vel er det onsdag i dag."

"Menneske! – vil du ende således! Hele dit liv igennem har du været en brav og ærlig karl, og nu, du er en gråhåret mand, vil du blive en morder?! Betænk dog blot – hvordan falder du på det?!"

"Jeg er jo nødt til det, hr. Georg, jeg er nødt til det! Å Gud, å Gud!" tilføjede han næsten grædefærdig, "jeg har jo den største medlidenhed med mig selv! Jeg ved jo – bødlen! ... Men jeg kan ikke gøre noget ved det, det må ske, ser De – just fordi jeg vil blive ved at være et skikkeligt menneske, lige til jeg dør ..." Og han vedblev næsten højtideligt: "Nu skal De høre, hr. Georg! Da hr. grevens moder, vor nådige grevinde, der var en engel, så ren og så god – da hun lå på sin dødsseng – det var den sidste nat,

hun havde at leve i, og ikke engang den tykke professor fra Lemberg Note 6) kunne hjælpe hende mere, for svindsot – å, det er en slem sygdom – der er ingen ting, der hjælper, slet ingen ting, ellers havde vi reddet hende … Nå, den nat – professoren var allerede taget bort, og han havde sagt: "Hun dør hen ad morgenstunden," og den gamle hr. prior i dominikanerklosteret i Barnow havde hørt hendes sidste skriftemål og kom lige straks ud fra sygeværelset igen – for, ser De, den engel havde jo slet ingen synder, så hvad skulle der være at høre på? – og hele familien var der og godsforvalterne og forpagterne, og nede i slotsgården stod bønderne hoved ved hoved, alle sammen med huerne af … Å sikken en nat! I alle værelserne brændte der lys, og fakler i gården – sådan en mængde mennesker, men ikke et højrøstet ord – alle sammen bare hulker, og bønderne hulker, som det var en moder, de græd for – det gjorde os alle sammen så bitterlig ondt, så bitterlig ondt! Hun var jo så ung endnu, og så skulle hun allerede dø, straks efter hr. greven, der var død et halvt år i forvejen – af tyfus. Da han døde, var der ingen, der hulkede, ingen andre end hun, det englegode væsen, der tilgav og glemte alt – jeg siger ingen ting, jeg vil ikke tale ondt om ham – men på hende nær var der ingen, der sørgede, da greven døde. Hun havde lidt meget, og nu – enogtyve år var hun – så smuk, så god, og så skulle hun allerede dø! Hun vidste det, og den nådige hr. Henryk havde hun allerede taget afsked med om aftenen, og så havde de bragt ham til ro – – du gode Gud! han vidste ingen ting, han begreb ikke sin ulykke – fem år var han! "Moder græder sådan!" siger barnet, og så spørger han mig endnu, før han lægger sig til at sove: "Laver du så den drage til mig i morgen?" og jeg nikker blot, for tale kan jeg ikke – tårerne,

som jeg tvinger tilbage, snører halsen sammen på mig. Og så falder han straks i søvn, og jeg sætter mig hen ved vinduet og ser ned i gården på faklerne, og så græder jeg, men ganske sagte, for at drengen ikke skal vågne, for han sover så let – det gør han endnu. Så er der nogen, der pusler ved døren, og Marinia, kammerpigen – hun blev senere gift med en kancellist i Barnow, for hun ville altid til vejrs, men nu går det hende dårligt – han var en forsulten kejserlig stakkel – nå, hun kommer listende ind og siger:

"Fedor," siger hun, "hun vil se drengen en gang endnu."

"Hvordan går det?" siger jeg. Hun svarer kun ved at give sig til at græde højt, og jeg kommer også til at græde, og så vågner den lille og græder med. Så tager jeg ham på armen og bærer ham til sygeværelset, og Marinia går ind med ham. Jeg bliver stående udenfor mellem de fornemme herskaber, og lidt efter kommer hun ud:

"Fedor, hun vil tale med dig!" – hører De, hr. Georg?! – *mig* ville hun tale med i sin sidste stund, ikke med nogen af familien og heller ikke med nogen af sine venner, men med *mig*! Nå, jeg går der ind, og der ligger hun – ansigtet var så blegt, så gennemsigtigt – havde de gyldne lokker om begge kinder ikke været, havde jeg knapt kunnet skelne ansigtet fra puderne. Og drengen, han står ganske fornøjet ved sengen og ler og leger med kniplingerne om puden. Hun vinker ad mig, og jeg træder nærmere.

"Fedor," siger hun, "min Henryk bliver meget rig, men han bliver både fader- og moderløs, og han vil blive tumlet meget om ude imellem de fremmede mennesker. Tag du vare på ham, Fedor." Jeg nikker – sige noget kan jeg ikke. "Du er en brav

mand," siger hun; "bliv hos ham, forlad ham aldrig, lov mig det!"

Og så lagde hun med besvær den hvide hånd op på sengetæppet, og jeg rører ærbødigt ved de kolde, klamme fingre. Og så, hr. Georg, svor jeg ved mig selv ikke én ed, men tusind – tusind eder, hr. Georg!"

Den gamle mand tørrede tårerne af sine øjne, hans læber skælvede. Så vedblev han:

"Nå – nu indser De selv, at den brune må dø. For – letsindige er vi, det kan ikke nægtes – det har vi desværre efter vor hr. fader, men det gode, ædle hjerte – det har vi efter vor fru moder. Nå – dumme streger har vi gjort – utallige! Men slette streger! – aldrig? Og når vi har tænkt på at gøre sådant noget, så har man mindet os om den nat, og så har vi ladet det være, vi har sagt "Fedor, gamle kone, du har ret, vi vil lade det være."

Men hvad sagde vi i morges, da vi blev klædt på? – "Fedor – ti stille! Jeg gifter mig med hende – al verdens døde skal ikke hindre mig i det!"

Så nu hjælper den erindring altså ikke mere – vi gifter os altså med hende –, det må altså ikke ske – der er altså ingen anden udvej – altså må jeg dræbe hende."

Han talte disse fem "altså"er op på fingrene af sin højre hånd, derpå knyttede han den og slog den i bordet, og over hans ansigt var der igen det samme udtryk af en sløv, stiv, grusom bestemthed.

"Din tosse!" råbte jeg, "dit vrøvlehoved! Tror du, man lader et mordlystent menneske gå løs om? Jeg går øjeblikkelig op til Henryk, og så lader vi dig binde og afleverer dig i morgen tidlig til kredsretten i Tarnopol."

"Værs'god, for mig gerne!" Den gamles ansigt vedblev at være stift, ikke en muskel fortrak sig i det. "Derfor gør jeg det alligevel, om end ved en anden. Å, hr. Georg! De skulle dog kende os bedre! Vi holder sammen – det kan De være overbevist om. Spærrer De mig inde, så gør Gregor eller Janko det! Å – det sker, det sker alligevel, hr. Georg. Og især i denne sag, hvor det gælder hele vort hus' ære ...!"

Jeg tog mig til panden; jeg vidste, at han talte sandt, jeg kender jo disse mennesker!

"Men han går jo fra forstanden, hvis I dræber hende!" råbte jeg.

"Fra forstanden? hm! måske – hm! rimeligvis! – hm! ganske sikkert! Men hvad gør det til sagen?! For det første kan man jo dog komme sig igen, og kommer man sig ikke, så er og bliver det kun en stor *ulykke*. For hvad siger herskaberne så? "Stakkels Henryk – blevet forrykt – i dårekisten!" Men vil nogen spotte os? Nej! Eller sætter det nogen plet på vor ære? Nej! Og selv om en eller anden herre skulle finde på at sige vittigheder, så er der nok nogen, der siger til ham: "Ti De stille, vi kan alle sammen miste forstanden, det vil da sige, når vi har nogen!" Men hvis vi gifter os med hende! ... Å, hr. Georg!" Den gamle skar tænder. "Jeg kan allerede nu fortælle Dem, hvad de vil sige, disse gode venner, disse herskaber, disse falske polakker! For eksempel: "Af brudens pårørende var der ingen med til brylluppet, selv hendes forældre havde forfald; faderen blev desværre just den dag hængt i Czernowitz, og moderen kagstrøget i Lemberg for tyveri!" Eller også: "Jeg kommer aldrig til Gonisko – ser De, der er så mange af grevindens nevøer og niecer i huset, og så er jeg bange for mine lommer." ... Å, jeg kender det pak! Og så, når der

kommer børn ... "Det er mærkværdigt," vil den lille Smolzki sige til baron Mustazza, "mærkværdigt, så denne grevelige stamherre ligner den unge sigøjner, der for tiden er staldkarl hos mig. Men han er tyvagtig – jeg agter at jage ham bort – så kan han vende tilbage til Gonisko, der har han været før – forstår De?" Og baron Mustazza forstår det og ler ... Å, å!" Den gamle stønnede ... "God nat, hr. Georg! Gør, hvad De vil, *jeg* gør, hvad jeg *er nødt til at gøre*!" Og med disse ord vendte han sig om for at gå.

"Fedor," sagde jeg og lagde hånden på hans skulder – i det samme faldt mit blik tilfældigt på spejlet, og jeg blev næsten forskrækket over, hvor bleg jeg var, og hvor forstyrret jeg så ud – "du må love mig én ting: du må ikke dræbe hende, før hun stiger til vogns for at køre til kirken ..."

Han betænkte sig.

"Det lover jeg," sagde han så, "men på én betingelse: De forråder mig ikke, for så må en anden gøre det! Og hvorfor skulle det være en anden? Det var jo mig, den nådige frue lod kalde til sit dødsleje ..."

Jeg nikkede.

"Hvorfor bliver De pludselig så rød, hr. Georg?" spurgte Fedor, idet han allerede var halvt vendt imod døren.

Jeg tav; jeg vovede knapt at tilstå mig selv den tanke, der drev blodet op i kinderne på mig ...

Jeg vinkede tavs ad ham, at han skulle gå.

4

Døren smækkede i, jeg lyttede til den hendøende lyd af hans skridt. Så kastede jeg mig i en lænestol og lukkede øjnene. Jeg

følte mig pludselig så træt på sjæl og legeme. Og alligevel skjalv hver en nerve i mig af ophidselse, og blodet jog med rasende fart igennem mine årer. Jeg havde en overordentlig pinefuld fornemmelse i tindingerne, som om glødende nåle med lynets hast blev jaget ind i dem og trukket ud igen. Mit hjerte hamrede mod ribbenene, rask, kraftigt, smerteligt, slag efter slag. Men pludselig syntes det at standse.

Jeg sprang op – et øjeblik fo'r der en dunkel, overvældende, forfærdelig følelse igennem mig, jeg tror, det var dødsangst. Jeg styrtede hen til vinduet. Natteluften slog mig i møde, lummer, kvælende lummer – en tung blomsterduft svømmede i den. Jeg stirrede ud, idet jeg holdt vejret – alt var bælgmørkt, alt stille. Jeg så op til himlen, månen måtte jo være stået op for længe siden. Men der var intet lys at se, og heller ikke himlen kunne jeg finde. Så langt skæret fra vokslysene nåede, kunne jeg se: grønne buske – et blomsterbed – en lille sandstensfigur; men ellers var alt rundt om bælgmørkt – sort, uigennemtrængelig, truende nat. Jeg stirrede og lyttede ængsteligt. Natten plejer jo ellers at have tusind røster: vindens susen, løvets raslen, natdyrenes skrig og meget andet, som vi kun hører, men ikke ved, hvad er – hvem ved, hvad det alt sammen er, der sagte klinger igennem mørket? ... Men i nat – stilhed, gruelig stilhed! Jeg havde ligesom en følelse af, at naturen holdt sit vejr i denne uhyggelige nat og lyttede – lyttede ængsteligt – efter hvad?! – efter hvad?! ...

En skingrende lyd bag ved mig, en kort hvæsen – jeg vendte mig om, det var det gamle vægur, der slog ét. "Så sent," hviskede jeg for mig selv, "jeg burde gå i seng." Jeg fo'r mig med hånden over panden, den var dækket af kold sved. Så stirrede jeg ind i

vokslysenes rolige flamme og – lagde mig igen i det åbne vindue.

Der var ikke et vindpust at mærke. Busken uden for vinduet var ganske ubevægelig – ikke et blad rørte sig i hele haven. Stadig den samme bedøvende stilhed, det samme bedøvende mørke. Så – på én gang – flammede der et vældigt lyn ud fra himlen. I et sekund stod haven, slottets fløje og den skydækkede himmel for mig med en klarhed som ved højlys dag, i et grelt, hvidt lys. Jeg lukkede øjnene og trådte et skridt tilbage – jeg ventede tordenskraldet. Men der hørtes kun en sagte, uhyggelig hvisken, som om der gik et vindstød igennem bladene. Det var sælsomt, for luften var og blev ubevægelig og desuden ubeskrivelig lummer, og alligevel skjalv busken uden for vinduet – jeg så det ganske tydeligt – dens grene rørte sig. Jeg ved ikke – jeg syntes, planten var et levende væsen – jeg strøg sagte, næsten kærligt med hånden hen over grenene. "Den stakkels busk skælver for uvejret," sagde jeg højt for mig selv.

Atter flammede det op, med lynets hast, overvældende, og igen ingen torden, kun den uhyggelige raslen i løvet.

"Kornmod!" sagde jeg langsomt og højt. "Å når blot uvejret ville komme!" Og så nikkede jeg, som om det var en anden, der havde sagt det, og jeg ville tilkendegive, at jeg var af samme mening ...

"Står jeg og snakker med mig selv?" skreg jeg så pludselig. "Er jeg syg – vanvittig?" Jeg lagde fingeren på min puls, den bankede som i feber. "Mit blod koger – mit hoved brænder!" tænkte jeg – "hvorfor?" Og atter sagde jeg højt: "Er det denne lummerhede? Eller samtalen med den gamle? Eller længes jeg efter –"

Jeg udtalte ikke navnet, jeg hviskede det blot, så jeg knapt selv kunne høre det. Men idet det trængte sig frem, fo'r der en skælven igennem mig, og jeg vendte mig imod døren – uvilkårligt – som en dukke i marionetspillerens hånd.

Døren smækkede i efter mig, jeg famlede mig frem i den mørke korridor, rask, heftig som en fortvivlet. Jeg følte ingen ting mere – jeg tænkte ikke mere – men blodet jog og brusede i mig: "Til hende, til hende!"

Korridoren mundede ud i en anden; jeg stormede videre, til jeg kom til en trappe. Der blev jeg stående. Men det, der standsede min fod, var ikke erkendelsen af min syndige dårskab, men den tanke: "Du kender ikke vejen til salonen! Du må se at finde tilbage til dit værelse og – hente et lys."

Og jeg vendte om og famlede mig tilbage igen – ned ad en lang gang, forbi utallige døre – stadig hastigere og hastigere – mere og mere afsindig. Men gangen ville aldrig få ende, det kunne umuligt være den vej, jeg var kommet ad ...

Atter blev jeg rådvild stående. Men kun et par sekunder. Så drev mit vilde blod mig afsted igen.

Så – jeg standsede og fo'r sammen – så viste der sig et lys langt borte; det kom nærmere og nærmere, og der lød langsomme, faste skridt i korridoren ...

"Det er Henryk," tænkte jeg, "eller en af tjenerne ... lige meget – jeg må skjule mig ..." Og jeg smuttede ind i den nærmeste dørniche og drejede på låsen.

Men døren var lukket af. Skridtene kom nærmere og nærmere; det var Fedor med en lampe i hånden.

Jeg drejede igen krampagtigt, fortvivlet på låsen, men døren gav ikke efter. Jeg lukkede øjnene. "Hvad skal du sige til ham?"

tænkte jeg.

Den gamle fik først øje på mig, da han var lige ved mig. Han fo'r forskrækket tilbage.

"Hvem er ..." råbte han, men så genkendte han mig. "Er det Dem, hr. Georg? Kan De ikke sove? Det er lummert i nat; vi får et frygteligt uvejr, om end måske først hen ad morgenstunden! Derfor skulle alle vinduer ... men," tilføjede han, idet han pludselig brød af, "hvor ville De egentlig hen?"

Jeg svarede ikke, der faldt mig ingen ting ind, og struben var som snøret sammen på mig.

"Ville De ned i haven?"

"Nej," stammede jeg, "det vil sige – ja!"

Han holdt lampen i vejret, så lyset faldt over mit ansigt. Jeg må formodentlig have set meget besynderlig ud, for han rystede bekymret på hovedet.

"Så forstyrret!" sagde han. "Er De syg, hr. Georg?"

"Noget hovedpine," hviskede jeg sky og så til siden.

Den gamle holdt lampen endnu højere og så mig skarpt og forskende ind i ansigtet. Det var vel kun nogle sekunder, men mig forekom de den gang en evighed fuld af skam og kval. Om han gættede, hvor jeg ville have været hen – jeg ved det ikke rigtigt. Kun så meget ved jeg, at hans blik stadig blev mere og mere mørkt, mere og mere stift. Jeg søgte at undgå dette blik, jeg slog øjnene ned, men han så igennem øjenlågene og dybt ind i hjertet på mig.

"Kom," sagde han omsider langsomt og tungt, "lad os gå til Deres *ven*!"

Han greb min arm og førte mig af sted, som man leder et barn eller en syg. Jeg fulgte ham viljeløs.

"Vi har også hovedpine," mumlede han, mens han således sagte drev mig fremad.

Jeg lagde ikke mærke til den løjerlige udtryksmåde, endnu mindre smilede jeg ad den. Men han vedblev bekymret:

"Vi spiser ikke mere, vi drikker ikke mere. Og om natten lukker vi ikke et øje. Vi bliver alvorligt syg."

"Ved du," sagde jeg med besvær, idet jeg følte, hvorledes en brændende rødme gød sig ud over mit ansigt, "ved du, om Henryk er på sit værelse?"

Han syntes at overhøre dette spørgsmål. Men så fortalte han:

"Jeg var just ovre i den venstre fløj, så hører jeg, der bliver ringet fra heksens salon – ganske rasende, som man ringer storm. Jeg løber der ind. Der står den brune, midt i værelset, alene, med håret forpjusket og hulker:

"Kald på Henryk eller troldmanden – straks! Jeg er bange for uvejret!"

"Vi har lynafleder på taget," siger jeg.

"Hvad?" råber hun, "det er jo ikke lynet, jeg er bange for – det kan jeg et sprog imod! Men" – og så begynder hun igen at hulke – "murene – taget – jeg har endnu aldrig været spærret inde i uvejr – mit hjerte brister af angst. Ud – jeg vil ud i stormen! Eller kald på folk, mennesker. Eller bliv du her i det mindste, din gamle hund!" og hun ryster virkelig på hænder og fødder, og dødsangsten ligger over hendes ansigt så tydelig som et slør, man kan tage og føle på. Jeg er nu en gammel kristen og ingen gammel hund, men til trods for hendes smædeord ville jeg lige til at forbarme mig over hende og kalde på en pige, men så mjaver katten pludselig nede i haven, og hun skriger: "Gå, gå!"

"Skal jeg ikke hente Kasia til dig?"

"Nej!" råber hun og stamper i gulvet. "Jeg vil være alene. Jeg vil være alene." Jeg går hen til døren, så skriger hun: "Gå op på taget og fang katten."

"Men den mjaver jo nede i haven," siger jeg.

"Nej, oppe på taget!" skriger hun. "Jeg befaler dig, gå straks op på taget – ellers lader jeg dig jage herfra i morgen. Hører du, på taget!"

Så gik jeg – ikke op på taget, men over i den venstre fløj for at lukke vinduerne. For om hun end gør alle andre mennesker forrykte – mig går det ikke med!"

Vi standsede uden for Henryks soveværelse. Døren stod halvt åben, på bordet brændte vokslysene i kandelaberen, men sengen var urørt, værelset tomt.

"Hvor kan han være?" sagde jeg, og igen fo'r der en blodbølge over mit ansigt.

Fedor sukkede dybt. Så gik han over gulvet hen til det åbne vindue, hvorigennem natten stirrede sort og truende ind.

"Vi er en stakkels tåbe," mumlede han. "Se her, hr. Georg," tilføjede han derpå højt, idet han pegede på en plet på vindueshyndet. "Her er vi sprunget ud, og nu løber vi omkring i haven og sukker. Ak, det kunne røre en sten!"

Han bøjede sig langt ud og spejdede ud i mørket.

"Hr. Henryk!" råbte han. "Hr. greve!"

Højt og gennemtrængende råbte han, men ikke des mindre skælvede hans stemme, og der var en klang i den, som ikke er til at beskrive. Således kalder ingen fader, således kalder kun en moder på sit barn ...

Lyden døde hen – natten rugede tavs som før – der kom intet svar.

"Kom, hr. Georg!" bad den gamle mand. "Det er" – han kastede et sky blik ud – "det er en uhyggelig nat. Rigtig som om" – han standsede igen –, "som om der måtte ske en ulykke! Kom, vi vil lede efter ham i haven!"

Han gik foran gennem korridoren til en lille låge. Der satte han lampen fra sig, lukkede lågen op og trådte ud.

"Vil du ikke have lampen med?"

Han rystede på hovedet.

"Hvad skulle det nytte? Jeg ser også godt i mørke. Og hvad min hørelse angår – *hans* skridt hører jeg langt borte." Mig tænkte han ikke på. Først da jeg efter det første skridt tøvende standsede, brummede han noget i skægget, greb min hånd og trak mig hurtigt ud i haven.

Det var en nat, som jeg aldrig har oplevet mage til. Så lummer, så frygtelig stille, så bælgmørk – jeg følte mig til mode, som om vi sneg os frem i en katakombe dybt under jorden. Enhver tone, alt lys syntes at være forsvundet. Ellers plejer øjet efterhånden at vænne sig til mørket, genstandene træde mørkere frem imod nathimlens baggrund, hvor tæt den så end er overtrukket med skyer. I nat var der intet at se af træerne, intet at se af slottet. Jeg så ned på jorden; ellers plejer småstenene at skinne – i nat var der heller ikke dér andet end gabende mørke – foden famlede i natten som i en afgrund ...

"Henryk!" råbte Fedor pludselig og standsede.

Intet svar.

"Han vil ikke," mumlede den gamle, "for hørt mig har han."

"Hvad?"

"Har De ingen ting hørt?"

"Nej!"

"Deres øre er sløvt, hr. Georg. Der gik nogen forbi, måske en tredive skridt fra os – det kan sikkert kun have været Henryk –– hvem skulle det ellers have været? – skønt han ellers ikke plejer at snige sig så forsigtigt af sted."

Jeg lyttede, jeg kunne ingen ting høre.

"Nu igen!" mumlede Fedor og greb fastere om min hånd.

Jeg hørte endnu stadig ingen ting.

"Det er alligevel ham! Kom!"

Vi gik videre, så hurtigt, som mørket og takshækkene tillod. Fedor skimtede buskene, før han tørnede imod dem – mig piskede grenene i farten. Det var en slem, uhyggelig vandring.

Pludselig blev jeg stående.

"Hvad er det?" råbte jeg forbavset. Midt i det uhyre mørke stod der pludselig ved en omdrejning af vejen tre små gyldent skinnende punkter for os, det ene var tæt ved jorden, de to andre højere oppe og svømmede næsten sammen til ét. Det så ud, som de svævede i luften.

"Slottet!" sagde Fedor roligt. "De oplyste vinduer! Forneden brænder kandelabren i herrens værelse, og ovenpå har heksen lys endnu! Den fordøm... – men stop!" afbrød han sig selv, og hans stemme sank ned til en sagte hvisken. "Hører De stadig ingen ting?"

Jeg holdt vejret og lyttede. Og nu hørte jeg virkelig meget langt borte og meget sagte en gådefuld tone, en knitren og raslen.

"Ligesom en slange!" hviskede jeg. "Det er ikke menneskeskridt."

"Å jo!" svarede Fedor endnu sagtere. "Men – jeg forstår det ikke – er han da allerede helt forrykt – løbe om i haven på bare

fødder!"

I det samme lød der langt borte en fløjten og en hunds gøen.

"Det er Henryk!" sagde Fedor, idet han trak vejret dybt. "Gud være lovet! Hektor er med ham – så kan der ikke tilstøde ham noget. Men – hvem er den anden?"

Det løb mig koldt ned ad hyggen 1– jeg vidste ikke hvorfor – og det gøs i alle nerver i huden derved.

"Et eller andet dyr?" sagde jeg.

"Nej," hviskede Fedor, "det er nogen, der lister sig hen imod slottet på bare ben – kom! Men sagte, sagte!"

Vi gik hen imod de lysende punkter så hurtigt og så lydløst, som vi kunne. Af og til standsede vi og lyttede, men kun én gang mente Fedor igen at høre den omtalte støj. Jeg kunne ingen ting høre mere.

Således var vi nået frem til vel kun et hundrede skridts afstand fra slottet. Men ikke des mindre kunne vi ikke skelne noget af bygningen, kun de tre oplyste vinduer skinnede os i møde, ikke længere som små punkter, men som gyldne flader – ganske små til trods for den korte afstand, for mørket slugte og fortærede skinsygt lysskæret.

Da bruste der mægtig og lige med ét, som født af sig selv, et vindstød gennem buskene, og i samme nu fo'r der en uhyre flamme over himmel og jord. Slottet stod for os i et grelt, hvidt lys, tilsyneladende så nær, at vi kunne gribe det – så dobbelt mørk nat, atter et pludseligt, men svagere vindstød og endelig en fjern, længe vedvarende torden.

"Uvejret! – om nogle minutter bryder det løs – ko...!"

Han fik ikke talt ud.

"Miau! Miau!" lød det skingrende, langtrukkent, som i vor umiddelbare nærhed, og brød ordet af for ham.

"Der har vi altså ham, der sneg sig om på bare ben," tænkte jeg. Og ved denne tanke blev jeg, overspændt og febrilsk, som jeg var, grebet af en umådelig, ustyrlig lyst til at le.

"Hahaha!" brød jeg løs.

"Ti stille!" stønnede Fedor ind i øret på mig og lagde hånden fast for munden af mig. "For Kristi skyld – hør dog blot!"

Et vindue klirrede, idet det heftigt blev lukket op – vi hørte det ganske tydeligt. Det var et af de to oplyste vinduer på første sal ...

Med et jernhårdt tag holdt den gamle fast på min hånd og trak mig fremad – nærmere.

"Miau! Miau!" lød det igen tæt ved os – det naturligste katteskrig, man kan tænke sig. Og som et ekko lød det oppe fra vinduet – fint, spædt og ømt: "Miau! Miau!"

Hvad er det? ville jeg råbe i den højeste ophidselse. Men Fedors hånd lå atter på min mund og kvalte lyden.

En skikkelse bøjede sig ud af vinduet der oppe – Aniula.

"Er det dig?" råbte hun højt og fornøjet. "Kom kun – luften er ren."

"Er der ingen vågen?" spurgte en dæmpet stemme nedenfor.

"Nej! – de snorker alle sammen."

"Men jeg syntes, der gik nogen i haven?"

"Måske den blege tosse – greven! Men så kommer han ikke så snart hjem! Jeg har sørget for, at søvnen nok skal forgå ham!"

"Kan du komme ned?"

"Porten er lukket. Men du har vel strikken?"

"Ja vel – vent blot lidt!"

Et øjeblik var alt stille, så hørte man noget slæbe hen ad gruset, og så blev der stille igen.

"Man bortfører hende!" råbte jeg og søgte at rive mig løs fra den gamles hænder.

Men han holdt på mig, som man holder på en vanvittig, og stormen overdøvede mit råb, idet den atter pludselig rasende fo'r igennem buskadset, så det brusede og stønnede med tusind stemmer.

"Et ord til," hviskede Fedor hult, "og jeg myrder Dem, så sandt Gud hjælpe mig! Vil De forhindre, at den Satan kommer ud af huset?"

Igen et lyn, langvarigere, grellere end de tidligere. I dets dagklare lys så vi en smidig skikkelse entre op ad en af balkonens piller.

"En ung sigøjner," mumlede Fedor.

Således var det. Vi så først et kruset hoved og derpå et par arme komme til syne i lysskæret fra vinduet. Sigøjnersken bøjede sig forover, tog ham om halsen, da han var kommet op, og kyssede ham på munden, så det kunne høres helt ned til os.

"Kys bare væk! Det er en mund for dig!" hviskede Fedor rasende. Fyren havde imidlertid svunget sig op i vindueskarmen og sprang nu ind i værelset. Aniula tog ham om halsen, men han rystede hende af sig og gav sig noget at bestille ved vinduesposten.

"Han gør strikkestigen fast!" hviskede min ledsager til mig.

"Det er Josel!" sukkede jeg.

"Hvem? Kender De ham?"

"Ja! – nej!" stammede jeg – begge dele var sandt. Jeg havde genkendt den knøs, jeg om dagen havde set for karren, og jeg

formodede, at det var den samme, som Aniula havde fortalt greven om.

"Ja! – nej!" gentog Fedor spottende. "Men om han så var Antikristen i egen person, ville jeg gerne give ham en gylden og lyse ham høfligt ned ad trapperne, når han blot ville tage den brune med!"

Uvejret kom nærmere og nærmere; stormen hylede nu uafbrudt, stadig vildere og vildere, mere og mere tudende med gruelige røster, lynene fulgte tættere og tættere efter hinanden, og tordenen brølede hult og truende. Men vi stod uden at røre os og så op. Jeg ved ikke, hvor længe – måske kun i tre minutter – for mig var det lige så mange evigheder. Når jeg nu tænker tilbage på, hvad jeg den gang følte, bliver jeg til mode ligesom vandringsmanden i Karpaterne, når han ser ned i et af de uhyggelige kildevæld. Han står på den faste grund, i det klare solskin, men når han bøjer sig ud over det gabende svælg, bedøves han af det uhyggelige spil, det mørke vand driver, idet det, hævet af en gådefuld kraft, skummer i vejret og slår over bredden, mens dets hule brusen lyder som et med møje dæmpet klagehyl ...

"De uslinger!" mumlede Fedor pludselig og fo'r sammen. "Tyve, kæltringer!"

De oplyste vinduer var blevet mørke, men et tredje ved siden af oplystes nu.

"Henryks arbejdsværelse!" stønnede Fedor. "Der ligger tre hundrede dukater i skuffen!"

"Skal vi slå alarm?"

"Nej!" råbte han heftigt. "Nej, vi skal ikke, om det så gjaldt alt, hvad vi ejer og har! ... ah, der er de allerede!"

Vinduerne i salonen blev igen oplyste, og nu viste begge skikkelser sig ved vinduet.

"Storm!" hørte vi Aniula råbe. "Prægtigt vejr!"

Så spændte hun en stor bylt på knøsen og satte sig op i vindueskarmen.

"Tilbage!" hviskede Fedor og trak mig om bag en busk. "Skæret af lynet kunne røbe os."

Vokslyset deroppe blev slukket. Men hvert øjeblik kom der et blændende lyn. Vi så først Aniula glide ned ad strikkestigen og derpå knøsen med bylten på ryggen og en økse i hånden.

Nu var de nede.

"Fremad!" råbte han. "Det begynder at regne."

"Fremad!" jublede hun.

Vi hørte og så dem løbe tæt forbi os, ud i natten og stormen.

Skyerne åbnede deres sluser, regnen styrtede ned i strømmevis. Få sekunder efter drev vandet af os. Men endnu stod vi ubevægelige, som tryllede fast …

Da, lige på én gang – hørte vi en skærende, halvt hendøende tone lyde midt igennem vandets brusen og tordenens drønen. Det lød så besynderligt, så uhyggeligt, at jeg fo'r sammen.

"Hvad er det?" råbte jeg forfærdet.

Lyden forstummede, men så begyndte den igen og blev ved – en langtrukken, dump hylen …

"Hunden!" skreg Fedor fortvivlet. "Min Henryk! – sigøjnerne har dræbt ham …"

Vi stormede af sted efter lyden, over stok og sten i den frygtelige stormnat. Hundens hylen forstummede kun nogle sekunder, så begyndte den igen, stadig højere og højere, mere og mere gyselig. Hårene rejste sig på mit hoved af forfærdelse,

knæene vaklede under mig, jeg styrtede om, men samlede mig op igen og løb videre.

"Fedor!" råbte jeg.

Intet svar. Men nu lød hundens hylen ganske tæt ved. Pludselig forstummede den, og i stedet for lød der nu en gøen som af glæde.

"Fedor!" råbte jeg igen.

"Her er jeg," sagde han med høj, hæs stemme. "Og her ligger også Henryk – død – de har slået ham ihjel ..."

Et lyn oplyste scenen – jeg så min vens skikkelse ligge udstrakt på den våde jord. Mit hjerte slog endnu nogle langsomme, tunge slag – så stod det stille –

Jeg styrtede til jorden – uden at give en lyd fra mig, tungt – som et fældet træ ...

5

Da jeg atter kom til mig selv, lå jeg blødt og følte noget ligesom en kold hånd på min glødende pande. Jeg greb efter det – det var en pose med is. Så spærrede jeg øjnene vidt op og så mig stift om. Jeg lå i en venlig stue med lyse tapeter – solen skinnede ind ad det åbne vindue, som grønne grene trængte ind ad.

"God morgen," sagde en venlig stemme.

Jeg kunne ingen se og prøvede på at dreje hovedet. Men den bevægelse voldte mig smerter, og jeg lod være.

"Hvor er jeg?" sagde jeg.

"God morgen," lød det igen, lige så venligt som før.

"Hvem er du?"

"God morgen," lød det for tredje gang.

Jeg ville atter dreje hovedet om imod den talende, men jeg havde ikke kraft nok til det. Jeg faldt tilbage, øjenlågene blev tungere og tungere, søvnen kom atter over mig.

Da jeg igen vågnede, havde jeg det samme billede for øje, kun lå den kolde hånd ikke længere på min pande, morgensolen skinnede heller ikke ind i stuen, men denne var opfyldt af aftensolens røde genskin.

Da jeg rørte mig, lød den samme stemme igen, og skønt aftendæmringens skygger allerede lagde sig over det hvælvede loft, sagde den igen sit venlige "God morgen!"

Nu kunne jeg dreje hovedet og så ind i et venligt, dumt, rødmosset ansigt.

"Janko," stammede jeg endelig.

Han stod stiv og rank ved mit hovedgærde med en vældig fluevifte i hånden og grinede venligt til mig.

"Har jeg været syg, Janko?"

"God morgen!"

"Hvor længe?"

"I tre uger," svarede han hurtigt, men så bed han sig i læberne og sagde igen: "God morgen!"

"Hvad skal det sige?"

"Det skal sige, at hr. troldmanden foreløbig ikke må snakke, eller at man i alt fald ikke må svare Dem. Man har at læse ethvert af Deres ønsker ud af øjnene på Dem, man har at pleje Dem, som en moder plejer sit barn, men al passiaren er forbudt, det har hr. doktoren sagt, "og jeg stoler på dig, Janko", sagde han. Nemlig formedelst at nervefeber er sådan en fæl sygdom. Jeg lovede det, men jeg sagde straks: "Hr. doktor – han er en god mand, han har troldet os den brune ud af huset; jeg

beder Dem i alt fald give mig lov til at sige god morgen til ham." – "Nå," sagde han, "for mig gerne, hils du på ham, så tit du vil." Det har jeg også gjort, måske tredive gange om dagen – men De hørte mig ikke, forstod mig ikke, De skreg bare op og antog mig for en sigøjner, og en gang vred De næsten næsen ud af ansigtet på mig. Nå – når De bare har haft godt af det! Men nu skal De sove. God morgen!"

"Den brune!" Det ene ord sønderrev det velgørende slør, der lå over mine febertrætte øjne. Grel, håndgribelig klar stod den frygtelige nat for mig.

"Henryk!" råbte jeg og søgte skælvende at rejse mig over ende. "Lever Henryk?"

"Han lever," sagde Janko og trykkede mig tilbage i puderne. "Men hvis De nu gør mere spektakel, så dør De, og det har De virkelig ingen fornøjelse af."

Jeg holdt øjnene lukkede – og rørte mig ikke mere – jeg var for svag til det. Og jeg var også for svag til klart at holde fast på hin martrende erindring. Jeg følte den kun på en ganske besynderlig måde, fuldstændig legemlig, som en dump smerte i baghovedet. Således lå jeg halvt bedøvet, trak vejret dybt og følte kun af og til, at der fo'r noget køligt og blødt hen over mit ansigt – den brave Jankos fluevifte ...

Da jeg vågnede næste dag, faldt mit første blik på to små, runde, skinnende tingester, der bevægede sig langsomt frem og tilbage hen over mig, og som jeg nu ligesom i drømme kunne huske, jeg ofte havde set i de sidste dage og været meget bange for. Men da jeg fik øjnene helt op, så jeg, at det ikke var andet, end den gode doktor Zalozieckis brilleglas. Jeg havde ikke set ham i mange år, men jeg kendte straks hans milde, ædle træk,

og de virkede på mig som en venlig hilsen. Det kvægede mig i min svaghed og hjælpeløshed at vide mig i så fortræffelige hænder.

"Kære doktor," stammede jeg og søgte at gribe hans hånd.

Han tog min højre hånd imellem sine varme, bløde hænder.

"Højstærede herre," sagde han langsomt, "vil De være så venlig at sige mig, hvad De hedder?"

"Georg Harder," svarede jeg noget forbavset. "Husker De ..."

"Og De er?"

"Jeg er doctor philosophiæ og forbereder mig til at blive docent."

"Det er jo meget behageligt!" råbte han fornøjet. "Og hvad hedder jeg?"

"Doktor Wladimir Zaloziecki!"

"Nå, det fornøjer mig!" råbte han og gentog triumferende: "Doktor Wladimir Zaloziecki! Og nu kunne De måske også sige mig, hvad to gange to er. Fire – det er rigtigt. Men fem gange seks?"

"Tredive."

"Tredive!" gentog han i en tone, der vidnede om den højeste henrykkelse, og de trofaste, blå øjne funklede bag brilleglassene, som om de var blevet fugtige. "Tredive! Janko, vi har fået ham over bjerget!"

"God morgen!" lød den velkendte stemme fra krogen bag mit hovedgærde. "Jeg vidste jo nok, at for Dem er ingen ting umuligt! Men jeg har også min part i det! Give ham medicinen, række ham suppen, lægge puderne til rette, holde hr. troldmanden i sengen, lade sig prygle af ham, når han ligger i

vildelse, og ikke sige andet end God Morgen! – jeg skulle mene, at med sådan pleje må enhver blive rask!"

"Du skal have tak," sagde jeg. "Men jeg er sulten!"

"Han er sulten!" råbte doktoren, og øjnene funklede endnu stærkere.

"Sulten!" gentog Janko, gjorde et glædeshop og stormede i to sæt ud af døren.

"Doktor," sagde jeg, "jeg har nok været meget syg?"

"Hm! Hm!" sagde den fortræffelige mand. "Lad os hellere tale om behageligere materier ...!"

"Hvordan går det med Henryk?"

"Han er uden for al fare!"

"På ære, doktor?"

Han tøvede, men kun et øjeblik. "På ære!" sagde han, og så tilføjede han hurtigt: "Såret i hovedet bliver lægt – han bliver rask og kommer til kræfter igen! Og nu har vi passiaret nok! Der er Janko med suppen! Adieu!"

Og så skyndte han sig ud af døren.

6

Fra nu af gik det fremad med mig, kendeligt fra dag til dag. Jeg nød rekonvalescensens fryd og kunne samtidig fornøje mig over den ærlige glæde, de to mennesker, der var om mig, følte derved.

Med undtagelse af Janko og lægen så jeg ganske vist ingen.

"Hvorfor kommer Fedor ikke og ser til mig?" spurgte jeg omsider en gang min snurrige sygepasser.

"Hvorfor?" gentog han leende. "Hvorfor? Man kunne snarere flytte månen eller få en sigøjner til at lægge sig efter ærlighed

og kristendom! Fedor! – hvorfor han ikke kommer? – hahaha!"

"Er han vred på mig?"

"Nej, bevare's! Men han plejer jo greven. Og hvordan? Som en hunbjørn plejer sin unge – bare med den forskel, at han ikke slikker ham – men det er virkelig også den eneste forskel! Han viger ikke fra hans seng, ikke et øjeblik – det er et mirakel, at den gamle mand endnu holder sig på benene, for han har jo ikke sovet i flere uger. Og når der kommer nogen ind i stuen, så kommer han og viser tænder – akkurat som en hunbjørn, som jeg sagde. Han holder ikke engang rigtigt af, at vor gode doktor lægger ny forbinding på."

"Er såret slemt?"

"Slemt nok! Og undskyld, men det har De ikke gjort godt!"

"Jeg?"

"Ja, De! Deres eneste undskyldning er, at en troldmand måske heller ikke kan tænke på alting. Deres mening var visselig god nok, og at De har strengt Dem an, kan man jo se af, at De blev så syg af det stykke arbejde! Men når De havde magt nok til at skaffe os den brune ud af huset, så kunne De også gerne have sørget for, at vor greve ikke var stødt på en morder. Ganske vist – jeg vil ikke gøre Dem bebrejdelser! – De har glemt det!"

"Undskyld mig!" sagde jeg. "Men hvordan går det med Henryk?"

"Såret læges! Men Fedor er alligevel ikke fornøjet."

"Hvorfor?"

"Det må jeg ikke sige!"

"Du skal!" sagde jeg og rejste mig skælvende over ende.

"Jeg må jo ikke!" bad Janko, lige ved at græde.

"Du skal!" gentog jeg i den stærkeste sindsbevægelse.

"Straks!" Jamrede Janko. "Vent blot et øjeblik!" Og vips var han ude af døren.

Straks efter trådte doktoren ind.

"Kære Georg," sagde han alvorligt, "hvad er det for dumheder? De ryster jo af sindsbevægelse. Er det Deres-mening at begå et anstændigt selvmord?"

"De siger mig ikke sandheden!" råbte jeg heftigt. "Hvordan står det til med Henryk?"

"Han er på bedste vej til at komme sig! Såret var farligt – det nægter jeg ikke! Angriberen må have svinget øksen højt og ganske tæt ved ham. Det er højst sandsynligt, at hunden er faret løs på ham lige i det samme. Det har svækket huggets kraft noget. Men det var alligevel svært nok, og det er et sandt vidunder, at Henryk er sluppet sådan fra det. Man fortæller om en Kornicki i det sekstende århundrede, at han har rendt en egetræsdør ind med sit hoved. Denne solide benbygning er heldigvis også gået i arv til familiens yngste skud."

"Men han har fået en hjernerystelse!" råbte jeg.

"Så ved De mere end jeg! Efter at sårfeberen er hørt op, tænker og taler den syge ganske normalt."

"Og Fedors bekymring?"

"Han er en gammel nar!" råbte lægen heftigt – han, som ellers var så høflig og mild. "Et sludderhoved!" vedblev han endnu heftigere, og det forekom mig bestemt, at hans vrede var kunstlet. Men jeg ville ikke trænge yderligere ind på ham.

Fire dage efter kom jeg op af sengen og kunne tilbringe nogle timer i lænestolen. Det var en smuk, mild efterårsdag, de

brogede blade faldt sagte af grenene, men himlen var dyb blå, og solen skinnede varmt.

Så kom Fedor endelig.

"Til lykke med helbredelsen!" sagde han; "det glæder mig meget."

Det kom sikkert fra hjertet, men hans ansigt tydede just ikke på stor glæde. Det trofaste menneske var blevet meget gammel i de få uger, hans hår var blevet snehvidt, og klæderne hang løst om den krumbøjede skikkelse.

"Du har hilsen til mig fra Henryk?" spurgte jeg.

"Ja vist – en hjertelig hilsen!" Og i det samme slog han sky og bekymret øjnene ned.

"Fedor, du skjuler noget for mig!"

"Nej! Vi er ikke lystige, men hvem kunne også forlange det af os, efter at vi med nød og næppe er sluppet fra døden!"

Og så kneb han de tynde, blege læber sammen, og det var ikke muligt at presse et ord mere ud af ham om den sag.

Atter en uge efter gik jeg endelig igen den samme vej, som jeg havde gået ved siden af Fedor hin forfærdelige nat: ned ad korridoren, gennem den lille låge, ud i haven. De første dage måtte jeg støtte mig fast til min Jankos arm, men så gik det jo længere, des bedre. Og omsider havde jeg fået så mange kræfter, at jeg kunne spadsere frem og tilbage alene der nede i timevis.

Det var stille, dejlige timer. Løvet raslede under mine fødder, højt oppe fra luften lød tranens skarpe skrig – den trækker fra Litauen sydpå igennem Podolien i september – og i den lune luft svømmede den flyvende sommer, som bønderne hos os kalder "de fordømtes spind".

Der knytter sig en mærkelig legende til dette spind. En from pige havde bedt den hellige jomfru om, at en skjorte, hun havde spundet, måtte gøre den, der bar den, usårlig – hun ville skærme sin eneste, inderligt elskede broder, der just skulle drage i krig. Rørt over denne rene kærlighed tilstod den huldsalige hende hendes bøn. Men imidlertid var pigen blevet opflammet af kærlighed til en uværdig, og så gav hun ham og ikke broderen skjorten. Da den frække nu pralede af at have nydt hendes gunst, og broderen derfor udæskede ham til tvekamp, var slynglen usårlig, og den trofaste broder mistede livet. Og siden den tid sidder synderinden uafladeligt ved rokken og spinder, men vinden river tråden itu for hende og fører den ud over landet. Således fortælle bønderne, og det forklarer også russinernes ordsprog: "Sansernes lyst styrter folk i fordærvelse – det lærer man af spindet om efteråret ..."

Jeg blev sælsomt til mode, da jeg så de blinkende tråde sejle af sted i den sagte bevægede luft, og kom til at tænke på dette ord og på den nat, da jeg sidst stod i denne have. Mit hjerte blev blødt og mine tanker vemodige. Jeg havde ikke andet at angre end en synd, jeg havde begået i mine tanker, og den havde jeg bødet dyrt for. Men jeg blev grebet af medlidenhed med mig selv, af medlidenhed med os mennesker, der føler os så stolte og er så hjælpeløse! Ak, når vi vil hæve vort hoved til stjernerne, kan det kun ske ved en anspændelse af vor ædleste kraft, gennem kamp og trængsler. Men imod vor vilje bliver vi styrtet ned i skarnet, med lynets fart, som kastebold for en magt, der ganske vist også er i os, men som er stærkere end vi! Hvorfor er vi skabt således, at synden falder os så let, dyden så vanskelig? Hæv dit hoved, vær god og ren og stolt – trolden i dig rører sig

ikke, men han lever alligevel, og den tid kommer, da han slår dig ned, som en kæmpe fælder et barn! ...

"Sansernes lyst styrter folk i fordærvelse, det lærer man af spindet om efteråret." Jeg rettede blikket imod de vinduer, bag hvis gardiner min stakkels syge ven sad. Jeg havde villet besøge ham, men Fedor havde stillet sig i vejen for mig: lægen tillod det ikke. Og doktor Zaloziecki havde stadfæstet det med nogle hastige, forlegne ord. Hvad gik der for sig? – hvordan stod det til med Henryk? At han i legemlig henseende kom sig, vidste jeg. Han gik allerede omkring i værelset og gjorde også små udflugter i skoven. Ville han ikke se mig? – Eller var lægen bange for, at jeg ikke kunne tåle at se ham? Var Henryk –

Jeg tænkte ikke tanken til ende, men den skar mig så dybt i hjertet, at jeg standsede og stønnede højt.

Janko, der stadig, også imod min vilje, holdt sig i nærheden af mig, ilede bekymret hen til mig.

"Er doktoren her?" spurgte jeg.

"Ja, hvad er der? – for Kristi skyld –"

"Hent ham!"

Han skyndte sig af sted. Få minutter efter kom han tilbage med lægen.

"Jeg har ingen legemlige smerter," sagde jeg til denne. "Men De, lægen, gør synd imod mig, i fald De ikke fuldstændig beroliger mig med hensyn til min ven. Har Henryk frabedt sig, at jeg ser til ham?"

"Nej!" lød svaret. "Når han i det hele taget taler, spørger han efter Dem. Det er mig, der har hindret Dem i at ses – udelukkende mig. Min pligt som læge har påbudt mig det. Han må skånes for alle indtryk, der kunne sætte ham i stærk

sindsbevægelse, og hvad Dem angår, så kunne synet af ham kun virke nedtrykkende på Deres endnu så alvorligt rystede nerver!"

"Det er altså dog så!" råbte jeg. "Han er åndelig ødelagt –"

Den brave mand slog øjnene ned.

"Jeg ved ikke," sagde han med dæmpet stemme, "om man kan betegne hans tilstand således. Henryk er hverken vanvittig eller fjollet. Legemlige grunde til en sådan tilstand foreligger ikke. Hjernen er ikke beskadiget, og rystelsen som følge af hugget har, så vidt jeg skønner, ingen skade voldt. Han handler fornuftigt, og når han i det hele taget siger noget, taler han i klare, ordnede sætninger. Men det er nat i hans sjæl. Jeg har aldrig før set et eksempel på en så trøstesløs melankoli. Han tænker åbenbart uafladeligt på hin nat og – på hvad der er gået forud for den."

"Tror De," spurgte jeg, "at han ønsker at se sigøjnersken igen?"

"Det er ikke det rette ord. Han fortæres af den mest brændende attrå efter hende. Det er gådefuldt, uhyggeligt. Jeg kan ikke fortænke Fedor i, at han tror på hekseri. Men hvad nu? Fedor siger: "Han må hellere dø, end at vi skulle skaffe ham hende igen!" Og jeg – nå, jeg er ikke ganske af samme mening, men det ville jo være himmelråbende, om vi atter ville trække denne tøjte og tyvekvind, som ikke er blevet videre forfulgt, her til huset! Og desuden – hvem ved, hvor hun nu flakker om, i Tyrkiet eller i Litauen! Og for hver dag, der går, øges faren for Henryk, hans legeme trives, hans ånd går til grunde. Det er forfærdeligt!"

"Har De eller Fedor nogen sinde talt med ham om det?"

"Gud fri os! Vi vogter os ængsteligt for at røre ved såret! Selv begynder han aldrig. Når jeg undtager, at han spørger til Dem, åbner han i det hele taget kun munden til de knappest mulige svar."

Og så gik vi længe tavse ved siden af hinanden.

"De ved altså intet råd?" spurgte jeg endelig.

"Nej! Jeg havde sat min lid til tiden, til en forandring af opholdssted og levemåde. Men dette vil greven ikke høre tale om. Han svarede mig nylig tre ord på en lang og smuk tale, jeg holdt til ham om den ting: "Jeg bliver her!" Og det i en sådan tone, at jeg agter at opgive ethvert yderligere forsøg i den retning. Og tidens indflydelse venter jeg mig heller ikke mere af; det bliver, som sagt, værre og værre ..."

Vi gik atter længe tavse frem og tilbage. Der lynede en tanke op i mig, en sælsom, dristig tanke. Jeg forkastede den, men den dukkede op i mig igen, og jo længere jeg overvejede den, des fastere blev min beslutning.

"Doktor," sagde jeg, "hvad gør De, når et sår vedbliver at væske under forbindingen?"

"Jeg river forbindingen af!"

"Det gør vel ondt?"

"Ganske vist, men det er nødvendigt!"

"De har ret!" sagde jeg. "Det vil gøre ondt, men det er nødvendigt! Kom!"

"Hvorhen? Hvad vil De?"

Jeg svarede ikke. Jeg gik hurtigt op på slottet, ind i den højre fløj, til Henryks værelse ...

Ved døren indhentede lægen mig og greb min hånd.

"Hvad vil De gøre?" sagde han.

"Det lader sig gøre, men ikke sige," svarede jeg og trådte ind uden videre, uden at banke, og idet jeg med vilje gjorde megen støj.

Værelset var halvmørkt – gardinerne var rullet ned. Henryk sad i en lænestol med hovedet vendt imod vinduet. I nogle skridts afstand stod Fedor uden at røre sig, med øjnene stift fæstede på sin herre.

Den gamle fo'r sammen, idet jeg trådte ind – med en gestus, som om han ville styrte løs på mig; de mørke øjne lynede truende. Men Henryk drejede ikke hovedet.

Jeg trådte hen til ham, og da jeg kunne skelne hans træk, måtte jeg standse et øjeblik, så dyb var den smerte og skræk, jeg pludselig blev grebet af. Det var ikke længere min vens kære, fine, åndeligt bevægede træk, men et fremmed, blegt, oppustet ansigt, over hvilket der var udbredt en ubeskrivelig sløv og dump sorg. "Han er sindssvag!" skreg det i mig.

Men jeg tog mig voldsomt sammen.

"Henryk!" råbte jeg højt og muntert, skønt hjertet skælvede i mig.

Han åbnede øjnene, og der fo'r et skær af glæde over hans ansigt.

"Op med dig!" råbte jeg. "Kom i mine arme! Jeg må jo overbevise mig om, at du lever endnu!"

Han rejste sig op.

"Er du nu rask igen?" spurgte han langsomt.

"Fuldkommen!" råbte jeg, slog mine arme om ham og trykkede ham til mit hjerte.

Han gengældte ikke min omfavnelse, men det glade udtryk blev i hans ansigt.

"Min kære dreng!" mumlede han og trykkede svagt min hånd. Så ville han atter til at synke om i sin stol.

Men det ville jeg ikke vide af. Jeg trak ham et skridt til side, lagde mine hænder på hans skuldre og så ham stift ind i øjnene. Og så, mens hjertet næsten stod stille i mig, mens hver en nerve i mig var spændt i smerte, råbte jeg lystigt, med en frivol latter til ham:

"Ja, Henryk! Det kommer der ud af at være hertuginderne utro! Jeg håber, du har lagt dig den lektion på sinde og for fremtiden lader enhver sigøjnerske ligge, hvor hun ligger!"

Virkningen var frygtelig. Han blev blodrød og derpå askegrå; hans ansigt fortrak sig uhyggeligt, læberne åbnede sig, lukkede sig og åbnede sig igen. Han rystede mine hænder af sig, trådte et skridt tilbage og knyttede hænderne. Således stod han i nogle sekunder med lukkede øjne; der fo'r en skælven igennem ham.

"Lad være med det!" mumlede han endelig med besvær.

"Bah!" råbte jeg leende. "Hvorfor det?! – Du var en smule tosset – hvad gør det?! Og glemme din dårskab kan du alligevel ikke – du har fået en slem huskeseddel for hele livet! Det var en dumhed med tragiske følger, men, når alt kommer til alt, dog kun en dumhed, og dumheder må man le ad!"

"Le!" gentog han med skælvende læber. "Le!" råbte han atter skarpt og skingrende og slog fortvivlet hænderne for ansigtet.

"Ja, le!" råbte jeg igen i uskyldig lystighed. "Den smukke Aniula har sikkert også lét, i det mindste så længe dine dukater varede!"

"Dukater?" spurgte han mumlende. Men inden jeg kunne svare, undergik hans træk atter en forvandling og fik et så frygteligt udtryk, at jeg uvilkårligt fo'r tilbage. Det var et

rovdyrs fysiognomi. Arret, der løb som et bredt pandebånd fra den ene tinding til den anden, begyndte at flamme blodrødt, fingrene greb ud i luften og krummede sig, og hæst, højt og tungt faldt ordene fra hans læber: "Jeg skal nok finde dem!"

Det fo'r koldt hen over mit hoved – jeg vidste, hvorfor. Hårene begyndte at rejse sig. Men jeg betvang med en ubeskrivelig kraftanstrengelse min rædsel, og mens mine hænder knyttede sig, så at neglene trængte ind i kødet, fik jeg kraft nok til at sige i en let tone:

"Hvad for noget? Dukaterne? Nej, min dreng, dem finder du sikkert aldrig! Eller mener du sigøjnerne? Det er muligt. Men da du ikke er hård nok til at ville skille to elskende hjerter ad, bliver du nødt til også at tage den kære Josel i huset, du ved nok, ham, fyren, der var lige ved at myrde dig! Men – hvorfor ikke? Pikant ville det være!"

Jeg ved endnu den dag i dag ikke, hvor jeg den gang fik kraft fra til at sige disse ord – på det sidste nær højt og lystigt. For den ulykkelige blev blegere og blegere, og øjnene trådte mere og mere ud af hovedet på ham. Og da jeg var færdig, udstødte han et dumpt skrig og vaklede ...

Jeg ilede hen til ham og greb ham i mine arme.

"Min Henryk!" stammede jeg, "min stakkels Henryk –" og ved disse ord styrtede tårerne mig ud af øjnene – "tilgiv mig!"

Han skælvede, hans bryst hævede sig og sank, og hans ansigt fortrak sig konvulsivisk, derpå lod han hovedet synke ned på mit bryst og begyndte at græde, højt, stønnende, så det skar mig i hjertet ...

Lægen greb tjenerens arm og førte ham ud. Vi var ene. Jeg førte Henryk hen til lænestolen, lod ham falde om i den og

knælede ned foran ham.

Han vedblev at græde så lidenskabeligt, i den grad ude af sig selv, som jeg aldrig før havde set nogen mand.

"O, Georg!" fik han omsider fremstammet, "jeg er så ulykkelig, så ulykkelig ..."

"Har været!" råbte jeg. Jeg ville råbe det trøstende, tillidsfuldt, men kunne på grund af den dybe bevægelse, jeg var i, kun stamme det frem.

Han rystede på hovedet.

"Nej!" sagde han. "Det er en sygdom, jeg aldrig kommer mig for!"

"Min kloge Henryk!" råbte jeg, og nu kunne jeg atter smile, "du har fundet det rette ord; det var en sygdom i blodet eller i sjælen – lige meget! en sygdom var det. Og den slags sygdomme kan en rigtig mand få bugt med, når han vil. Lover du mig at ville – Henryk?"

Han svarede ikke, han græd stille, og jeg forstyrrede ham ikke. Det var jo ikke feje, selvpinende tårer, men en uhyre sindsbevægelse, der fortonede sig blidt og velgørende – en mild regn efter uvejret.

Så rejste han sig og så fast og trohjertigt på mig.

"Jeg vil, Georg! Men jeg tror ikke, jeg har kraft til det. Tænk blot," tilføjede han sagte, "jeg har ikke siden været i salonen, hvor ..."

Han standsede rødmende.

"Så vil vi følges ad derhen!" sagde jeg, lagde min arm i hans og førte ham ud, op igennem korridoren.

Fedor kom os i møde. Da han så sin herre ind i ansigtet og så, at der var liv i det og glans i øjnene, faldt det trofaste menneske

pludselig på knæ og kyssede mig på hånden, før jeg kunne hindre det.

Arm i arm trådte vi ind i salonen, hvor Aniula havde huseret. Den stod ganske som hin sidste aften, hun havde tilbragt i den. Og dog! hvor helt anderledes tog den sig ikke ud for os nu! Den gang havde vokslysenes usikre lys og frem for alt hint vidunderligt dejlige væsens nærværelse kastet et fantastisk slør over ødelæggelsen. Nu, i det grelle dagslys, trådte den os nøgen, hæslig og modbydelig i møde.

Tavse var vi trådt ind, tavse så vi os om. Der hang Madonnaen med skægget, Josef med huen, her det knuste spejl. Rundt omkring lå de sønderslåede stole og glasskårene. Ingen havde åbenbart sat sin fod i værelset siden, der lå et tykt lag støv alle vegne. Men det behøvedes ikke for at gøre dette billede af den vildeste, ondskabsfuldeste ødelæggelse frastødende …

Jeg så mig om til alle sider, en gang, to gange, tre gange. Så faldt mit blik på min ven og på arret på hans pande. Og som jeg sådan så på det og tænkte på, hvad der var sket, blev jeg, jeg ved ikke selv hvorledes, grebet af en umådelig lyst til at le … For en vild, ondskabsfuld tøjtes skyld var det kommet til mord og drab, til sygdom og sorg! Det var jo den mest komiske tragedie, der nogen sinde havde været opført! For denne tøjtes skyld! Det var jo til at le ad! – til at le ad!

Jeg tvang mig imidlertid til at lade være af hensyn til min ven. Jeg så hemmeligt på ham. Han så sig endnu stadig tavs omkring, fra den skæggede Madonna til Josef med hårpynten og så atter på Madonna. Men også i hans ansigt var der nogle besynderlige trækninger. Og da vore blikke mødtes, da – brast

vi begge to i latter, en høj, lydelig, ustandselig latter, der kom fra vort hjertes inderste.

Og leende styrtede vi i hinandens arme og holdt hinanden i favn.

"Det var en ond drøm!" sagde han omsider. "Så tåbelig og så forfærdelig! Så forfærdelig og så tåbelig!"

"Den er drømt til ende!" råbte jeg glad. "Men nu – af sted herfra!"

"Af sted herfra!" gentog han. "Endnu i dag. Jeg følger dig til Heidelberg og rejser så videre, lige meget hvorhen!"

... Janko pakkede min kuffert med det mest fornøjede ansigt.

"Herre!" råbte han, "så klog som jeg er dog intet menneske i verden. Jeg sagde Dem det, da jeg kørte Dem her til: "Det er godt, at De kommer, for imod en heks hjælper kun en troldmand!" Og De har hjulpet!"

"Ja," sagde jeg smilende, "jeg forstår min håndtering!" Og så så jeg hen på lejet, hvor jeg i uger havde kæmpet med døden, og jeg smilede atter, om end noget vemodigt ...

Sent om eftermiddagen kørte vi af sted ad Stanislawow til. Da vi kom til sigøjneregene, var solen just ved at gå ned, og træerne tegnede sig skarpt og tydeligt på den flammende himmelhvælving.

Henryk så længe derhen. Så greb han min hånd.

"Jeg ved, hvor jeg rejser hen fra Heidelberg. Til Zürichersøen. Der lever min slægtning, den gamle grev Rymski fra Kongrespolen i landflygtighed. Den gamle herre har en eneste, der bringer lys i hans livs aften, men jeg tror, jeg er grusom nok til at tage denne hans eneste fra ham. Min kære, blonde, stille,

smukke kusine Klara – hun kan ikke gøre noget menneske forrykt, men held den, der vinder hende. Hvad siger du til det?"

Hvad jeg sagde til det! …

Note 2: **Podolien:** Et område omtrent svarende til Khmelnytskyj oblast og Vinnitsja oblast i Ukraine og Transdnjestr-regionen i Moldova. På forfatterens tid tilhørte området hhv. Østrig-Ungarn og Rusland. *Red. anm.*

Note 3: **Stanislawow:** Det nuværende Ivano-Frankivsk i Ukraine. *Red.anm.*

Note 4: **Panicz:** Junker. *Overs.anm*.

Note 5: **Russiner:** Alternativ betegnelse for rutener eller ukrainer. *Red. anm.*

Note 6: **Lemberg:** Det nuværende Lviv. *Red.anm.*

Familien von Brandenegg

(1873)

1

I hele Tyskland findes vist næppe noget skønnere sted end det højdedrag, der nord for Graz, hæver sig jævnt op over sletten.

Det kaldes Rosenberg, og det bærer sit navn med rette, for om foråret og ved sommertid er der så grønt, så fuldt af skønne blomster, og så herlig en duft på alle stier og veje rundt omkring.

Den, der en sollys dag vandrer op ad bjærget og for hvert skridt kan se dybere ned i tavse, grønne dale og ned til den smilende by, han har liggende for sin fod, han finder intet utroligt i det gamle sagn, at et stykke af himlen er faldet ned på jorden her.

Og hvis han er digter eller ejer en sværmerisk sjæl, så kan det hænde, at han til sidst bilder sig ind, at han virkelig vandrer i Paradis, hvis han ikke rettidigt rives ud af illusionen ved en damekjoles raslen, eller ved, at et dårligt klaver hviner en italiensk opera-arie ud i den blå luft. – Der er nemlig mange landsteder der oppe på bjerget; for fra forår til efterår søger fornemme eller rige folk fra byen nedenunder, fra det støvede Wien, ja, ikke så sjældent endog fra det fjerne Rusland eller England herop. Disse mennesker nyder naturen på deres vis, mændene tænker på deres forretninger, læser deres aviser og keder sig; damerne keder sig, læser romaner og spiller klaver. Men vidunderlig smukt er der alligevel der oppe på bjerget.

Denne overbevisning kom jeg da også snart til, den gang jeg i mit nittende år havde bosat mig i staden der nede for at studere romerret ved det gamle universitet Carolo-Franciscea. Og da jeg så godt som ingen bekendte havde i byen, gik jeg næsten

hver dag op på bjerget, hvor jeg snart havde udvalgt mig en yndlingsplads, og hvor jeg da ofte sad og drømte og grublede i timevis, lige til solen gik ned. For at berolige min samvittighed havde jeg rigtig nok altid et kollegiehefte med ærværdig gammel jurisprudens med derop; men det blev næsten aldrig lukket op. De gamle træer og engblommerne rundt omkring fik ikke synderligt at vide om d'hrr. Ulpian og Justinian og den berømte *novella* hundrede og atten – men så meget des mere hørte de på andre folks gode og mine egne dårlige vers. For den gang ville jeg være digter, og mit ry skulle gå ud over den ganske verden. Nå – der er andre, der ikke har været klogere end jeg i deres lyse ungdomstid.

Jeg var ankommet til universitetet ved påsketid. Der var gået nogle uger siden da; dagene blev stadig længere og længere, og min plads oppe på Rosenberg fik jeg stadig kærere og kærere. Da indtrådte der næsten samtidig to vigtige begivenheder i mit liv, der fik mig til at glemme alt: jeg forelskede mig og vandt mig en trofast ven. Det er om ham, jeg her vil fortælle, og jeg tror, det er umagen værd; for han var ikke blot et herligt, men også et ejendommeligt menneske, og hans historie er ikke ganske almindelig, hvor simpel den end er. Hvad min forelskelse angår, så er der derimod ikke meget at fortælle om den, skønt jeg den gang naturligvis anså den for noget af det kosteligste og mærkværdigste, et menneske kunne opleve. Der boede nemlig lige over for mig – det var i det gamle, skumle Røverstræde – en køn, blond pige, en købmandsdatter, som jeg ofte så ved vinduet. Jeg syntes overordentlig godt om den blonde Clara, skaffede mig adgang til hendes forældres hus og overdængede hende med øjekast, breve, blomster, kys og vers.

Hun syntes godt om det alt sammen og gengældte ofte både det ene og det andet; om hun elskede mig, ved jeg ikke. Det er også ligegyldigt, jeg har glemt hende for mange år siden.

Men min ven, den gamle kaptajn Guido von Brandenegg, ham glemmer jeg aldrig. Jeg kaldte ham for et ejendommeligt menneske, og det udtryk må jeg nu forklare, fordi det så let misforstås. Han var ingen gammel særling, ja han var så fri for kedelige vaner, som folk i hans alder sjældent er det, for han var højt oppe i tresserne. Men jeg kan dog ikke finde noget andet ord til at betegne det indtryk, hans væsen, hvor jævnt og ligefremt det end var, gjorde og, som jeg tror, måtte gøre på mig og andre. Der lå en ubeskrivelig venlighed og stolthed, mildhed og blødhed i det. Og at denne mand blev mig, det nittenårige unge menneske en så tro og faderlig ven og fandt mig værdig til at skue dybere i sit hjerte end nogen anden havde fået lov til, det vil jeg vedblive at være stolt og glad over hele mit liv igennem. Jeg tør vel nok sige, at jeg har mig selv og ikke tilfældet at takke for det, skønt det var dette sidste, der først førte os sammen.

Det var en kvælende varm junieftermiddag. Solstrålerne brændte på byens stenbro og fik løvet på promenadernes træer til at skælve sagte af varmen. Men aldeles utålelige blev de på den sti, der førte op ad Rosenberg, som jeg langsomt vandrede op ad. Jeg blev stående et øjeblik for at puste, der hvor stien pludselig stiger brat, ved et stort landsted, der så smagløst som muligt prangede i det grelleste gult, og som fører navn af "Sultetårnet". En temmelig høj ældre herre kom meget langsomt gående ned imod mig; han bar en grøn øjenskærm, og hele hans væsen bar til trods for hans grå, civile dragt præg af,

at han var en gammel soldat. Enten det nu var varmen eller det svækkede syn, der voldte det, nok er det – et par skridt fra mig snublede han og ville sikkert være faldet, hvis jeg ikke rask havde grebet ham i mine arme og holdt ham oppe. Han takkede mig kort, men hjertelig og modtog også mit tilbud om at ledsage ham hjem.

"Det er ganske tæt herved," sagde han, "ved siden af Sultetårnet."

Vi stod snart foran et stakit, der omhegnede en vel vedligeholdt have; en allé af gamle linde førte op til det venlige, lille hus. Det var lavt, vinduerne små, men murene skinnede en så hvide i møde, og efeuen slyngede sig op ad dem.

På verandaen, i skyggen sad en gammel kvinde, hans husholderske. Hun rejste sig hurtigt op og kom os i møde med et lille udråb af skræk, da hun så os komme gående så langsomt.

"Du skal slet ikke være bange, Cordula," sagde den gamle herre og bad hende bringe nogle forfriskninger. Derpå førte han mig ind i huset, ind i et køligt, meget hyggeligt værelse. Rundt omkring var der bøger, globus'er og kort – det var hans biblioteksværelse. På væggen hang et maleri i en svær, oval, forgyldt ramme – sagtens et portræt, tænkte jeg straks – der var trukket et tæt, gråt gardin for det. Vi tog plads ved vinduet, som lindene trykkede deres grene op imod. Han nævnede sit navn: "kaptajn Guido von Brandenegg", spurgte om mit og takkede mig derpå endnu en gang hjerteligt for den lille tjeneste, jeg havde vist ham. Hans tiltagende øjensvaghed og en svimmelhed, han tit blev overfaldet af, sagde han, mindede

ham nu ofte om, at han blev gammel. Så tav han lidt og sagde derpå, som efter en pludselig indskydelse:

"Jeg har allerede længe ønsket mig en forelæser – skulle De have et par eftermiddagstimer fri?"

Dette forslag stemte fuldkommen overens med mine tilbøjeligheder. Jeg sagde derfor straks og glad ja, han satte honoraret meget rigeligt, og vi blev også snart enige om tiden.

Fra nu af gik jeg altså hver dag op på Rosenberg, ikke længere til min yndlingsplads, men til det lille, hvide hus. Den gamle herre var næsten altid på pletten, enten ude på verandaen eller, når det var meget varmt, inde i biblioteket, og ventede på mig; de bøger eller aviser, jeg skulle læse for ham, var lagt til rette på bordet. Det var historiske eller krigsvidenskabelige værker, af digtere ville han kun høre Goethe.

I begyndelsen gik det lidt stift til, men efterhånden blev vi bedre og bedre bekendte og – om jeg så tør sige – mere fortrolige. Han kunne godt lide, at jeg blev siddende en times tid over den reglementerede tid og snakkede med ham om løst og fast. Måske var det den omstændighed, at jeg gav mig hen så glad og frejdig, som jeg lykkelige nittenårige fyr virkelig var, at jeg ikke for at behage ham påtog mig en gammelklog mine, der bragte ham til at synes om mig. Nu spurgte han også en gang imellem om mine forhold og studier, og jeg fortalte ham da udførligt det lidet og ganske ligefremme, der var at sige om den ting. Om ham fik jeg kun at vide, at den ejendom, han beboede, allerede havde tilhørt hans forældre, at han var den eneste overlevende af hele sin slægt, at han havde gjort krigstjeneste i næsten alle mulige riger og lande og efter slaget ved Navarra havde taget sin afsked, da en sardinsk rytter havde givet ham et

vældigt sabelhug i hovedet over panden. Arret strakte sig bredt og dybt fra øjnene helt op under det sølvhvide hår, og det gjorde just ikke hans alvorlige, tankefulde ansigt venligere. Men øjnene bødede på det barske indtryk, arret gjorde, for der kunne være et så lyst og hjerteligt udtryk i disse øjne, som i et barns, og den, der rigtig så ind i dem, kunne finde så megen klarhed og godhed i dem, at dette ansigt sikkert aldrig mere forekom ham barskt og mørkt – de lyste som solen over et efterårslandskab.

To gange har jeg set disse øjne våde af tårer, og den første gang indbragte det mig en irettesættelse. Jeg kom nemlig en dag før den fastsatte tid, og da jeg ikke traf nogen i verandaen, trådte jeg uden videre ind i biblioteket. Den gamle herre stod i dybe tanker foran det ovenomtalte billede, som gardinet nu var draget bort fra. Det var et dameportræt. Men mere fik jeg ikke at se, for da jeg trådte ind, fo'r kaptajnen sammen, trak hurtigt gardinet for og vendte sig derpå langsomt om imod mig. Han måtte have grædt, det så jeg på hans øjne. Men nu fæstede han dem meget koldt på uret og derpå strengt bebrejdende på mig, som om de ville sige: "Du er en upræcis, næsvis person!" Over hans læber kom disse ord ikke, og det behøvedes heller ikke, jeg var sønderknust nok af hans øjnes udtryk.

Vi læste den dag et værk, der på grundlag af visse statistiske resultater udviklede en slags livsfilosofi. Til den kendsgerning, at gifte folk lever længere end pebersvende og gamle jomfruer, var der således knyttet en undersøgelse om ægteskabets nytte.

"Han har ret," sagde kaptajnen nikkende, "han har fuldkommen ret!"

"Ja, men ...," begyndte jeg, men gik straks i stå igen – jeg kom til at huske på det strenge blik fra før. – "Men hvorfor har De da aldrig giftet Dem?" ville jeg have spurgt. Han gættede det, for han sagde:

"Naturligvis – når man er soldat, er det en anden sag!" Men så spurgte han med et fint smil: "Hvad mener nu De om ægteskabet?"

"Jeg gifter mig," svarede jeg rask, "så snart jeg er færdig med min eksamen."

"Og tror De så, at De straks finder Dem en brud?"

"Ja," sagde jeg stolt og blev ildrød i hovedet, "Clara har allerede givet mig sit løfte."

Han lo halvhøjt på sin egen ejendommelige måde. Der var en lille smule spot i denne latter, men også en hel del hjertelig velvilje.

"Nå, så hun hedder Clara?"

"Ja," svarede jeg åbenhjertigt, "Clara, hun er blond, datter af en købmand."

"Clara," mumlede han, "blond – en købmandsdatter ... det er dog et underligt træf."

"Hvilket?" spurgte jeg nysgerrigt.

Men han svarede ikke. Og efter en pause blev jeg ved at læse: "Og dertil kommer oven i købet, at ægteskabet er en af Gud indstiftet institution ..."

Jeg var ingen fin menneskekender den gang, men at min gamle kaptajn i grunden til trods for al sin kulde og alle sine formaliteter var et prægtigt og ædelt menneske, det kom jeg dog snart på det rene med. Jeg holdt allerede den gang overordentlig meget af ham, så meget, at den blonde Clara

næsten kunne have haft god grund til at være jaloux på ham, hvor ugrundet hendes mistanke i andre retninger end var. Jeg havde nemlig den gang en hel del fortrædeligheder, ja, da jeg virkelig havde hende meget kær, megen alvorlig bekymring. Jeg sluttede mig derfor så meget inderligere til kaptajnen, og det var mig en stor glæde at se, at han ikke blot ikke havde noget imod det, men også gengældte mine følelser på sin måde – jeg betoner det udtrykkeligt – på sin ejendommelige måde.

Så kom da den stund, ja jeg for anden gang så tårer i hans øjne, og det var en bedrøvelig stund for mig. Jeg skal fatte mig i korthed. En gang – det var en stille, varm søndag eftermiddag – da jeg kom hjem i min lille stue i Røverstræde, lå der en stor pakke og et lille brev på mit bord, begge dele med Claras hånd og med udskrift til mig. Brevet indeholdt et forlovelseskort, der meldte hendes forlovelse med en rig læderhandler, og i pakken fandt jeg alle mine breve og vers. Der manglede ikke så meget som et blad, og havde hun kunnet sende mig hvert et kys og blik tilbage, tror jeg, hun havde gjort det. Jeg sad længe og stirrede på forlovelseskortet, derpå så jeg brevene igennem, det ene efter det andet. Jeg prøvede på at læse, men bogstaverne dansede for mine øjne. Så ruskede jeg mig selv i håret og kastede mig grædende i sofahjørnet.

Jeg kunne vel have raset således et par timers tid i min heftige, højrøstede, drengeagtige smerte, da jeg hørte uret ovre på rådhuset slå fem. Ved lyden af klokkeslagene, der bølgede igennem den hede, stille luft rejste jeg mig langsomt op, jeg kom til at huske på, at jeg havde lovet kaptajnen på denne tid at hente ham til en spadseretur. Jeg vaskede mine øjne og gik ad nogle sidegader gennem byen op til villaen.

Den gamle herre havde ventet på mig og kom mig allerede utålmodig i møde i lindealléen.

"Nå, det var da endelig godt!" udbrød han, "disse unge herrer –" Men da han ret fik set på mit ansigt, blev han stille og spurgte så hurtigt: "For Guds skyld – hvad er der i vejen med Dem?"

Jeg svarede ikke, men mine læber begyndte at skælve, og jeg kunne ikke holde tårerne tilbage.

"Der må være hændt Dem noget sørgeligt," sagde den gamle mand kærligt. "Kom – kom, således kan De ikke vise Dem på promenaden:"

Og han førte mig forbi den forbavsede, nysgerrige Cordula ind i biblioteket. Her lod han mig tage plads ved vinduet og satte sig ved siden af mig. Han strøg mig med hånden over panden og håret, som man gør for at berolige et sygt barn, og sagde så venligt:

"De ser så forstyrret ud, min stakkels knøs! Jeg vil ikke være påtrængende. Men i Deres alder er man ikke altid stærk nok til at bære sin sorg alene. Hvis det kan være Dem til nogen lettelse, hvis jeg kan hjælpe Dem, så betro Dem til mig!"

Jeg rystede på hovedet og bed læberne sammen. Men så gav jeg ham forlovelseskortet.

Han kastede et flygtigt blik på det og trak derpå vejret dybt, ligesom lettet.

"Det er ganske vist en sorg," sagde han, "men Gud ske lov, at det ikke er noget værre."

"Åh!" udbrød jeg, "jeg elskede hende så højt."

"De er nitten år," sagde han trøstende. "Det glemmer De nok. Det gør mig ondt for Dem, ikke fordi De har mistet pigebarnet,

men fordi De har tabt Deres faste, ungdommelige tro på menneskenes troskab. Dog – endnu en gang siger jeg: Gud bevare Dem for større sorger. Det var jo heller ikke den rigtige kærlighed!"

Jeg rystede på hovedet. "Jo, det var," sagde jeg stammende.

"Ja vist, ja vist," svarede han blidt og lagde sin kolde hånd på min brændende pande, "jeg vil ikke strides med Dem om den ting. Der kommer nok den tid, da De forstår mig. Men nu – – se nu, at De kan blive lidt roligere." Og han strøg mig endnu en gang sagte over hår, pande og kind.

Jeg kan slet ikke beskrive, hvor rørt jeg blev over hans ord og hele hans måde at være på. Den var så mild, så kærlig og netop så påfaldende i modsætning til hans ellers så ordknappe og noget frastødende væsen. Jeg greb hans magre hånd, og hvor hurtigt han end søgte at drage den bort, kunne han dog ikke forhindre mig i at trykke et kys på den.

"Hr. kaptajn," sagde jeg stammende, "hvor De dog er god imod mig!"

Hans øjne, disse gode klare øjne, strålede, og jeg så en tåre perle i dem.

"Du er en ærlig sjæl, og jeg holder meget af dig," sagde han sagte. "Og så – jeg har også en gang for mange, mange år siden, siddet på det samme sted, hvor du nu sidder – men med en endnu dybere sorg i hjertet, o, en usigelig smerte – og hun hed Clara og var blond og også datter af en købmand – det har føjet sig sælsomt – – –"

Jeg svarede ikke. Der var meget stille omkring os. Kun et sagte vindpust viftede i lindegrenene. Den gamle mand vedblev hviskende, ligesom hensunken i erindringen:

"Men min Clara elskede mig og blev mig tro til sin sidste stund ... å, hvorfor skulle det dog også ende således?"

Vindpustene i grenene blev stærkere, vinduesruderne klirrede sagte. Kaptajnen fo'r op og så på mig, som om han vågnede af en drøm.

"De gamle tider har overvældet mig," sagde han, "de gamle, sørgelige historier. Jeg taler ellers aldrig om dem, om jeg end bestandig tænker på dem. Men i dag er de blevet kaldt til live igen ved det, der er hændet dig. Jeg skal fortælle dig disse gamle historier. For hvor tunge og mørke de end er for mig, for dig vil de i dag kunne være en trøst, min stakkels dreng."

Og efter et øjebliks tavshed begyndte han klart og roligt.

2

"Jeg tilhører en gammel, meget gammel thüringsk adelsslægt, som dog allerede på habsburgernes tid bosatte sig i Mellem-Østrig. Slægten von Brandenegg boede imidlertid ikke på sine borge, men i byerne Judenburg, Graz og Klagenfurt, og drev et borgerligt erhverv; de var handelsherrer. Det var i hine tider noget sælsomt, næsten uhørt. Hvorledes mine forfædre var kommet ind på denne vej, det giver vor slægts historie kun uklar besked om. Et sagn, der knytter sig til vor borgs ruiner, de, der endnu den dag i dag oppe fra Kindberg af kigger ned i Mürzdalen – fortæller, at hertug Albrecht den Lamme lod borgen nedbryde, fordi Rüdiger von Brandenegg havde været den værste stratenrøver og ildgerningsmand i hele landet, og at hertugen i en sejrsstolt, af en rus omtåget, stemning skænkede ham liv og ære på den ufravigelige betingelse, at han flyttede

ned i dalen og slog sig på den næringsvej, han havde hjemsøgt så hårdt. Men – som sagt – det er kun et sagn.

Det være nu, som det vil, familien von Brandenegg sysselsatte sig nu en gang med at drive forretninger på Venedig og Tyskland, og dens medlemmer blev rige ved denne handel. Uagtet de drev dette erhverv, var de dog ikke mindre stolte end de andre adelsslægter, indgik kun ægteskabelige forbindelser med disse og tålte knapt, at man sammenlignede dem med Fuggerne i Augsburg.

Den sidste i rækken af disse ærekære, ridderlige handelsherrer var min bedstefader, Hans von Brandenegg, under hvem slægtens gamle rigdom rigtig nok allerede var smeltet betydelig sammen. Det var en forunderlig, mand, kæk og listig, højhjertet og smålig, – ubetænksom og snu – en sælsom blanding af onde og gode egenskaber. Hans gerninger og tilskikkelser er mærkværdige, næsten storartede, – man får en anelse om, at han ville kunne have bragt det til noget stort, hvis han ved siden af sine øvrige evner også havde været i besiddelse af en fast vilje og et stort hjerte. Han ville omforme hele handelen, frarive englænderne og hollænderne deres herredømme over den og på ny gøre Middelhavet til den eneste alfare handelsvej. Hvad vi i vore dage dels kun gennem store anstrengelser og dels kun halvt har fået tilendebragt, anlægget af Suezkanalen og vejanlæggene på Panamatangen, gærede som store planer i hans, Maria Theresias undersåts urolige sind. Men han opnåede intet med hensyn til disse store planer; i det mindre nåede han også kun meget lidt, og hans håb om, at det skulle lykkes sønnerne at fuldbyrde faderens værk, skuffedes også.

Hans von Brandenegg havde to sønner, Rüdiger og Albrecht. De var også i åndelig henseende deres faders sønner, begge ualmindelig begavede, begge fulde af vidtflyvende planer og begge ustadige karakterer. Men hvad der var så uendelig forenet hos faderen, fremtrådte adskilt hos sønnerne. Rüdiger, den ældste, var dristig, højhjertet og ubetænksom, Albrecht snu, smålig og listig. Disse modsatte naturanlæg trådte tidligt frem; brødrene lå allerede som børn i stadig tvedragt, og da de voksede til, voksede hadet med dem. Var Rüdiger fra første færd af kun fjendtligt stemt imod sin broder, fordi denne satte ondt for ham, hvor han kunne, og hadede Albrecht fra begyndelsen af kun den førstefødte broder, fordi også han var den første, hvor det kom an på kraft, mod og skønhed, så forgiftedes, efterhånden som tiden led og forstanden voksede, så vel årsagerne som følelserne, og spliden fra drengeårene blev til et dødeligt fjendskab for hele livet, for nu misundte Albrecht Rüdiger hans arv og satte alt ind på at frarive ham den.

I begyndelsen var der kun liden eller ingen udsigt til, at hans ønsker skulle gå i opfyldelse, Rüdiger, den smukke, højtstræbende yngling, var faderens stolthed og mere end det: hans eneste håb. Den gamle mand, hvis liv var blevet forbitret ved så mange ublide tilskikkelser og skuffelser, holdt nu med en overordentlig sejhed fast ved den tanke, at hans prægtige søn skulle udføre alle hans planer og bringe navnet von Brandenegg til at stråle med fornyet glans. Kun derved overvandt han den bitre følelse af at have levet og arbejdet forgæves. Derfor ledede han drengens opdragelse med pinlig omhu og søgte, med næsten afsindig ømhed at afvende enhver skygge af fare fra ham. Albrecht så med harme på alt dette; han måtte nøjes med

den ømhed, han fandt hos sin moder, en sky, svag kvinde, der ikke havde den ringeste indflydelse på den hårde husbond.

Men Albrecht kunne dog ikke, hvor megen umage han gjorde sig, til trods for al smålig stiklen og alt øretuderi, gøre noget til at fjerne den forhadte broder fra faderens hjerte og lidt efter lidt berøve ham arven, derfor sørgede Rüdiger selv for dét, han selv, eller, når man vil være retfærdig, en ulykkelig sammenkædning af omstændigheder. Den unge mand havde et uroligt sind og et varmt hjerte, han længtes efter en større virksomhed, på videre områder, borte fra hjemmet. Havde faderen i tide åbenbaret sine hensigter og vist ham det store mål, ynglingen en gang skulle stræbe at nå, så ville han sikkert have fået øjet op for, at der i en sådan handelsvirksomhed ligger noget stort, der nok kan fortjene, at den bedste mand sætter det bedste, han har: sit eget jeg, ind på det. Men Hans ville først fuldstændig indvie sin søn i sin virksomheds teori og praksis, drev ham derfor igennem en pinefuld forskole og sparede ham ikke for det allermindste eller ubetydeligste. Og – som del nu en gang var hans manér, da han mærkede at den unge mand kun modstræbende gik ind på dette, vågede han kun så meget nøjere over, at hans forskrifter blev opfyldt. Følgen blev, at Rüdigers sind bestandig blev mere og mere tøjlesløst, og luften blev ham mere og mere trykkende i handelshusets snævre kontorer.

En sådan levevis forekom ham at være aldeles uudholdelig i fremtiden, heftigere og heftigere blev hans higen efter frihed og dristig dåd. Det var, som om hin gamle, vilde Rüdiger, der havde vovet sit liv de tusinde gange og trodset sin hertug for at tilfredsstille sine egne lyster, gik igen i ham; handelsvæsenet

forekom ham at være uværdigt, upassende for en adelig slægt. Alt dette henviste ham til krigerstanden. Til sidst kunne han ikke styre sig selv længere; han gik til sin fader og bad ham om lov til at drage bort. Det var en krigersk tid, 1782; ved Donau trak der et uvejr sammen over tyrkerne. Hans von Brandenegg bruste op i den vildeste vrede og smerte; sammenstødet imellem disse tvende iltre og hårde mennesker var frygteligt, men den barnlige lydighed sejrede endnu denne gang over egenviljen, Rüdiger lovede at blive og stillede kun den betingelse, at der skulle anvises ham en anden virkekreds end tidligere og gives ham mere lejlighed til frit selvstændigt arbejde.

"Ingen betingelser!" sagde den gamle barsk, "jeg skal anvise dig den plads, det behager mig at give dig."

Og efter Albrechts råd gav han den stakkels søn en plads, der måtte være ham den allerbitreste, han satte ham til at forestå udsalget i sin urtekrambod. På den måde tænkte han for bestandig at gøre en ende på hans hovmod. Men han forregnede sig.

"Det tåler jeg ikke," svarede Rüdiger. "En Brandenegg kan ikke give sig af med at dreje kræmmerhuse."

"Sov på det!" sagde den gamle, der syntes des roligere, jo vildere det stormede inden i ham, "du har betænkningstid til i morgen klokken syv."

"Fader! Gør mig ikke ulykkelig! Jeg er ikke noget barn længere, jeg er toogtyve år."

"Sov på det!" Den hårde mand havde intet andet svar til sin bedende søn.

Den næste morgen brød frem, det blev den ulykkeligste, vort hus nogen sinde har oplevet! Rüdiger indfandt sig ikke i butikken, og Albrecht var ikke sen til at melde faderen det. Denne blev frygtelig bleg, men svarede ikke et ord. Han klædte sig på, tog sin spanskrørsstok og gik over i sin søns sovekammer. Han lukkede fløjdøren af efter sig.

Albrecht lyttede ved nøglehullet; men han kunne ikke opfatte et ord. Han hørte kun de kæmpendes vilde, forvirrede råben. Hvad der foregik mellem fader og søn der inde, fik han ikke rede på, og intet menneske har nogen sinde fået det at vide. Efter nogle angstfulde øjeblikke blev døren revet op, og Rüdiger kom styrtende ud umådelig bleg, med funklende øjne, som vanviddet lyste ud af. Han stormede ned ad trappen.

Albrecht ilede ind til faderen i soveværelset. Oldingen lå i en lænestol, bevidstløs, sagte stønnende. Albrecht råbte på hjælp, tjenestefolkene kom løbende til, og lægen blev hentet. Den gamle Brandenegg var blevet ramt af et slagtilfælde.

I begyndelsen syntes der kun at være liden udsigt til, at han ville komme til live igen, men lidt efter lidt kom han dog til sin bevidsthed. Hans første spørgsmål gjaldt Rüdiger, men han havde ikke ladet sig se og kom heller ikke i de nærmeste dage. Uden penge og klæder var han gået bort fra det fædrene hus, man hørte heller ikke senere, noget til ham. Han syntes at være sporløst forsvundet, som om jorden havde opslugt ham.

Fra hin skæbnesvangre morgen var Hans von Brandenegg endnu hårdere og mørkere end før – hans omgivelser kunne næsten ikke holde det ud. Rüdigers navn turde man aldrig nævne i hans nærværelse, og selv talte han heller aldrig om den bortrømte søn. Han levede endnu to år, hvis man da kan kalde

en sådan langsom hensygnen for liv. Da han følte døden nærme sig, gjorde han, efter længe at have vægret sig ved det, i sin sidste time testamente. I dette blev Albrecht indsat som hovedarving, men om Rüdiger blev der skrevet:

"Det menneske, som er skyld i, at jeg, Hans von Brandenegg, går i graven som en gammel nar, der i sin levetid har jaget efter tåbelige hjernespind, som aldrig kunne blive virkeliggjort, og ikke som den, verden til trods for al misundelse ville have erkendt mig for, når ikke hans trods og ulydighed havde været, som en mand, der har fostret mægtige tanker til nytte for sit hus og sit fædreland – for det menneskes vedkommende bestemmer jeg, at han skal være udelukket fra al arv efter mig, ligesom jeg har udelukket ham af mit hjerte. Vender han nogen sinde tilbage og kræver sin andel, så skal han mindes om den stund, da han gik bort, og hvis han alligevel fastholder sin fordring, så får han henvende sig til domstolene. Med min gode vilje efterlader jeg ham intet andet end min forbandelse."

Få minutter efter, at testamentet var undertegnet, døde han – en ulykkelig mand, storslået både i ondt og godt, – han manglede sagtens kun én ting i at blive en stor mand – den rolige stræben efter at blive det.

På denne måde nåede Albrecht meget snart sit mål og blev i en ung alder chef for det store handelshus. Han forlod de veje, faderen havde bevæget sig på, og formede forretningen efter sin egen natur, den blev drevet småligt, listigt og forsigtigt. Men den gik godt – hans måde passede for den stormfulde tid, han levede i. Hans rigdom voksede og holdt hans anseelse og afholdenhed end ikke skridt med den, kunne han dog også i den henseende være så tålelig tilfreds. Og da det til sidst

lykkedes ham at få en datter af en af landets ældste greveslægter til hustru, da den smukke, stolte komtesse Anna Stubenberg blev hans brud, da fattedes der tilsyneladende intet for at gøre hans lykke fuldstændig.

Rüdiger var og blev imidlertid borte. I begyndelsen brød man vel sit hoved med, hvor han var blevet af, men så glemte man ham. Kun én gang blev mindet om ham draget frem, da der fra lejren ved Nedre Donau nåede en beretning til den stille by ved Mur om den uhørt dristige heltedåd, en kornet von Brandenegg havde øvet mod tyrkerne ved Tschernantz. Uhørt som hans tapperhed var også den løn, der blev ham til del: kejseren havde selv på valpladsen udnævnt ham til ritmester. Da mindedes man atter den forsvundne og talte om, at det måske kunne være ham. Men Albrecht fortalte enhver, der brød sig om at høre det, at han, så snart han havde fået denne efterretning, havde henvendt sig til krigsministeriet i Wien – "for Rüdiger var jo dog hans broder, hvor forvorpen han end var", og dér havde han fået den oplysning, at den pågældende von Brandenegg hed Georg til fornavn og stammede fra slægtens thüringske linje.

Nå – efter nogle års forløb viste det sig, at Albrecht havde løjet. I foråret 1790 kom der nemlig en kejserlig oberst til byen, en svag, dødssyg mand, i hvem de mange, der tidligere havde kendt og elsket ham, til deres forundring og sagtens også med medlidenhed genkendte den unge mand, som for otte år siden så kraftig og blomstrende var flygtet bort fra sit hjem.

Rüdiger von Brandenegg var den gang næppe tredive år, men han så ældre ud, langt ældre, var helt sammensunken og hostede bestandig ligesom en gammel mand. Dette kom af et slemt skudsår, han havde fået igennem venstre lunge, og som

aldrig vilde læges. Lægerne rystede betænkeligt på hovedet, og den syge selv var aldeles på det rene med sin tilstand. "Jeg er kommet hertil," sagde han, "for at dø i mit hjem." Han lejede et stille værelse af den brave slagtermester Josef Scherübel i "Kalvekvarteret" og levede der stille og ensom, ventende på døden. Albrecht omgikkes han ikke med; han undgik tværtimod enhver berøring med ham og gjorde heller ingen krav på sin fædrenearv, hvor stærkt end hans talrige venner fra ungdomstiden opfordrede ham til det. Til disse fortalte han også, så udførligt som de ønskede, hvorledes han i hin ulykkelige stund var styrtet ud af sit fædrenehus, ud ad gaden og ud af byporten, videre, bestandig videre, til han havde nået den lille flække Gradwein, hvor han havde truffet kejserlige hververe og solgt sig for fjorten år for fem wienske gylden i håndpenge. Om alt dette så vel som om sine krigstog og sit sjældne held i krigen, som han beskedent kaldte det, fortalte han sine venner, selve det sidste ulyksalige sammenstød med faderen omtalte han derimod ikke med en stavelse, og han afværgede også behændigt alle spørgsmål i den retning. Det lod altså til, at hin mørke times hemmelighed snart skulle begraves med ham. For det gik hurtigt ned ad bakke med hans kræfter.

Der var kun tre mennesker, der ikke troede at den stakkels blege, stolte mand med de vemodige blå øjne snart skulle dø, kun tre som sagt.

Der var først den brave feltskær, Hans Eberstaller, en lille, gammel, vindtør mand med en komisk, tynd pisk i nakken. Han plejede hver gang han besøgte den syge, at sige i en rigtig arrig tone:

"Jeg er med respekt at melde kun kirurgus, og ikke nogen højlærd doktor; men jeg siger dog bestandig, at der endnu må sidde noget inde i såret, et stykke af kuglen eller sådan noget, om så al verdens doktorer påstår det modsatte og sværger på det ved deres svinelæders diplomer og æselskind. – Og jeg bliver ved at sige, at såret nok en gang vil åbne sig af sig selv, og så trækker vi den lille splint ud, og så bliver hr. obersten lige så gammel som Metusalem. Ja, det siger jeg, skønt jeg med respekt at melde kun er kirurgus!" Og ved disse ord plejede også hans lille pisk at svinge vredt frem og tilbage.

Den anden person, der på ingen måde ville tro på Rüdigers død, fordi hun blot ved tanken kom til at græde så voldsomt, var slagterens datter, Margrethe Scherübel, en yndig, blond, stille pige på atten år, der plejede den syge og gjorde alt for ham, hvad hun kunne læse ud af hans øjne, at han ønskede. Hun kogte kraftig suppe til ham af det bedste oksekød og plukkede en mængde gæs for at hans puder kunne blive så bløde som muligt. Men den kraftigste suppe og de blødeste puder gjorde ham ikke nær så godt, som det, at hun jævnligt, rigtig inderligt med tårer i øjnene bad ham om ikke at se så mørk ud og ikke at opgive håbet – der var jo en god Gud i Himlen, og han kunne ikke tillade, at sådan et rart menneske som han skulle dø så ung. Nej – det ville den gode Gud ikke tillade.

Men den tredje, der nærede den samme faste overbevisning, var hr. Albrecht von Brandenegg, men han udtalte den rigtignok i noget ejendommelige udtryk. Da han nemlig en gang sad dygtigt beruset i et drikkelag, og talen faldt på den dødssyge mand, sprang han op, slog i bordet og råbte:

"Og jeg siger jer, at den hund kreperer ikke! Jeg kender hans seje natur. Og dertil kommer, at ukrudt jo ikke forgår så let!"

Der var naturligvis nogle gode venner, som meddelte Rüdiger disse broderkærlige ord, og de bidrog naturligvis ikke synderlig til at forbedre hans tilstand. Men de nævnte tre personer skulle alligevel til syvende og sidst få ret, og navnlig Hans Eberstaller. Kirurgen oplevede snart sit livs største dag, det var den dag, da såret virkelig åbnede sig af sig selv, og han, den dygtigste kirurg under solen, rodede så længe rundt i såret med sine tænger og sonder, at den syge rigtig nok besvimede af smerte, men den slemme splint endelig også blev trukket ud. Den gamle jublede af glæde, og hans lille pisk svippede op og ned, og den blonde Margrethe græd af samme grund så stærkt, at det kunne have rørt en sten.

Omsider tog hun sig sammen og blev ved at lave den allerkraftigste suppe til den syge, og enden på det blev, at han en dag var blevet så rask, at han kunne tage hendes hånd og spørge, om hun ville være hans hustru for Gud og mennesker. – Hun blev rigtig nok så forskrækket, at hun tabte den tallerken, hun holdt i den anden hånd, så den dejlige suppe flød omkring på gulvet, men derpå svarede hun rask: "Ja!" Vel vidste hun, at hun kun var en jævn borgermandsdatter, og han en adelig oberst, men hun vidste også, at hun havde vundet hans hjerte i ærlig kamp, ikke ved sin suppe, ikke ved sine puder, men ved sin store, uegennyttige kærlighed.

Og slagtermester Josef Scherübel sagde også "ja" og "amen" og tilføjede noget om Gud, der er de forældreløses beskytter, og som også havde våget så trofast over Margrethe fra moderens tidlige død og til nu, da han havde skænket hende så stor en

lykke. Så blev forlovelsen fejret, og obersten købte for den kejserlige nådegave, han havde fået tillige med Maria-Theresia-ordenen, denne grund heroppe og byggede dette hus, ganske således som det står den dag i dag. Året efter stod brylluppet, og så levede han stille heroppe, uden egentlig at omgås med nogen, lykkelig med sin unge hustru.

Det var mine forældre, unge mand."

Kaptajnen tav tog sin tobakspung og sin pibe, stoppede den langsomt og eftertænksomt og tændte den lige så langsomt. Da han så havde pustet de første blå skyer ud i luften, sagde han:

"Jeg er blevet mere vidtløftig, end jeg havde sat mig for. Det var min kærlighedshistorie, jeg ville fortælle, og jeg er endnu ikke nået til min fødsel. Det kommer ikke af alderdommens sædvanlige snakkesalighed, som De måske mener." Han sagde nu ikke længere du til mig, som han før havde gjort, da han var så stærkt bevæget. – "Nej – det kommer virkelig ikke af det. Overflødige ord har aldrig været min sag. Jeg har fortalt om disse forhold, fordi De ellers ikke ville kunne forstå det følgende."

Derpå tav han en stund og så grublende frem for sig, og der kom et eget, forunderligt udtryk i hans ansigt. Så spurgte han pludselig:

"Sig mig en gang – hvad lærer de herrer professorer dernede på Domkirkepladsen Dem egentlig sådan om livet? Fortæller de Dem endnu stadig, at livet er et splinternyt liv for hvert enkelt menneske, som han så selv kan søle til eller holde blankt, ganske som det behager ham? At fortiden og alle livsforhold rundt omkring ham slet ikke kommer ham ved?"

Jeg forstod ham ikke rigtigt. "Hvad mener De?" spurgte jeg.

"Nå, ja," sagde han, "jeg må nok til at bruge et skoleudtryk. Jeg mener, om de endnu stadig docerer, at vi har vor fri vilje?"

"Ja, det gør de," forsikrede jeg. Og i min nittenårige ungdommelighed tilføjede jeg: "Og det har vi jo da også!"

"Å ja, å ja!" svarede den gamle herre tørt. "Nå – når det kan fornøje Dem – så ..."

Og derpå gik han videre i sin fortælling.

"Årene kom og gik, og det unge ægtepar oplevede her oppe i deres ensomhed – den gang var her ingen villaer og heller ingen klaverer – mange stille, uforstyrret lykkelige dage. Kun min faders sygelighed – det slemme sår vedblev dog til trods for alle den gamle feltskærs bestræbelser at melde sig af og til – kastede en gang imellem en skygge over deres liv, og hvor inderligt de end holdt af hinanden, følte de to brave mennesker det sikkert også tit som et bittert savn, at de ingen børn havde. Men de var i alt fald lykkeligere end den rige handelsfyrste der nede med sin komtesse. Det var et bedrøveligt og elendigt ægteskab. Fru Anna kunne aldrig forvinde, at hun ikke havde giftet sig med en jævnbyrdig – Brandeneggerne var jo dog til trods for deres ældgamle adelskab kun "kræmmere". Og da hun – tilfældigvis i det nye århundredes første nat – fødte en søn, gjorde denne begivenhed næppe en gang udadtil forholdet bedre; og indadtil blev det, som det var. "Frederik" havde de døbt ham, men det var deres egen skyld, at han ingen fred bragte.

Kort tid efter, den 25. juli 1801, drog der til mine forældres usigelige fryd også en ny verdensborger ind i dette hus; han fik i dåben navnet Guido – det var netop mig selv. Jeg har kun få barndomserindringer. Min fader står for mig som en drøm, som en smuk, alvorlig mand, på hvis knæ jeg red, og som om

aftenen bøjede sig ned over min seng. Det kan også godt være, at det billede, jeg bevarer af ham, kun er stykket sammen af, hvad min moder senere fortalte, for han døde, da jeg endnu ikke havde fyldt mit femte år, efter at han med harme og smerte havde måttet se på, hvorledes franskmændene fra vor have rettede deres kanoner mod slotsbjerget. Men så meget mere levende står min moders billede for mine øjne, og jeg kunne blive ved at fortælle om hende i hele timer. For hun var en prægtig kone, så jævn og brav, så kærlig, karakterfast og klog – det er ikke til at beskrive. Hun opdrog mig, hun gav mig hele min udvikling både med godhed og strenghed, hun alene. Og det var ingen ringe opgave, så meget mere, som husvæsenets byrde heller ikke lå let på hendes skuldre, for min faders sygdom og den kostbare forplejning, han som følge deraf måtte have, havde opslugt hans smule formue og nødt ham til at tage penge op i huset. Til alt dette kom endnu den svære krigens tid. Men min moder holdt kækt hovedet i vejret og bad ingen om hjælp. En gang, da min onkel Albrecht, tvunget til det af folkesnak, sendte en god ven af sig op til den fattige enke for at tilbyde hende, at han ville tage mig i huset og lade mig opdrage sammen med sin søn Frederik, gav hun ham sådan en modtagelse, at der aldrig mere blev gjort lignende tilbud.

Da jeg var fyldt ti år – en vild og gal dreng, som der ikke er videre at fortælle om –, begyndte jeg min skolegang i Benediktiner-gymnasiet dernede. På samme tid fik vi en nabo. Dér, hvor nu Sultetårnet står, var der før skov og brakmark. Den grund var der en købmand fra byen ved navn Lechner, der købte; han byggede ét lille landsted til sin familie, og skoven og markerne blev til en smuk have, der var skilt fra vor ved et

gærde. Da jeg en dag – det var i foråret 1811 – kiggede ind gennem hækken og beundrede den ny pragt, mødte mit blik to store blå øjne, der ikke mindre nysgerrigt mønstrede *vor* have. Disse øjne strålede i et allerkæreste lille pigeansigt, som ombølgedes af gyldent hår, der lignede glorien om et helgenbillede. Det var købmandens datter, Clara, som den gang var syv år gammel. Hun var et yndigt, kærligt, blidt, lidt sky og skælmsk barn – min moder kaldte hende aldrig andet end Rådyret, hun blev nemlig snart en daglig gæst i vort hus, og jeg i deres. Gennem hækken havde vi gjort bekendtskab, og to dage efter havde vi sluttet venskab gennem den, skønt vi næppe kunne få hænderne igennem buskene for at give hinanden et håndslag. Men så lykkedes det os ved fælles hjælp at bryde en breche i den grønne mur, stor nok til, at vi kunne slippe igennem. Denne breche var vi meget henrykte over. Vore mødre var mindre glade ved den, men de fandt sig dog i det skete, og sommeren gik hurtigt hen med munter leg.

Om efteråret flyttede købmandsfruen – hun var stille, sygelig og bleg – tilbage til byen med sin lille datter. Clara og jeg græd og blev først rolige igen, da man højtideligt forsikrede os, at næste forår kom Clara og hendes moder atter op på bjerget.

Nå – det skete også. Og der er ikke synderligt at fortælle hverken om denne eller den nærmest følgende tid. Vi var jo begge to børn, Clara og jeg, og vi legede og skændtes, så surt til hinanden og blev gode venner igen, som børn plejer. Vi hang stærkt ved hinanden; vinteren var os en dobbelt trist tid, for da var det så uhyggeligt udenfor, og vi var adskilte. Og fordi vi holdt så meget af hinanden, kaldte tjenestefolkene os altid de små kærestefolk. Da jeg en gang – det var en smuk

septemberaften – fortalte Clara dette, sagde hun ganske alvorligt:

"Ja, det er vi jo også. Når vi bliver store, så gifter vi os. Du bliver min mand, og jeg din kone. Men jeg må først lære at lave god mad til dig."

Og jeg var ganske enig med hende og glædede mig allerede til den mad, hun skulle lave.

Nå, det var kun børnestreger. Vi voksede op sammen, jeg blev færdig med skolen og filosofien og skulle nu studere jura ved universitetet. Det var i året 1819; jeg var atten år, Clara femten. Vi havde i den sidste tid, ikke omgåedes så meget. Hækken krøb vi ikke mere igennem, vi legede heller ikke mere sammen, dels fordi det ikke passede sig for sådanne store mennesker, og dels fordi jeg var blevet så underlig sky overfor Clara. Jeg var et stort, kejtet stykke menneske, der gerne ville gå for at være ældre, end jeg var – man kalder med rette den tid for lømmelalderen. Nu vågnede oven i købet min faders blod i mig; jeg ville ud i verden, ville være soldat; den skumle højskole lige overfor domkirken havde kun en ringe tiltrækningskraft for mig. I den stemning mødte jeg en gang Clara og spurgte hende, rigtig overmodig:

"Kan du huske, hvad folk kaldte os for, da vi var børn?"

Hun rødmede og vendte vredt ansigtet bort, men nu stod min beslutning om at blive soldat fast.

Der blev dog ikke noget af det den gang. Da jeg talte til min moder om det, græd hun heftigt og bønfaldt mig både for min egen og hendes skyld om at blive hjemme. For hendes skyld, at hun ikke skulle sidde ene og forladt tilbage på sine gamle dage, og for min egen skyld, at jeg ikke skulle tage skade på min sjæl mellem rå kammerater langt borte fra hjemmet. Jeg var måske

dog alligevel draget bort. Men så stod jeg en dag henne ved vor hæk, der henne, hvorfra man kan se langt ud over Mur-sletten, og det kæmpede voldsomt inden i mig. Pludselig lød sagte skridt bag ved mig, en hånd lagde sig let på min skulder, og en stemme hviskede sagte til mig:

"Gør det ikke, Guido! Bliv! For din moders og – for min skyld!"

"Clara!" udbrød jeg og søgte at gribe hendes hånd. Men hun var smuttet bort og forsvundet.

Så tog jeg mig sammen, blev og gik til studeringerne. Blandt mine kammerater var også min fætter, Frederik von Brandenegg. Hans moder havde fået sat igennem, at han skulle studere og ikke være handelsmand. Han var en smuk ung mand, høj, statelig med klare, blå øjne og brunt, krøllet hår. Men i det skønne legeme boede der en ond sjæl, han var fræk og fordærvet, som sjældent noget menneske i hans alder. Mellem ham og hans fader herskede der et åbenbart, dødeligt fjendskab; deres had til hinanden gik over alle grænser, og de lod ingen lejlighed til at vise det gå unyttet hen. At det ikke allerede for lang tid siden var kommet til et fuldstændigt brud imellem dem, skyldtes alene moderens indflydelse, for fru Anna havde en ubegrænset magt over sin mand, og tvang ham ikke alene til at beholde Frederik, som hun elskede til afguderi, i huset, men også til at give ham midler til hans umådelig ødsle fornøjelser, midler, der oven i købet sandsynligvis allerede den gang på ingen måde stod i forhold til husets indtægter.

Men det vidste man den gang intet om, huset Brandenegg gik for at være uhyre rigt, og Frederik optrådte i sine svirebrødres kreds på en måde, der svarede til det almindelige

omdømme om dets rigdom; han gav flere penge ud end alle andre.

Dette gør jo altid sin virkning i hvilken som helst kreds; min fætter var snart de unges uindskrænkede fører, og hans indflydelse var overordentlig stor. Kun nogle enkelte holdt sig borte fra ham; blandt disse var jeg, der jo kendte hans slægts historie. Han søgte først at vinde mig ved venlig nedladenhed, og da han så, at dette ingen virkning gjorde på mig, behandlede han mig med hånligt overmod, ja, med åbenbart fjendskab, så at jeg havde meget ondt ved at holde mig rolig overfor ham.

Men der kom en lejlighed, hvor vi tørnede voldsomt sammen. De juridiske studenter gjorde nemlig den gang ligesom nu hvert år et stort bal, og der skulle i den anledning vælges en festkomité. Allerede flere uger i forvejen var der blevet talt frem og tilbage, hvervet stemmer og vel sagtens også stridt en del, for adelige og borgerlige stod den gang skarpt overfor hinanden. Jeg holdt mig til de borgerlige, fordi jeg havde mine bedste venner blandt dem, fordi jeg mindedes min moders herkomst, og fordi jeg fandt det ubilligt, at man nægtede de borgerlige optagelse i komitéen. Endelig kom da den aften, da valget skulle foregå; næsten hele det juridiske fakultet var samlet på den lille trekantede plads foran universitetet og ventede på, at den høresal, i hvilken valget skulle finde sted, skulle blive åbnet. Der var en skubben og en trængsel, en råben og en summen i halvmørket; begge partier gjorde sig endnu i det sidste øjeblik al mulig umage for at vinde tilhængere. Da trådte min fætter hen til mig og spurgte hånligt:

"Ja, det er vel egentlig overflødigt – jeg kender dig jo – men hvem holder du med?"

"Med de borgerlige," svarede jeg roligt.

"Haha!" sagde han og slog en hånlatter op. "Du gør dine aner ære! Nå, det er da for resten begribeligt nok – en slagterdatters søn bør jo holde sig til håndværkere og bønder!"

"Vov ikke at forhåne min moder!" råbte jeg og styrtede ind på ham. Han trådte et skridt tilbage og slog igen en fræk latter op.

"Hvor du er pirrelig! Det plejer borgerpakket ellers ikke at være."

Det var for meget, jeg var ikke længere mig selv mægtig; jeg kastede mig over ham, slog ham til jorden og havde sikkert gjort ham alvorlig fortræd, hvis de andre ikke havde lagt sig imellem. Han rejste sig langsomt op, så på mig med et frygteligt blik og sagde: "Det skal du få betalt – jeg skal nok en gang til gengæld ramme dig i hjertet!"

"Prøv på det!" svarede jeg barsk.

Nogle dage efter, da jeg gik ned ad Sporgasse, mødte jeg ham under Lugecks Buegange. Passagen er smal – jeg måtte lige tæt forbi ham. Han standsede mig.

"Stop, fætter," sagde han rolig og barsk, som det sømmer sig mellem dødsfjender, "jeg har et par ord at sige dig. Jeg kom dig i møde med venlighed, og jeg havde kunnet komme til at holde af dig, om ikke af anden grund, så fordi min fader hader dig. Du stødte mig koldt og hårdt tilbage – for de gamle historiers skyld, der egentlig hverken kommer mig eller dig ved. Vi mødtes igen, og du lagde hånd på mig – atter for de gamle historiers, for det gamle hads skyld. Nå, siden du hænger så fast ved vor slægts tradition, så skal du få det, som du vil have det. Jeg skal handle imod dig, som min fader har handlet mod din; som han var imod ham, således vil jeg være mod dig. Jeg vil

kæmpe med dig på liv og død og benytte mig af ethvert middel. Forhåbentlig vil jeg have endnu bedre held med mig til sidst, end min fader havde."

"Prøv på det!" svarede jeg. "Jeg kan kun gentage, hvad jeg for kort tid siden sagde til dig: Prøv på det, pralhans!" Med en ed gik han sin vej.

Som jeg havde svaret ham, således tænkte jeg også; jeg imødeså med stor ro alt, hvad han måtte kunne finde på at gøre imod mig. Og tog mig ikke hans krigserklæring synderlig nær – jeg var ikke bange for ham. Og så i den påfølgende sommer timedes der mig en sådan lykke, og jeg fik sådant et mod, at jeg tror, jeg i nødsfald turde have givet mig i kast med selve Djævelen. Jeg traf nemlig da atter sammen med Clara, som i løbet af vinteren var blevet langt, langt smukkere. Og så gjorde jeg hende atter det spørgsmål, jeg havde gjort en gang før, men denne gang ikke højt og dristigt, men sagte og bange: "Kan du huske, hvad man kaldte os som børn?" Hun rødmede, men vendte sig ikke bort, og så på mig med sine velsignede blå øjne. Og vi sank i hinandens arme og svor, at vi ville elske hinanden for hele livet. Den ed har vi også holdt begge to, for den, hvis hjerte en gang fyldes af den rette, ægte kærlighed som af en åbenbaring, han må blive den tro til sine dages ende. Og således gik det også os."

3

Den gamle mands stemme brast af indvortes bevægelse – han standsede ... Lindegrenenes sagte hvisken bølgede ind gennem de åbne vinduer. En solstråle stjal sig på skrå gennem den stille

stue og kastede et gyldent skær over billedets ramme. Kaptajnen rejste sig og drog gardinet til side.

"Det var hende," sagde han sagte, "billedet er fra hendes attende år. Det er malet af en stor kunstner."

Jeg betragtede det længe. – Ja, det var sikkert, at en stor kunstner havde malet det billede og den unge pige måtte have været vidunderlig smuk. Yndigt og strålende, næsten som om hun var levende, trådte det søde ansigt frem af rammen, med rørende bløde og dog stolte og alvorlige træk. Klart og mildt var blikket i hendes øjne, og prægtigt lå det skinnende blonde hår om hendes pande og ned ad halsen.

"Den unge pige må have været som en solstråle," sagde jeg sagte. Jeg kunne ikke finde noget bedre udtryk, for hvad jeg følte. –

"Som en solstråle!" gentog kaptajnen sagte. "Hvorfor svandt den så hurtigt bort i mulm og nat? Og det for min skyld – for min skyld!"

Han gik op og ned ad gulvet i dyb bevægelse. Jeg vovede ikke at sige noget trøstende ord – hvad ville det vel også have nyttet overfor denne mand og denne smerte?

Men lidt efter lidt blev den gamle mand dog roligere; han satte sig lige overfor mig og fortalte videre:

"Jeg havde forlovet mig hemmeligt med Clara, hun havde intet sagt til sine forældre, og jeg intet til min moder. Så snart jeg havde fået min eksamen og et embede, ville jeg bede om hendes hånd. Fire år gik hen, jeg nærmede mig mit mål. Frederik tænkte jeg næsten slet ikke mere på. I den første tid efter vort møde ved Lugeck havde han ganske vist forstået at holde sig i erindring hos mig ved allehånde små

ubehageligheder og ærgrelser. Således blev jeg for eksempel, da jeg en gang ved midnatstide kom tilbage fra byen, overfaldet ved St. Paulus-porten af nogle mænd, der truende svang deres knipler. Men jeg trak ganske roligt en lille lommepistol, der havde tilhørt min fader, frem og fyrede et skud af over hovedet på dem for at skræmme dem, hvorpå de ilsomt tog flugten. Månen brød i samme øjeblik gennem skyerne, og jeg genkendte da i en af dem den gule, magre Hans Geymayr, Frederiks tjener og kobler. En anden gang søgte jeg et stipendium og havde fået en af eforernes bestemte tilsagn. En anden fik det, og da jeg mindede manden om hans løfte, svarede han, at han heldigvis i rette tid havde fået den oplysning af en af mine nærmeste slægtninge, at jeg kun ville have ødslet pengene op på de vildeste udsvævelser. En gang blev der sendt min moder et meget rørende brev fra en pige, hvis navn jeg aldrig havde hørt før. Det indeholdt en klagende beretning om, hvorledes jeg skændigt havde forført og bedraget hende. Men som sagt, det var bagateller og rørte mig ikke synderligt. Frederik må vel til sidst have indset, at han ikke kunne komme mig alvorligt til livs på den måde, og jeg troede, at han havde opsat eller måske endogså glemt sine hævnplaner. Det ville virkelig heller ikke have været noget under, om han havde gjort det nu, han havde nok at tage vare på. Studeringerne havde han opgivet, da der blev tale om eksamen, og derpå fik han en ansættelse i sin faders handelshus. Men ved siden af dette fik han dog tid til mange vilde, til dels slette streger. Han var efterhånden blevet en udlært sviregast, og den omtalte Geymayr var hans håndlanger. Til sidst hed det sig, at forældrene ville se at få ham gift for at få gjort ende på hans vilde liv.

Omsider mødtes vi igen. – Det var på et beværtningssted uden for byen, idet fri, der, hvor nu forstaden Geidrof ligger med sine huse og fabrikker. Jeg sad med en ven ved et bord, så kom han med nogle af sine svirebrødre og satte sig i nærheden af os. I begyndelsen lod det til, at han ikke så mig; han drak dygtigt og gav sig derpå til at prale med den lykke, han gjorde hos forskellige koner og piger, han nævnede ved navn, og pludselig råbte han:

"Skål! den blonde Clara leve, Clara Lechner, hun leve – om hun end gør sig nok så kostbar, hun leve – jeg skal nok få bugt med hende til sidst!"

Jeg sprang op, alt blodet strømmede- mig til hjertet og så op i hovedet og lagde et rødt skær for mine øjne.

"Skurk!" udbrød jeg, sprang hen til ham og slog til hans hånd, så glasset faldt til jorden og gik i tusinde stykker. "Skurk! hvis du har dit liv kært, så lad være at tale om den pige!" Han rev sin hånd løs, og vi stod lige overfor hinanden.

"Nå, du elsker hende altså, min kære hr. fætter?" sagde han hånligt. "Nå, det skal vi mærke os." Jeg ved ikke, hvad der skete i de næste øjeblikke, jeg var som bedøvet at raseri og havde måske myrdet ham, hvis ikke min ven og de, der var med ham, havde skilt os ad.

Først på hjemvejen kom jeg igen til besindelse. At jeg måtte udfordre dette menneske, det var jeg fuldkommen på det rene med, ellers ville mit raseri have dræbt mig. Men for resten begyndte jeg at blive roligere. Hvad han end tænkte på at gøre – Clara var jeg sikker på, *den* pige kunne han ikke drage bort, fra ærens og kærlighedens veje. Men gik det ikke med det gode, så kunne man være overbevist om, at dette menneske ville gribe,

til slette midler. Derfor besluttede jeg at advare min kæreste. Stor fortræd kunne han dog vist næppe gøre os, tænkte jeg.

Jeg traf allerede Clara samme aften i haven. Dette havde jeg næppe turdet håbe, for efter at moderen var død året i forvejen efter tunge lidelser, boede Clara ikke mere på landstedet, men nede i byen hos en sin fader, en god, men svag og indskrænket mand. Den dag var hun imidlertid kommet op for at se til stedet, og med det samme var hun gået over til moder. Jeg traf hende siddende i lysthuset ved siden af den gamle kone. Og hvad end ikke moderøjet opdagede, så hun straks.

"Hvad er der hændt dig i dag?" var hendes første ord, da vi endelig var alene, og jeg i mørkningen fulgte hende ned ad bjerget. "Du ser så ophidset ud?"

Jeg fortalte hende det alt sammen, kun tvekampen talte jeg ikke et ord om.

"Jeg kender ham," sagde hun, da jeg var færdig, "han har flere gange trængt sig på mig i selskaber, og i den sidste tid rider han også hver dag forbi vort hus."

"Og så," sagde jeg heftigt, "ser du vel altid ud efter ham?"

"Guido," svarede hun roligt, "det tror du jo ikke selv, du kender mig jo." Men så blev hun meget alvorlig, og der gik en gysen gennem hendes fine skikkelse. "Jeg ville ikke forlade dig for nogen fyrstes skyld," sagde hun," og denne fæle, frække herre skulle da være den sidste, der kunne skille os ad. Han er det eneste menneske, jeg er bange for, mit hjerte står stille, når han kommer i nærheden af mig."

"Det håber jeg, han skal lade være med for fremtiden," svarede jeg mørkt. Jeg tænkte på mit forehavende. Dræbe ham

ville jeg ikke, men en alvorlig mindelse undte jeg ham af mit ganske hjerte.

Den næste morgen sendte jeg ham mine sekundanter. Han svarede, at vel var vi ikke jævnbyrdige, og desuden var han den fornærmede part; han havde tænkt at tage hævn på en anden måde, men når jeg ville have det således, så skulle jeg få det, som jeg ønskede det.

Så skød vi da på hinanden der nede i "Dalen", De ved nok den prægtige dal bag ved Gjørting, som menneskene på grund af dens store skønhed ikke ved at give noget værdigt navn, hvorfor den kort og godt kaldes "Dalen". – Altså dér, på skrænten hen imod Judendorf. Og eftersom tvekampen jo er en Guds dom, i hvilken den gode sejrer, og den onde ligger under, så peb da også min kugle forbi hans øren, mens hans sårede mig i hoften. Blødende og dødeligt såret blev jeg bragt hjem til min moder. Den gamle kones angst og sorg er ikke til at beskrive lige så lidt som den kærlighed, med hvilket hun plejede mig. Også Clara holdt i den tid i gerningen, hvad hun havde lovet i ord; den ellers så tilbageholdne og lydige pige brød sig hverken om sin faders vrede eller om folks snak, men sad hver dag ved mit sygeleje.

Når jeg en gang imellem vågnede op af min feberdøs, så jeg hendes øjne som to rolige stjerner lyse over mit ansigt, og jeg slumrede stille ind. Efter to lange måneders forløb var jeg endelig så nogenlunde rask og humpede omkring ved en krykke i huset og haven. Nu kom Clara ikke mere hver dag, men dog temmelig ofte – tiere end hendes fader syntes om, for den gamle mand gjorde hende livet surt nok for min skyld – jeg var

jo fattig – og dette vidste jeg fuld besked om, skønt hun i sin kærlighed dulgte det for mig.

Men så en dag kom hun hen til mig i lysthuset med stærkt forgrædte øjne, så bleg, så forvirret og dog på den anden side så tillidsfuld, ja næsten overdreven lystig, at hun ikke kunne skjule for mig, at der var noget, som satte hende i bevægelse. Og så tilstod hun mig da, at Frederik von Brandenegg samme dag havde anholdt om hendes hånd hos hendes fader, og at den gamle købmand slet ikke var utilbøjelig til at give ham sit samtykke. Men hun havde fast og bestemt erklæret, at hvis hun skulle giftes med den afskyelige karl, tog hun livet af sig eller forlod sit hjem, et tredje alternativ gaves der ikke. Herover var faderen – han var en egensindig gammel herre, men dog, som jeg allerede har sagt, svag og godmodig – blevet så forskrækket, at han havde lovet hende rent ud at afslå Frederiks frieri. Mig ville han rigtig nok foreløbig ikke høre tale om, "men også i den henseende kan vi nok få ham omstemt," sagde hun til sidst.

Jeg ville ikke ødelægge hendes glæde, jeg glædede mig med hende og styrkede det stakkels barn i hendes gode tro, men indeni mig så det ganske anderledes ud. – Nu først kom jeg til erkendelse af, hvor forfærdelig alvorlig dette menneskes beslutning om at tilintetgøre mig var. Den eneste vej til at nå dette mål havde jeg selv givet ham anvisning på, og nu trængte han frem ad den med en ond, urokkelig vilje. Jeg vidste, at han hidindtil hårdnakket havde sat sig imod ethvert forsøg på at få ham til at gifte sig, at han satte sin frihed over alt – og nu gav han selv afkald på den. Jeg vidste, hvor stolt han var af sin adel, at borgerfolk i hans øjne næsten ikke var mennesker – og nu bejlede han til en borgerlig pige. For første gang blev jeg grebet

af en ængstelig følelse overfor dette menneskes fjendskab, frygt kan jeg egentlig ikke kalde den, det var snarere en anelse om en gruelig, uundgåelig skæbne. Og for første gang rejste det spørgsmål sig i mig, hvorfor det var kommet således, og om det nødvendigvis måtte komme således. "Jeg havde kunnet komme til at holde af dig" – disse ord klang igen i mit øre. Han var jo virkelig også kommet mig venligt i møde, venligere end alle andre, og jeg var den, der først havde vist mig kold og fjendtlig. Men jeg kunne ikke have handlet anderledes, jeg var jo min faders søn og vokset op i hadet til hans fjende. Jeg måtte have handlet således – enten jeg ville eller ej. Og han? Når han hang som en truende uvejrssky over mit liv, når han greb så pludselig og fordærvelig ind i min skæbne, så var det ganske vist først og fremmest, hans egen ondskab og personlige hævngerrighed, der drev ham. Men dreves ikke også han af en nødvendighed? Stod han ikke også under indflydelse af hine gamle historier?

Og havde så ikke allerede den kendsgerning, at han var sin og jeg min faders søn, med naturnødvendighed bestemt tonen imellem os. "De gamle historier burde ikke komme os ved," havde han den gang sagt til mig. Men der løj han, de måtte komme ham og mig ved. Og var det end måske, når alt kom til alt, ikke så – lige meget – nu kom denne erkendelse for sent. Nu gjaldt det at holde hovedet oppe og forsvare sin ret, sin arne og sit alter imod voldsmanden. Derfor studerede jeg både dag og nat for at få overstået den sidste eksamen og så kunne bygge en rede til mig og min brud. Jeg gjorde alt for at nå dette mål, men – jeg forbandede min svaghed og formåede alligevel ikke at ryste den af mig – hin bange anelse kunne jeg ikke få ud af mit hjerte.

Og denne anelse bedrog mig heller ikke, det kom langt grueligere, end jeg havde frygtet, langt, langt forfærdeligere ..."

Han tav og stirrede frem for sig. Udtrykket i hans ansigt var blevet drømmende og tillige overordentlig smerteligt. Han lukkede øjnene og rystede på hovedet, som ville han jage erindringen på flugt. Så trak han vejret dybt, rettede sig i sædet og fortalte videre, stille og smerteligt:

"Det var en smuk, klar efterårsdag – solen var ved at gå ned, jeg sad i lysthuset og studerede civilretten. Jeg var netop ved de sidste paragraffer, det sure arbejde var snart overstået. Da lød der skridt i grusgangen, og da jeg så op, stod Clara for mig. Hendes ansigt kunne jeg ikke se, hun bøjede hovedet, som om hun søgte noget på jorden. Og så gik hun så langsomt, så langsomt, og pludselig så jeg hende vakle, som om hun var lige ved at styrte om. I næste nu var jeg henne hos hende og greb hende i mine arme.

"Clara!" udbrød jeg forskrækket, "er du syg?"

Hun svarede ikke, hun løftede ikke hovedet, jeg kunne kun se, at hendes ansigt var marmorhvidt.

"For Guds skyld, Clara, så tal dog!"

Hun rev sig ud af min favn og så på mig. Og da jeg så hendes øjne og udtrykket i hendes ansigt, da var det, som om mit hjerte stod stille, og jeg veg forfærdet tilbage. Det var ikke min bruds yndige, rødmende, kærlige åsyn, det var, som om døden var faret hen over det og havde visket al glæde og al livsfarve bort af det og mejslet dødskampens gru og smerte ind i det. Der var ikke en dråbe blod i det – det var gråt, askegråt. Og i dette så forfærdeligt forandrede ansigt var der ikke en muskel, der rørte sig, det var ubevægeligt, som forstenet af smerte, selv

øjnene var stirrende og livløse. Jeg følte, hvorledes angsten greb om mit hjerte ligesom med en kold hånd, jeg følte, at min strube snøredes sammen, hvorledes mine øjne stirrede stift frem for sig, som om de ville trænge ud af deres huler. "Så tal dog!" råbte jeg endelig og blev selv forskrækket ved det, så fremmed og så hæs lød min egen stemme. Hun så endnu bestandig på mig med det samme, stive, tåreløse blik.

"Jeg er kommet for at sige dig farvel," sagde hun ganske højt og i en fuldstændig kold tone.

Jeg greb op til mit hoved; det var, som al ting snurrede rundt for mig.

"Clara," udbrød jeg, "er du gået fra forstanden?"

"Jeg ville ønske, at jeg var det," svarede hun. "Men så barmhjertig er Gud ikke." Og så tilføjede hun, idet hendes stemme sank ned til en hæs hvisken: "Jeg vil sige dig farvel – i morgen skal jeg forloves med din fætter."

Den hårde hånd, der knugede mig om hjertet, tog et endnu voldsommere tag. "Du drømmer ..." udbrød jeg stammende.

Hun rystede på hovedet. "For en time siden har jeg sagt Ja og kørte så her op ..."

Det var endnu stadig den samme uhyggelige hvisken. Alt blodet fo'r mig til hovedet, der kom et grueligt, vanvittigt raseri over mig.

"Elendige!" sagde jeg, "og det vover du selv at sige mig!"

Hun slog hænderne for ansigtet og sank sammen foran mig. Hun klamrede sig til mine knæ og vendte sit ansigt op imod mig; da brød tårerne pludselig frem og styrtede som en bæk ned ad de blege kinder.

"Slå mig ihjel!" sagde hun hulkende, "knus mig under dine fødder, men jeg har ikke kunnet handle anderledes. Det var det eneste middel til at vriste pistolen ud af min faders hånd."

Jeg rev mig løs fra hende og trådte lidt tilbage; hun faldt aldeles sammen og lå udstrakt med ansigtet mod jorden. En ubeskrivelig vrede og en ubeskrivelig smerte rasede i mig; det var, som gennemborede man mit hjerte med tusinde sværd.

"Rejs dig –" sagde jeg bydende, "kom og fortæl mig, hvad der er sket."

Hun rejste sig, ydmyg og lydig, som var hun min terne, og satte sig på det sted af græsbænken, jeg pegede på.

"Hvorledes er det hele gået til?" spurgte jeg. Og så begyndte hun at fortælle, utydeligt, forvirret og ofte afbrudt af en hulken, der kvalte hendes stemme, hvorledes hun allerede for længere tid siden havde lagt mærke til en stor sørgmodighed hos faderen og en vis forvirring blandt hans folk, og at endelig en af dem, den gamle, trofaste bogholder Klessl, i går på hendes indtrængende bønner havde meddelt hende, at det gamle hus Lechner stod lige ved en fallit, og at Frederik von Brandenegg havde skaffet sig alle husets veksler og forpligtelser på hånden.

"Der er ingen redning," havde den gamle mand grædende sagt; "hvis von Brandenegg vil gøre sin ret gældende, så er Deres fader i overmorgen en tigger."

Da havde hun straks fået en anelse om, hvad der ville ske, "og det er også i dag gået ganske, som jeg ventede," tilføjede hun. "I dag kom Frederik til min fader og tilbød ham at lade alle vekselfordringerne falde, når han til gengæld fik min hånd. Min fader bad ham vente og kom ind i mit værelse. Der satte han mig i al korthed ind i sagernes stilling og spurgte mig om, hvad

jeg nu ville gøre. Ak! mit hjerte var ved at briste af medlidenhed med ham og af sorg over den skam, der ville komme over os, men jeg kunne dog ikke sige ja, jeg syntes, det ville være en alt for stor forbrydelse mod dig og mig selv, en alt for gruelig løgn mod mig selv. Min fader nikkede tavs, da han hørte mit afslag, han sagde ikke en stavelse mere, der kom ikke en bebrejdelse, ikke et overtalende ord over hans læber. Han gik tilbage til Frederik og meddelte ham min vægring. Frederik gik bandende bort og råbte endnu til afsked så højt, at alle folk i kontoret kunne høre det:

"Hvis den tosse skulle komme på andre tanker, vil jeg give hende frist til i eftermiddag klokken fire."

Jeg hørte det alt sammen, knælede ned på min bedeskammel og bad Gud og den hellige jomfru om forbarmelse og frelse i vor store nød. Da kom den gamle Klessl ind til mig, ganske ligbleg, og stammede: "Deres fader har lukket sig inde på sit værelse og vil ikke lade nogen af os komme ind. De ved, at pistolerne ligger i det venetianske skab ..."

Jeg sprang op, løb ud på gangen, hen til faders dør, bankede på og råbte bedende: "Luk op for mig – lad mig komme ind!" Men der blev ved at være ganske stille der inde. Endelig hørte jeg faders skridt, han gik lige hen ved døren – der står skabet –, og så hørte jeg skabsdøren knirke. Så gav jeg mig i min dødsangst, mens blodet susede for mine øren, til at ruske i døren og råbe: "Jeg vil gøre det, fader, jeg vil gøre det!" Så gik døren op, og han stod bleg og skælvende foran mig med pistolen i hånden. I dette øjeblik sank jeg besvimet om."

Således fortalte den stakkels pige, og jeg kan ikke sige, hvorledes jeg var til mode ved det. Og om jeg så blev tusinde år,

så ville jeg ikke glemme det, og om jeg så blev tusind år og fortalte om det atter og atter, så kunne jeg dog ikke finde ord nok. Jeg følte, hvorledes alt ligesom døde indeni mig, alt, alt. Kun et vidste jeg, kun en ting tænkte jeg på, kun et følte jeg: at denne Frederik von Brandenegg ikke længere måtte have lov at leve, og at ethvert øjeblik, i hvilket han endnu vandrede under Guds sol, var en frygtelig anklage mod mig og min samvittighed og al lov og ret på jorden. Og derfor pinte det mig ikke endnu mere og satte mig ikke i endnu stærkere bevægelse, da Clara til sidst sagde: "Da jeg kom til mig selv igen, lå jeg på sofaen i mit værelse og hørte, at fader sendte Klessl hen til Frederik for at lade ham vide, at jeg havde givet mit samtykke. Og en times tid efter kom Frederik selv igen, talte med fader og bestemte, at forlovelsen allerede skulle offentliggøres i morgen. Og så kom han hen til mig – og kyssede mig ..." Hun standsede, strøg håret fra panden og råbte vildt:

"Her på munden har han kysset mig – hører du, Guido, på munden – kys mig aldrig mere på munden!" Så sank hun atter ned foran mine fødder og sagde stammende: "Og så gik jeg til dig, Guido, for at fortælle alt og bede om din tilgivelse."

Jeg løftede hende op, greb begge hendes hænder og så hende længe ind i øjnene. "Clara," sagde jeg så, men jeg havde ondt ved at få ordene presset ud af mit forpinte bryst, "jeg har mistet dig, men han skal ikke have dig." Så strøg jeg håret bort fra hendes pande og kyssede hende på den og på begge øjnene. "Lev vel, Clara!" sagde jeg med skælvende stemme."

4

Der var blevet mørkt i værelset, meget mørkt, og jeg kunne ikke se den gamle mands ansigt længere. Men da han tav og så igen optog tråden, kunne jeg mærke på hans stemmes klang, at han var endnu sørgmodigere end før.

"Om de nærmeste timer efter dette møde med Clara har jeg kun en dunkel erindring. Rimeligvis er jeg vel gået ned ad bjerget og har flakket om i byen uden mål og med. Jeg ved ikke, hvilken vej jeg slog ind på. Kun det husker jeg, at jeg på Meltorvet kom ind mellem en flok legende børn, og at de pludselig blev stille og løb deres vej, da de havde fået mig rigtig at se. Da mørket faldt på, var jeg i forstaden ved Mur, der, hvor nu Vorbeckgaden ligger! Dér mødte jeg to gamle borgerkoner, og den ene af dem sagde: "Han har vist også fået lidt for meget," hvorpå den anden svarede: "Han ser mig snarere ud til at være syg." Men jeg følte mig ikke syg, hvor vildt end blodet jog igennem mine årer, og hvor heftigt end min puls bankede. Alt dette, følte jeg kun som i drømme – jeg havde ingen følelse af sygdom – jeg følte ikke noget til mit legeme, og jeg følte heller ingen sjælelig smerte. Alt inden i mig var som stivnet, som dødt.

Jeg tænkte hverken på Clara, min moder eller mig selv. Jeg tænkte kun på en, på Frederik. Men heller ikke overfor ham var der kamp eller lidenskab i min sjæl, for den overbevisning stod så fast, så urokkelig som ingen anden i hele mit liv, at jeg måtte dræbe ham, måden var mig ligegyldig, og de følger, det kunne have for mig selv, tænkte jeg aldeles ikke på. Kun hvornår det skulle ske, grublede jeg over, og den tanke, at han endnu levede og åndede, var næsten den eneste, der endnu pinte mig. "Det

giver sig vel nok," hviskede jeg for at trøste mig selv, "det giver sig vel af sig selv." Jeg fo'r op af min grublen, ved at en vogn pludselig kom farende og nær havde kørt mig over. Et øjeblik tænkte jeg så på, at det ville være godt for mig, om jeg var død, men så betænkte jeg mig igen. "Hvem skal så dræbe ham?" spurgte jeg højt. Således gik jeg i dybe tanker bestandig ligefrem ad den samme vej, til jeg stødte på en bom, det var tolderens bom ved Eggenbergsslottet. Dér så jeg først, hvor langt jeg var kommet bort fra byen, og kom så til at tænke på vor gamle pige der oppe, der sikkert med angst ventede på, at jeg skulle komme hjem. For min moder var ikke hjemme i de dage, hun var på besøg i Leoben hos sin søsterdatter, der netop ventede sin nedkomst. "Hanna venter på dig," sagde jeg og vendte om. Jeg gik atter den lange vej tilbage under træerne, der susede sagte i nattevinden, og ved at høre det og tænke på Hanna kom jeg i tanker om et eventyr, som hun netop en gang havde fortalt mig, eventyret om kongesønnen, der forstod alle toner på jorden. "Hvad mon nu bladene siger?" tænkte jeg, stod stille og lyttede. Og på en gang forstod jeg det, de sagde: "Dræb ham, dræb ham!" – "Men hvor kan træerne vide det?" spurgte jeg, og blev atter stående under en elm og lyttede. Der var ingen tvivl om det, træet hviskede: "Dræb ham!" Således blev jeg da ved at gå, og atter og atter hørte jeg de samme ord, og nu rejste også nattevinden sig og hviskede dem i mit øre. Og da jeg stod på broen over Mur-floden og så på, hvorledes bølgerne skvulpede op om pillerne og så fo'r ilsomt af sted ned gennem dalen, da sagde de også til mig: "Dræb ham! Dræb ham!" Men pludselig kom den tanke op i mig: "Det var jo kun et eventyr – du må være gået fra forstanden." Men jeg rystede på hovedet og

sagde højt ved mig selv: "Jeg må ikke gå fra forstanden, for så kan jeg ikke få at vide, hvor jeg kan træffe ham. Jeg er kun meget træt. Jeg må skåne mig selv, ellers ryster jeg på hånden. Jeg må gå hjem og sove." Og derpå gik jeg den korteste og hurtigste vej hjem. Da jeg åbnede vor havelåge, så jeg langt nede i dalen, henne i nærheden af den gamle kirke, de røde luer slå højt i vejret – en stor ildløs – og snart efter hørte jeg alarmklokkens skingrende, uhyggelige tone. "Jeg må dog høre," sagde jeg stille ved mig selv, "om klokkerne også siger det samme som træerne og vandet." Og ja, virkelig – også klokkerne sendte klagende deres toner ud i natten: "Dræb ham! Dræb ham!"

Jeg tøvede til den sidste tone var døet hen; så gik jeg til sengs. Hanna var gået til ro, jeg hørte det gamle menneskes åndedrag inde fra hendes værelse – klokken var nok også hen ad tre. Jeg klædte mig af og lagde mig. Men søvnen ville ikke komme, blodet brusede gennem mine årer. "Jeg må sove," gentog jeg som før på broen, "ellers ryster jeg på hånden." Og så stor magt havde denne rædselsfulde tanke over mig, at jeg snart efter faldt i søvn.

Da jeg vågnede den næste morgen efter en fast, drømmefri søvn, var det allerede sent. Solen stod højt på himlen. Jeg befandt mig meget ilde, jeg følte smerte i mine lemmer, det var, ligesom jeg ingen rigtig magt havde over dem. Men jeg tog mig alvorligt sammen, og da jeg havde klædt mig på, følte jeg mig allerede stærkere. Så bragte den gamle Hanna mig min frokost. Hun var lige ved at tabe den, da hun så på mig.

"Jesus Maria!" råbte hun, "hvordan er det dog, De ser ud? Er De syg?"

"Nej, nej," svarede jeg hastigt og så i spejlet. Det var i virkeligheden et næsten helt fremmed ansigt, jeg så; jeg var meget bleg, og omkring øjnene og munden lå der dybe rynker, som jeg aldrig før havde set.

Hanna beklagede sig over, at hun havde måttet vente på mig til langt ud på natten, og imedens hun langsomt dækkede bordet, så hun på mig fra siden og rystede på hovedet. Hun havde åbenbart noget på hjerte, og pludselig spurgte hun, om jeg ikke skulle med til den stads, der skulle være om eftermiddagen på Lechners landsted.

Jeg lyttede spændt. "Der skal gildet altså stå?"

"Ja, det skal det rigtig nok!" svarede hun – "Og det ved De ikke engang? Er De ikke engang inviteret? Det var da meget besynderligt! De, som er så god en bekendt af frøkenen! Vi havde alle sammen troet, at – nå, hvad det nu var jeg ville sige, klokken fire skal festen være, og så kommer brudgommen kørende her op med sin moder, fru grevinden. Käthi har fortalt mig det alt sammen, De ved nok, kokkepigen –"

Hun blev længe ved at snakke, men i mit øre blev kun de ord hængende: "Klokken fire – her oppe." Inden i mig så det ganske ud som dagen i forvejen, aldeles de samme følelser, og hele tiden den samme bestemte, klare, urokkelige tanke: han skal dø.

Jeg begyndte at træffe mine forberedelser. Klokken var ti, jeg havde seks timer endnu. Først gik jeg hen til min faders våbenskab og var længe om at vælge. Endelig valgte jeg en lille pistol med et rigt ciseleret løb og skæfte, som jeg vidste var meget langtrækkende. Jeg ladede den meget omhyggeligt og lod den ligge fremme. Derpå gik jeg rundt i haven for at vælge mig

et sted, hvorfra jeg kunne overse vejen til Lechners landsted. Det kunne man fra en poppel, der stod, lige hvor vor lille ejendom hørte op. Så spiste jeg til middag; jeg spiste hverken mere eller mindre end ellers. Og så tog jeg pistolen, gik hen til poplen, satte mig i dens skygge og ventede.

Der var meget stille omkring mig; ikke et menneske og ikke en lyd, solskæret lå bredt og brændende ud over vejen og de haver, som jeg kunne overse. Og lige så stille, som der var omkring mig, var der også inde i mig. Jeg følte intet, slet intet uden længsel efter, at Frederik snart skulle komme kørende, jeg tænkte ikke på andet end, om jeg kunne sigte roligt.

Tiden gik og endelig slog klokken fire. Tonerne bævede sagte gennem den stille, klare luft. Jeg syntes, jeg hørte en vogns rullen nede ved foden af bjerget. Jeg rejste mig op og greb fastere om våbenet.

"Guido," lød en skælvende stemme bag ved mig, "Guido, hvad vil du med den pistol?"

Jeg vendte mig om – det var Clara. Jeg havde ikke kendt hendes stemme, den havde en ganske anden klang end ellers. Hun så endnu svagere ud end den foregående dag, der var et endnu smerteligere udtryk i hendes ansigt. Hun så på mig med et forfærdet blik.

"Hvad vil du med den pistol?" gentog hun.

"Jeg vil dræbe ham," svarede jeg roligt.

"Jesus!" råbte hun vildt. "Du vil være en morder? Guido, hvis du nogen sinde har elsket mig … Guido, tænk på din moder – han er det ikke værd."

"Han er så meget værd, at han skal dø," svarede jeg lige så rolig som før. "Jeg dræber ham, fordi jeg *må* gøre det. Han har

fortjent det de tusinde gange af mig." Nu hørte jeg tydelig vognens rullen.

"Slip mig," sagde jeg, "der kommer han."

Hun greb fat om min arm. "Din tosse," udbrød jeg og stødte hende bort, "om du også forhindrer det nu, så træffer jeg ham nok en anden gang."

Vognen kom frem henne ved omdrejningen af vejen, jeg kendte min onkels heste.

Clara havde holdt hænderne op for ansigtet, nu tog hun dem bort. Aldrig glemmer jeg dette ansigt og denne stemme. "Guido," sagde hun langsomt, "du dræber ham ikke. Jeg har krav på ham. Han stillede i går – en betingelse – for at jeg – skulle være bundet – og – aldrig – kunne træde tilbage mere – og – denne betingelse har – har jeg – opfyldt ..."

"Clara!" skreg jeg. Det var, som havde et skud truffet mig i hjertet. Og i mange, lange måneder efter den tid ved jeg intet mere af mig selv at sige ..."

Den gamle mand tav. Der herskede en lang, uhyggelig tavshed i det nu aldeles mørke værelse. Så kaldte han på Cordula, og hun bragte lampen ind. Og ved dens skin kunne jeg så først rigtig se, hvor bleg den gamle mand var, hvor stærkt erindringen havde grebet ham.

"Der er ikke meget mere at fortælle," sagde han, idet han rejste sig. "Da jeg vågnede til bevidsthed fra den svære legemlige og sjælelige sygdom, jeg havde ligget af, var det forår. Clara var allerede død for et par måneder siden. For vel var hun blevet forlovet med min fætter, men hans hustru blev hun ikke. Sorg og harme fik bugt med hendes svage kræfter, så hun fik tæring og døde. Men allerdybest har vel den løgn tæret på

hende, den løgn, ved hvilken hun frelste mig fra at blive en morder. For en løgn var det. På sit dødsleje bønfaldt hun min moder om, når jeg en gang blev rask, at sige mig, at hun havde løjet. Det er jeg også vis på: hendes liv har været rent, og hun er gået ren og uskyldig i sin grav.

Længe holdt jeg ikke ud at blive i vor by, og min moder forlangte da heller ikke det umulige af mig. Så drog jeg ud i den vide verden, blev soldat og flakkede omkring uden rast eller ro. Jeg tjente grækerne mod tyrkerne, spanierne mod deres konge, så russerne mod tyrkerne og franskmændene mod beduinerne, så tog jeg tjeneste hos min kejser, og ved Navarra blev jeg invalid. Så vendte jeg atter hjem; min moder levede endnu som en næsten firsindstyveårig kone. Nede i byen fandtes intet handelshus Lechner eller Brandenegg mere.

Frederik var død en forsmædelig død i det fængsel, hvori han var blevet hensat på grund af svigagtig fallit. Den omtalte handel med huset Lechner havde lagt grunden til hans ruin. Med mig uddør den gamle slægt og det gamle had. Og kun billedet dér – og mit hjertes dyre erindringer minder nu om de henfarne dage."

Således sluttede han.

Men jeg gik tankefuld ned ad bjerget ved månens klare skær – hvor ubetydelig var min sorg mod dette menneskes! Jeg har for længst glemt min Clara – men den gamle kaptajn Guido von Brandeneggs Clara – hende vil jeg aldrig glemme. – Han er nu også død, og da hans ejendele kom til auktion, købte jeg Claras billede, for at dog ikke det dyrebareste, et trofast

menneskehjerte havde ejet, skulle komme ud blandt fremmede, udeltagende mennesker.

Om "Ung kærlighed"

Forfatter: Karl Emil Franzos (1848-1904).
Org.udgave:

Den smukke Rosa: *Die braune Rosa*, i *Neue Monatshefte für Dichtkunst und Kritik*, Berlin august 1875.

Heksen: *Die Hexe* (1877). Et 2. oplag udkom som Universal-Bibliothek bd. 1280 på forlaget Ph. Reclam jr., Leipzig 1877, men det har ikke været muligt at verificere data om en egentlig førsteudgave.

Familien von Brandenegg: *Die Vettern von Brandenegg* (1873). Det har ikke været muligt at verificere data om førsteudgave.

Bogudgave som *Junge Liebe – zwei Geschichten* (*Die braune Rosa, Die Vettern von Brandenegg*) hos forlaget S. Schottländer, Breslau o.J. (1878). Efter tre oplag hos Schottländer udkom "*vierten vermehrte Auflage*" på Verlag von Eduard Trewendt (Breslau 1884), som også indeholder *Die Hexe*.
Denne udgave efter: *Den smukke Rosa* og *Familien von Brandenegg* er baseret på Karl Emil Franzos: *Ung Kærlighed. To Noveller.* Kunstforlaget Danmark, København 1912. Oversætteren er ikke oplyst.
Heksen er hentet i samlingen *Esterka Regina. – Hexen. – To Frelsere. Tre Noveller af Karl Emil Franzos*. Autoriseret Oversættelse af Frederik Winkel Horn (1845-1898). J. H. Schubothes Forlag, København 1882.

Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af Oskar Wisnieski (1819-1891): *Spaziergang* (1864). Public Domain fra Staatliche Museen zu Berlin, Nationalgalerie / Andres Kliger.

ISBN 978-87-7628-017-8
1. ebogsudgave

www.ebib1800.dk

